

1989.
V. évf. 6. (23.) szám
Ára: 49 Ft

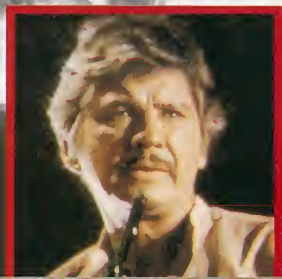
video

magazin

**TESZT:
VILÁGVEVŐ TELEVÍZIÓK**
16-21. OLDAL

**A MAGÁNYOS
HARCOS**
28-29. OLDAL

SZUPEREXPRESSZ

**THE
BULLET TRAIN**

**JAPÁN
FILM**

Kedves Olvasó!

„Az ember a nyúlól származik. Mi másért is ünnepelnék olyan jó kedvűen a húsvétot?” – állapítja meg Roger, a nyuszi, A csalóka játék Roger nyúlal című film főszereplője. Ez a nyuszi, aki sorra dönt minden rekordot, már hazánkban is kezd ismertté válni, holott a szuperproduciónak még nyoma sincs a videóárcsökkentésben és a moziban. Roger, ez a különleges lény, aki a rajzfilm és a valódi film videotechnikával segített keresztesződéséből született, éppen olyan közel áll szívünkhöz, mint Mickey egér, Donald kacsa vagy a Rózsaszín párduc.

Miért is szeretjük annyira ezeket a figurákat? Miért a lelkesedés ezért a filmért, amelyben a valóságos helyszíneket egy Disney-stílusú rajzfilmmel az az ILM hozta össze, amelyik a Csillagok háborújának trükkjeit készítette el? Talán azért – hangozhat a leegyszerűsített kérdésre a leegyszerűsített felelet –, mert nem igazán szeretjük a valóságot. Amelyben ugyan néha szintén feltűnnek eseten, kedves alakok, s alkalmanként mintha a celekmény is hajlamos lenne kedvező fordulatot venni, de végül is happy endre várni felesleges. Ezt a világot valószínűleg semerre sem rózsaszín párdúcoknak találták ki, de ezen a időn, ahol a párdúcoknak még kopottasabb a szőrük, ahol többségüknek még reménye sem lévén arra, hogy méltó otthont, működőképes autót vásároljon magának, Gorenje hűtőládát és koreai videót vesz... nos, itt még inkább érthető, miért kellene nekünk a Roger nyuszi. Mert az ember a nyúlól származik.

Biro Zoltán

video

magazin

VIDEOVILÁG

Kamkorder-csillag	10
Legyen világhíresség	11
Profi színkorrektor	12
Hatcsőves videoprojektor	12
Ami van és ami lehetséges	13
TBC S-VHS-hez ..... transzkó-	14
PAL-SECAM-NTSC	14

FILMGLÓBUSZ

Anna • Ápolandó ápolók • A legjobb barátok	4
A bosszú anyala • Halál a Vidám Fiúkra • Kemény fickók temetője • Ki ez a lány	6
A magányos harcos	28
A kulisszák mögött	39
Filmvásáron Los Angelesben ..	46

TESZT ÉS TECHNIKA

Világvevő televíziók	16
Az LCD-s készülék valóság	22
Kamerasuli XII.: Videóképek papíron	24

HÁZUNK TÁJA

Kamera a tüntetésen	30
Művészet és „bunka”	30
Videolokál a körúton	31
Jönnek a Columbia-filmek	32
Négy évszak	33
Sikerlista	33

VÁSÁRLÁS

Böngésző	34
Forintleértékelés után	35
Vámmentesen Budapesten	36
A költség csökken, a vételár marad	36
Szigorú szabályok	36
Keres-kínál	37

Az UNIO Kft. magazinja - Felelős szerkesztő: Horváth Béla
Szerkesztő: Bíró Zoltán - Művészeti szerkesztő: Kerék Antal
Képszerkesztő: Kiss Árpád - Olvasószerkesztő: Berkes András
Szerkesztőség: Budapest XIII., Frangepán u. 50-56.

Levél cím: Budapest 1398 Pt. 569
Kiadja az UNIO Lap- és Könyvkiadó Kft.

Felelős kiadó: Horváth Béla ügyvezető igazgató
Kiadóhivatal: Budapest XIII., Frangepán u. 50-56.

Kossuth Nyomda, Budapest 89.0266 • Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
Terjesztli a Magyar Posta

Cím lap: Carlo
HU ISSN 0237-5141

ANNA

NSZK, 1988

Főszereplők: Silvia Seidel, Patrick Bach, Jon Peterson

Rendezte: Frank Strecker

100 perc

A recept már annyira közismert, hogy talán csak az iskolapadba kerülő nebulóknak újdonság. Így hangzik: végy egy csinos, de lehetőleg szolid, jól táncoló kislányt! Helyezd el egy magántánciskolába, vagy állítsd felvételi vizsga elé! Hozd össze egy hasonlóan üde és tehetséges fiúval. Szerelmesedjenek egymásba, s a végén együtt arassanak igazi sikereket! Az egészhet locsold meg mérték-tartó szentimentalizmussal, adagolj hozzá jó, feszes ritmú rockzenét, s máris kész a sikerfilm!

A recept egykori nagymestere az a-zóta elhunyt Bob Fosse volt, aki 1979-ben a *Mindhalálig zene* (All That Jazz) című filmjével vitte sikerre a „táncfilm” műfajt. (Ebben tűnt fel Jessica Lange, a később világhírűvé vált színésznő.) Az All That Jazz sikerét szinte lekopírozták a Fosse-követők. A *Flashdance*, a *Fame*, az *Annie* és társaik. Most egy NSZK-beli rendező, Frank Strecker mutatta meg, hogy ilyen

filmért nem kell feltétlenül az óceán túlsó oldalára menni. Anna című filmje először tévéesorozat-ként aratott sikert, s csak ezután került „átszabva és kipolírozva” a mozik közönsége elé. Persze a biztos siker érdekében Strecker sem tévózott, táncosait tréningre a jazz-ballet Mekkájába, New Yorkba küldte...

Maga a történet a „szakácskönyv” előírásai szerint készült. Anna egy német kisvárosban a Csárdáskirálynő egyik mellékszerepében statizált, mikor élete nagy lehetősége nyílik meg előtte, ugyanis a főszereplő megbetegszik. A beugrás jól sikerül, s a fiatal táncos útja innen egyenesen vezet a világhír és a nagy szerelem felé.

Ápolandó (DISORDERLIES)

Mark, Darren és Danon egyenként is nyomnak vagy 130 kilót, tehát logikus, hogy ők hárman a Fat Boys, azaz a Dagadt Fiúk nevet viselik. Filmjükben egy brooklyni kórház ápolóit alakítják, s egyetlen este leforgása alatt 16 habostortát falnak fel a kórház hűtőkamrájában. Napközben sincs hiány az eseményekből, sűrűn követik egymást a zűrök. Nem csoda, ha végül betelik a pohár és az igazgató azonnali hatállyal kirúgja a díszes kom-pániát.

Erre vár csak Winslow úr, aki tetemes családi örökség elé néz, ha sikerül eltenni láb alól nagybácsiját. A dolog ráadásul nem túl halasztást, ugyanis a kártya-, lö-verseny- és rulettbolond fiú adós-ságai immár túlhaladták a félmil-lió dollárt. Albert bácsi azonban nem szándékozik az árnyékvilág-ba költözni, s még azt is túléli, amikor derék unokaöccse „vélet-lenül” rálép az oxigénmaszkot a tartállyal összekötő csőre. Wins-low, meggyorsítandó a „folyamat-tal”, a három dagadt fiút felveszi ápolóknak. Azt gondolja – az elője-lekből ítélve nem éppen alaptala-nul –, hogy a három kétbalkezes ápoló előbb-utóbb elteszi láb alól az öregot.

Albert bácsi először ki akarja rúgni a három hájpacnit, ám egy este a fiúk magukkal viszik őt a diszkóba, s az öreg roppantul él-vezi a kiruccanást. A közös élmény egybeforrasztja őket, már csak az az ádáz Winslow tör kitar-tóan bácsikája életére.

USA, 1986

Főszereplők: a Fat Boys (Mark Morales, Darren Robinson, Danon Wimbley)

Rendezte: Michael Schulz

90 perc

(Kölcsönözhető az intervideó boltjaiban.)

ápolók

Best Friends

USA, 1982

Főszereplők: Burt Reynolds, Goldie Hawn

Rendezte: Norman Jewison

90 perc

(Kölcsönözhető az Intervideo boltjaiban.)

A legjobb barátok

(BEST FRIENDS)

Mit tesz egy magyar házaspár, ha váratlanul egy lakótelepi öröklakáshoz juttatja őket a szerencse? Az esetek többségében azon buzgólkodnak, hogy mielőbb gyermekük legyen. És mit tesz hasonló esetben egy évek óta együtt élő amerikai pár? Összeházasodnak és végiglátogatják szüleiket – a gyerekről szó sem esik. Így tesz Richard és Paula is, akik filmforgatókönyvek írásából élnek az álmok városában, Hollywoodban. A házuk inkább egy rózsadombi luxusvillához hasonlít, mint egy lakótelepi kétszoba-halhoz, de az anyagi jólét nem minden.

Richard és Paula először a lány szüleit látogatja meg Buffalóban. A napfényes Kaliforniából hirtelen a jéghideg, havas télbe csöppennek. A szülők egy huzatos kis házban élnek, a lányuk férjhezmenetelét szűk családi körben szeretnék megünnepelni. Richard az első pillanattól kezdve rosszul érzi magát a zimankós városban és csak a mielőbbi távozással törődik.

Újjuk ezután a fiú szüleihez vezet, akik New Jerseyben, egy városi bérházban laknak. A buffalóiakkal ellentétben ők halálisan megsértődnek azon, hogy a fiúk nem hívta meg őket az esküvőre, s ezért már a találkozás elején fagyos lesz a hangulat.

Az igazi szakítás azonban csak másnap következik be. A szülők ugyanis nagyszabású estélyt rendeznek az esküvő megünnepelésére. Ez már sok Paulának, aki tánc helyett az étterem vécéjébe zárkózik, s ott várja meg az estély végét. A házasság tehát már az első héten zátonyra fut.

A bosszú angyala

Thania, a szép szemű szabóleány hazafelé tart egy New York-i utcán, amikor hirtelen egy álarcos férfi ragadja meg a karját és a kapujába rántja. Fegyvert szegez rá és megerőszakolja. A lány megtörtén vándoroz haza. Lakásában egy betörő várja. Mivel nincs mit ellopnia, megerőszakolja a lányt. Thania egy óvatlan pillanatban kiszabadul a betörő karmaiból és egy vasalóval fejbe vágja. Első rémületéből ocsúdva a lehető legrosszabbat teszi: a fürdőkádba vonszolja a férfit, majd feldarabolja. A nejlonzacsókba csomagolt tetemet a mélyhűtőbe rejti.

A lány egyre zavartabban viselkedik munkahelyén. Szétfegyver a vasalásra odaadott ruhát, egy helyett három gombot varr fel, s időnként hisztérikusan rázza a fejét. Amikor társnőivel ebédel a közeli büfében, szemet vet rá egy fotós, aki rögvest műtermébe vonszolja. Az erőszakra már nem marad ideje, mert Thania néhány revolverlővéssel leteríti. Ezzel kezdetét veszi a lány sajátos bosszúálló hadjárata. Este vonzó ruhát vesz fel, kislányos haját hátrafésüli, rúzszt és szempontfestéket ken magára, és így indul „portyára”.

Először egy düsgazdag szaúd-arábiai olajherceg veszi fel a kocsijába. Ajánlatot tesz neki, és egy ötvendőlárost dug a táskájába. Az első piros lámpánál azonban kellemtelen meglepetés éri. Az utcalány külsejét a lány pisztolyt ránt, és lö...

USA, 1987
Főszereplő:
Zoe Tamerlis
Rendezte:
Rochelle Weisberg
75 perc
(Kölcsönözhető az
interviewe bolt-
jaiban.)

Franciaország
Főszereplők:
Mathieu Carrière,
Gerard Hernandez
Rendezte: Serge Moati
80 perc
(Kölcsönözhető a Televideo boltjaiban.)

Halál a Vidám Fiúkra

(MORT AUX TENORS)

A kajlafelű műsorvezető mikrofonját az egykor oly híres zenekar, a Vidám Fiúk kopaszodó, ráncos arcú tagjai elé dugja. A válaszok nyögve nyelösek, időtlenek. Az egykori bálványok láthatóan nem illelnek bele a szirupos nosztalgiaműsorba. Aztán jönnek a nézők telefonhívásai. A visszaemlékezők között azonban megszólal egy fényes férfi hang is. Gyilkosoknak nevezi az egykori sztárokat, s halállal fenyegeti őket. A műsor véget ér, s a tehetős üzletembereké lett zenészek egykori emlékeiket fogadásán elevenítik fel. A különös férfihangot azonban nem tudják felejteni. Nem, hiszen pályafutásuk

egy gyilkosság miatt ért véget.

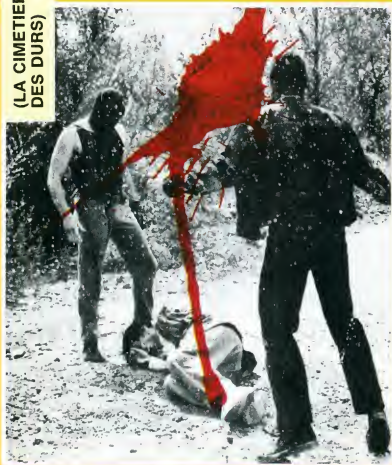
Éppen hazafelé tartottak egy fellépésről, amikor a zuhogó esőben, a néptelen országút közepén egy nő integetett kétségbeesetten. A kisbusz, melyet az egyik zenész vezetett, nem állt meg. Halálra gázolta a nőt. Egyikük – Lucky Bronco – kiszállt, hogy segítséget nyújtson, de társai visszarángatták a kocsiba. Ezek a pillanatok peretgek le előttük, s bár a fenyegetést nem vették komolyan, a nyugtalanság mégis a nyomukba szegődött.

Az első áldozat, Mars az autójába épített pokolgéptől pusztult el, még a tévshow utáni éjszakán. A falon festékszóróval ez állt: HALÁL A VIDÁM FIÚKRA! A többiek már csak a televí-

zióból értesültek társuk haláláról. Lucky volt az egyetlen, aki komolyan vette a fenyegetést. Ő, akit nem fogadott kegyelme a sors, s ezért áruházi kikiáltóként keresi kenyerét. Rémülten kutat társai után, ám ők úgy

érezik, villájuk magas kerítése mögött biztonságban vannak.

Franciaország
Főszereplők: Marianne Basler,
Jerome Ange, Jean-Pierre Kallou
Rendezte: Yvan Butler
90 perc

(Kölcsönözhető a Televideo
boltjaiban.)

Kemény fickók temetője

A Nő az oka mindennek. Miatta hiúsul meg a legzséniálisabb bankrablás, miatta fogják el a vakmerő politikai gyilkost, és miatta bomlik meg a bűnbanda egysége is.

Ez esetben a „végzet asszonya” éppen egy bandavezér szerelme, aki jó nővérhez méltóan igyekszik kétbalkezes – szintén betörő – fivérért segíteni. Elárulja neki, hogy férje éppen egy nagy értékű gyémánttrablásban „utazik”, s így az őcs konkurens bandájának már szinte semmi dolga nincs, mint lesben állni, s a zsákmánnyal kerekelt oldó bandát ártalmatlanná tenni. A szerencse is a kezükre játszik, így nem kell az egész társaságot likvidálni; egy szerencsétlen flótás kezéből egyszerűen kirántják az értékes táskát.

A férj persze sejti, hogy az ügy mögött a „testvéri szeretet” rejlik, de a bosszúra nincs ideje, mert a rendőrség az egész társaságot letartóztatja. A konkurencia sem örülhet zavartalanul a bevételnek, mert egy újabb rablás alkalmával tetten érik őket. A spicli – most már nem kétséges – Nita, a végzet szöke asszonya.

A cselekmény akkor válik igazán izgalmassá, amikor kiderül, hogy az őcs bandáját ugyanabban a börtönben „szállásolják el”, mint a gyémánttrablókat. Nem kétséges, hogy a bosszúvagyott fűtött gengszterek ott is rendelkeznek annyi pénzzel és lehetőséggel, hogy bosszút álljanak kirablóikon.

A leszámolás órája a mosoda alatti pincében következik be. Egy-másnak ront hat bandita.

USA, 1987
Főszereplők:
Madonna, Griffin
Dunne, John
McMartin, Bibi
Lech
Rendezte: James
Foley
85 perc

(Kölcsönözhető az
Intervideo
boltjaiban.)

Ki ez a lány?

(WHO'S THAT GIRL?)

Kellemetlenül érinthette Madonnát, a rockvilágsztárt az a hírügynökségi jelentés, miszerint öt választották meg 1988 legrosszabb filmszínésznoénének. A szigorú ítéseknek kétségtelesen van valami igazuk, az elragadó székeség inkább a rockszínpadokra való, mint a hollywoodi stúdiókba – ezt igazolja legújabb filmje is.

Pedig milyen ígéretesen indul a történet. Egy szemüveges, nyápic ügyvédet arra kér jövődöbéli apósa, hogy a börtönből szabaduló Miss Nikki Finnt tegye fel a Philadelphiába tartó első buszra, s addig el ne mozduljon onnan, amíg az el nem hagyja a végállomást.

A fiú egy elegáns Rolls-Royce-szal várja a szöke „börtöntölteleket”, aki azonnal a volánhoz ül és eszeveszett száguldozásba kezd. Egy lemezboltban zsákmányol néhány kazettát, majd a hátsó ülésen lévő ketrecben vicsgó párdücséleséggel együtt meglóg. A vőlegény Harlem közepén, egy fegyverkereskedő szobájában talál rá menyasszonyára, amint éppen a különféle löfegyek között válogat. Am a kocsival sincs minden rendben. A dollártizezreket érő luxusautó néhány pajkos srác jóvoltából agyonmázolt, hippijárgánnyá válik, alig néhány perc alatt. Ezzel indulnak nyomozni.

Nikki elmagyarázza a kis ügyvédnek, hogy ártatlanul ült négy évet börtönben. Az igazi tettesek még szabadlábban vannak. A hajszja eredménnyel zárul: egy tojásfejű néger – némi fenyegetés hatására – elárulja, hogy melyik bank széfjében találhatók meg a lány ártatlanságát bizonyító dokumentumok. Miss Nikki tehát a bankba indul kisérijével.

KOMA ELEKTRO **MARKT**

VIDEO · TV · AUDIO

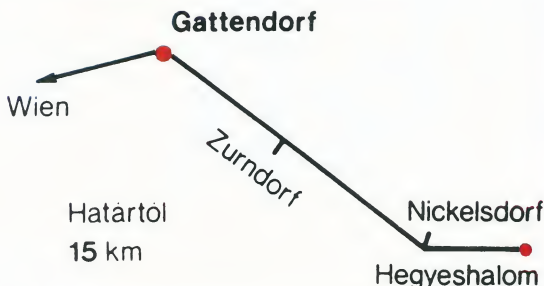
Nem mese, nem adoma: legmegbízhatóbb a KOMA!

- Használt műszaki cikkek vétele-eladása!
- Használt régebbi típusú videóok, tv-k olcsón!
- Alkatrész-árusítás és összeszerelhető egységcsomagok profioknak és amatőröknek!
- Szerszámok, aprócikek!

■ **MÜNCHEN 40** (NSZK)
Königstein str. 1.
FAX.: 00-49-89-352733
TEL.: 00-49-89-3508636

■ **GATTENDORF** (AUSZTRIA)
Hauptplatz 13.
Tel.: 00-43-2142-6674

FISHER

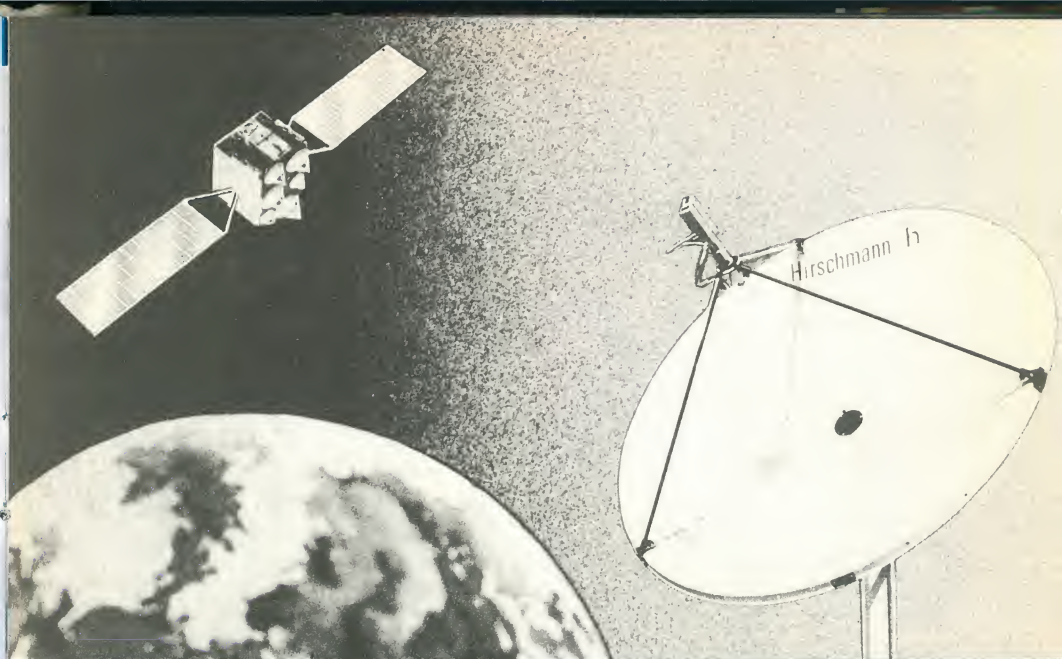

SAMSUNG

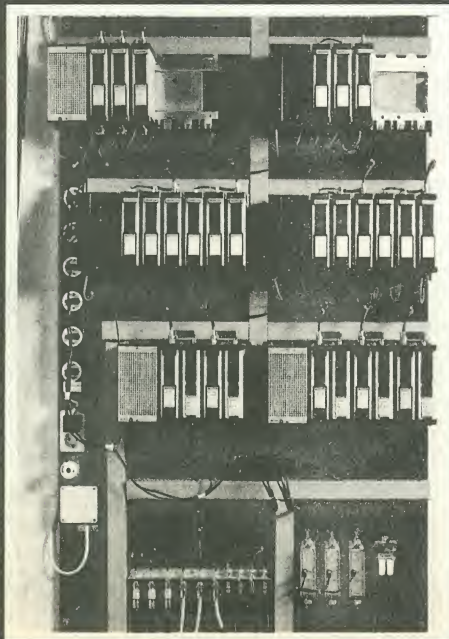
ELIN

BEMUTATÓTEREM ÉS FELVILÁGOSÍTÁS:
VÁROSKAPU ÜZLETHÁZ, BUDAPEST V., KÁLVIN TÉR. TEL.: 173-811/28

MŰHOLDVEVŐ RENDSZER

- A BHG gyártmányú műholdvevő rendszerek alkalmasak kis- és nagyközösségi, valamint kábel tv-s rendszerekbe való csatlakozásra.
- Kisközösségi rendszerekben az UHF sávban történő átvitel is megvalósítható.
- Nagyközösségi rendszerekben a 40-300 MHz-es sávban biztosítunk kimenőcsatornákat kábel tv-s főállomással vagy anélkül.
- KTV rendszerekben a VHF sávban 7, az S sávban további 7 csatornát tudunk biztosítani a szükséges rekonverterekkel (S/UHF) a szomszédos csatornák kihasználása nélkül.

BHG HÍRADÁSTECHNIKAI VÁLLALAT

H-1509 Budapest, Postafiók 2.

XI., Fehérvári út 70.

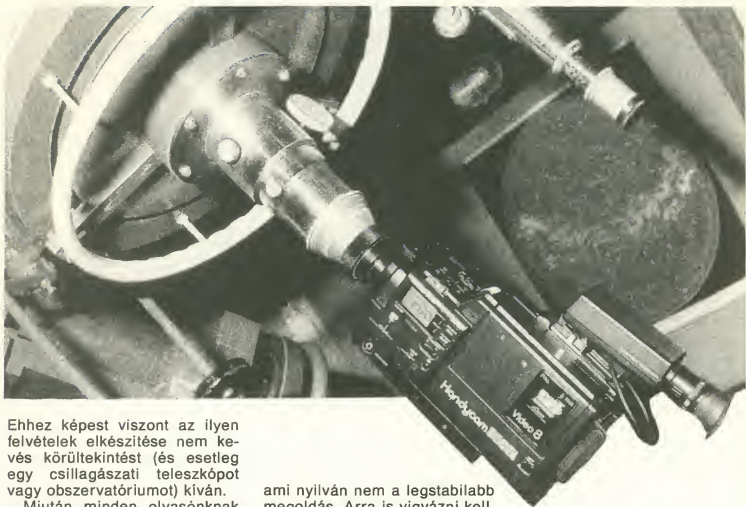
Telefon: 813-300 Telex: 22-5933

Kamkorder-csillag

Ez a Sony gyártmányú kamkorder ékes bizonyítéka annak, hogy a videotechnika valóban az egetek ostromója. Videokamerákkal ez ideig nem nagyon készítették csillagászati felvételeket, aminek több oka is van.

Az egyik az, hogy nagyon kicsi a csillagos ég objektumainak fényereje – a Napot és a felhőtlen Holdat kivéve. Most, a CCD-s képérzékelővel dolgozó videokamerák korában sem bízunk senkit arra, hogy „direkt” napfelvételeket készítsen, mert ezt még a CCD sem viseli el tartósan. A másik az, hogy a csillagos ég kellemes nyári estéken ugyan szép látvány, de hosszabb képfelvételek témájaként inkább csak a szakmai alkalmazásokban jöhet szóba. És hát jól tudjuk, hogy a csillagok és egyéb kicsodák az égen nem karnyújtásnyira vannak, azaz valamelyes nagyítás szükséges az objektív részéről, hogy fénypettyeken vagy -foltokon kívül egyebet is láthassunk a videoképen. Végül, de nem utolsósorban tudatában kell lennünk annak a sokszor ismételt, lehangelő ténynek, hogy a legjobb videofelvétel sem közelíti meg egy közepes amatőr fotó felbontását.

Mindent összevéve: az éjszakai égbolt videón történő megörökítése nem kínálja azt a mozgalmasságot, amihez a videoclípek és -reklámok „nevelődött” átlagnéző hozzászokott.

Ehhez képest viszont az ilyen felvételek elkészítése nem kevés körültekintést (és esetleg egy csillagászati teleszkópot vagy obszervatóriumot) kíván.

Miután minden olvasónknak elvettük a kedvét a video-csillagásztól, térjünk a tárgyra. A szóban forgó Sony CCD-V 2006i típusú kamkorder a V-90 E típusra épülő V-8 rendszerű készülék. Ára az NSZK-ban mintegy 5500 márka. Az objektív cserélhető és a különféle objektívek csatlakoztatását kétféle adaptergyűrű is segíti. Ezek segítségével feltehetőleg a legnagyobb teleszkópokhoz is csatlakoztatható. Ilyen esetben a kamkorder maga a teleszkóp tartja az objektívrögzítéssel keresztül,

ami nyilván nem a legstabilabb megoldás. Arra is vigyázni kell, hogy a felvételigomb megnyomásakor be ne mozduljon a teleszkóp. Az 1000 mm-es vagy ennél is nagyobb fókusz távolságú objektíveknel a legnagyobb mozgás is nagymértékben felerősödik.

De nemcsak a szerkezet mozgoghat – mozog maga a föld is. Erős nagyítású teleszkópokon át nem állóképet látunk, hanem a föld forgása következtében az égitestek mintegy elvonulnak az álló távcső előtt. E gyönyörű, végtelenül egyenletes mozgású svenk sebességét az adja meg, hogy mekkora a teleszkóp nagyítása. Az egész képernyőt kitöltő Hold képe például mintegy

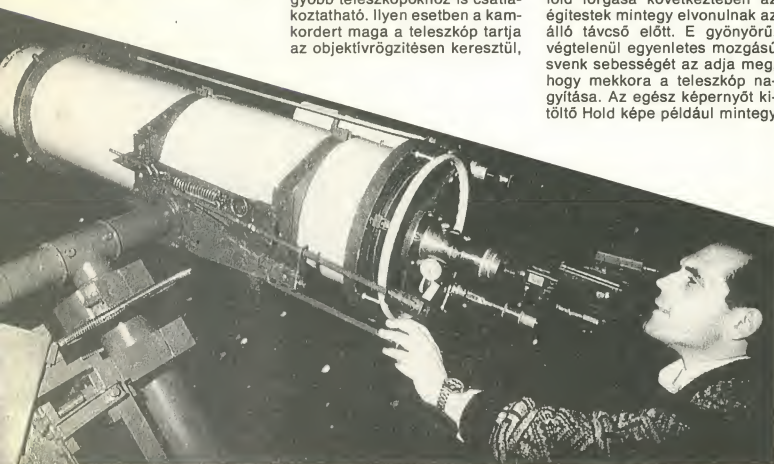
3-4 perc alatt vonul át a képernyőn.

Telihold idején olyan nagy a légkörön szűrődő éjszakai fény, hogy csak a legfényesebb égitestek láthatók jól; így azok megfigyeléséhez (és a róluk készülő videofelvételekhez) a leg-

Aki mindenáron éjszakai videofelvételeket akar készíteni a csillagos ég objektumairól, az NSZK-ban több olyan objektív közül választhat, amelyeket kifejezetten e célra hoztak forgalomba.

Az első képen látható Celestion 90 típus objektívjének átmérője 90 mm. Hogy mindössze 20 cm hosszú, az annak köszönhető, hogy szerkezete a Maszkutov-Eassegrain-rendszer szerint épül fel. Pedig akár három méterig is meg lehet növelni a fókusz távolságot, ami nagy nagyítás mellett még elfogadható fényerőt jelent.

A teleszkóp egy T-rendszerű adaptergyűrűvel csatlakoztatható a kamkorderhez. (Ez – mármint a gyűrű – tartozék.) A teleszkóp ára 1500 márka.

Legyen világosság!

kedvezőbb idő a tiszta, de holdfénymentes éjszakai sötétség. A kifogástalan felvételért még a tiszta levegő és az erős fénnyelvezés hiánya, utóbbiak ugyanis a poros, füstös levegőben (üzemek környékén vagy közlekedési csomópontoknál stb.) olyan erős szórt fényt hoznak létre, ami néha még a fényerős égitesteket is láthatatlanná teszi. Ez az oka annak, hogy az obszervatóriumokat régtől fogva lakott területektől távol, magas hegycsúcsokon helyezik el a minél zavartalanabb optikai (légtér) feltételek biztosítása érdekében. Emiatt telepítések az űrbe is műholdakon elhelyezett optikai és egyéb megfigyelőberendezések.

A felsorolt nehézségek ellenére is érdemes megpróbálkozni a Holdról készülő felvétellel. A fénnyelvezést a Nap fényéhez állítsuk; a statív rezgésmentesen álljon a talajon, mert az épület részeseit néha bosszantóan felnyitja az objektív. Ez egyébként lehet a kamkorder optikája tételekben, "megoldva" egy kétszerezővel. Végül ne feledjük, hogy a feketesínt az automatikus erősítésszabályozás és a nem tökéletes szintrögzítés miatt a monitoron kiábrándítóan kiszűkül és változik a képtartalom függvényében. Szóval, aki teheti, inkább fotózzon, vagy egyszerűen csak medítájon a csillagos ég alatt...

A Celeston 8 jelzésű teleszkóp 40 cm hosszú, fókuszávolsága 2030 mm, teljes súlya 5 kg. Ez már nemcsak a közismert fényes objektumok megfigyelésére alkalmas, hanem planetáris ködök és galaxisok is észlelhetők vele, sőt a halványabb Szaturnusz-holdak is. A már említett T-gyűrű és C-menet segítségével csatlakoztatható a kamkorderhez. Ára 4500 DM.

Talán a hazai videósok közül kevesen veszik meg akár az egyik vagy másik típust; azonban egy csillagász obszervatórium vagy szakkör beszerezheti. A helyzet persze az, hogy ezek a szakkészülékek sem nélkülöznek műhelyek az ismertetettéknél sokkal jobb eszközökkel rendelkeznek, és másoknak is szívesen adnak tanácsot.

Az újabb és újabb kamkorder megvilágítási igényeiről – pontosabban igénytelenségéről – néha hihetetlen adatok látnak napvilágot. Már van olyan kamkorder, amely 0,1 lux megvilágítás mellett működik – és ez nem is valami elérhetetlen katonai vagy profi eszköz, hanem kommersz kamkorder. Tudjuk persze, hogy ez a „működés” általában azt jelenti, hogy „valami mozog a képen”, de ez a minőségi videópék fogalmával még komoly erőfeszítések árán sem hozható kapcsolatba.

Egyszerűen: elfogadható videofelvétel készítéséhez általában színpadszerű, 100 és 1000 lux közötti megvilágítás szükséges. (Gondoljunk arra a fotós gyakorlatból jól ismert szabályra, hogy 5,6-es rekesznyílásnál jobban kinyitva a legtöbb objektív teljesítménye csökken.) Átlagos körülmények között lakószobákban vagy középületekben is rendelkezésre áll 100 lux körüli fény, de mindig vannak árnyékos sarkok vagy sötét tónusok, és ilyenkor bizony csak az segít, ha világítunk. Régebben elképesztően nagy apparátus és áramszükséglet kellett a megvilágításhoz. Manapság az a helyzet, hogy ezt általában mellőzik (még a profik is!) és inkább az erősítést megnövelő kapcsolóhoz nyúlnak, vagy egyszerűen elfogadják a

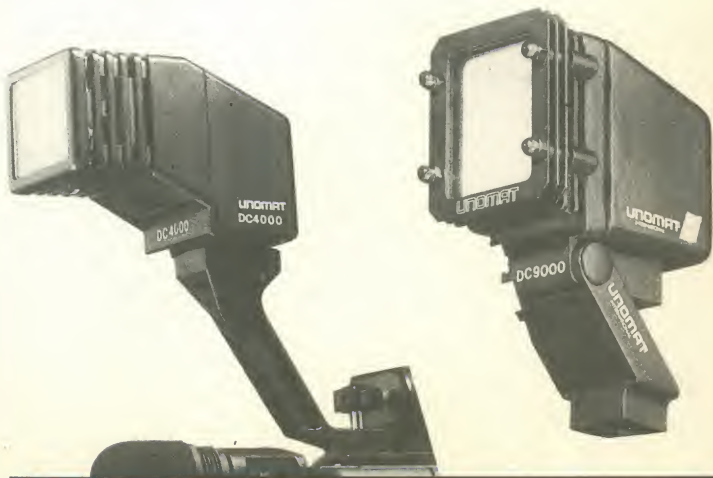

mosott, kontraszt nélküli, zajos és színhibás felvételeket. Sajnos nálunk is nemegyszer lehet adásban látni ilyen képeket.

Ezen az áldatlan (pontosabban szükség-) helyzetben kívánunk segíteni a kamerákra, kamkorderekre szerelhető kicsi lámpák gyártói.

A Sunpak márkát a fotósok nálunk is jól ismerik. A képen látható lámpa négyféle kivitelben készül. Súlya fél kilogramm körül van, mintegy húsz percig képesek egy akkumulátorral tölteni őket. A bennük levő halogénizzók túlfeszített üzemmódban dolgoznak: élettartamuk 50 óra. (Megfelelő beosztással ez nem kevés!) 2000–3000 Cd fényerősséget

adnak, ami azt jelenti, hogy a megvilágítás még 4–6 m távolságban is több mint 100 lux. Színhőmérsékletük 3200 Kelvin. A lámpák a kamkorder tetején levő papucsban csavar segítségével rögzíthetők és minden irányban forgathatók – bár nyilvánvaló, hogy általában az objektív irányába kell fordítani és csak ritkábban egy kéznél levő, jól reflektáló felületre, ami nyilván szebb, indirekt, lágy megvilágítást ad. Mindenesetre a kemény, direkt fény is többet ér néha, mint a homály. Az egyes típusok pontos adatairól a mellékelt táblázat tájékoztat.

Profi színcorrek

CL-20

amivel egy 20 wattos, 12 V-os speciális izzó egy órán át képes világítani.

A Culmann cég sokféle videotartozékot gyárt; állványait és hordtáskáját már bemutatuk. Most a CL-20 jelű akkumulátoros lámpájára vessünk egy pillantást. Az akku a készülék házában van és ezért a cseréje kissé bonyolultabb, mint az előzőleg ismertegett Unomat típusoknál. Az izzó teljesítménye 20 W és az akku kb. 15 percig bírja táplálni. Igaz, a tömege sem nagy: az

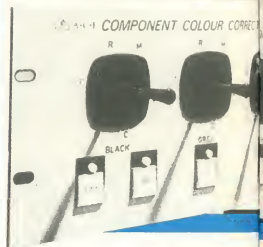
egész lámpa 300 grammot nyom. Egy méter távolságban 1700 lux megvilágítást képes előállítani. Van az izzó előtt egy levehető fehér diffúzor is, de tekintve a világító felület csekély méretét, ez vajmi kevésbé lágyítja a fényt.

A másik bemutatott lámpacsalád mindössze két tagból áll. Az Unomat DC-4000 és DC-9000 sajátossága, hogy a kimerült akkut egyetlen mozdulattal feltöltőtre cserélhetjük, és így szinte folyamatos felvételi körülményeket teremthetünk. Sőt, az akku helyére feltehető egy olyan adapter, amelynek segítségével gépkocsiakkuról is lehet a lámpát működtetni. (Kábelrel kell a szivargyújtóba csatlakoztatni.) Van egy harmadik megoldás is, amikor egy hálózati adaptert illesztünk az akku helyére, melynek a végén a 220 voltos hálózatra csatlakozó dugasz van. Ezek a tartozékok kényelmes megoldás kínálnak minden helyzetre.

A DC-4000 lámpatípus izzója 6 V-os, 20 W teljesítményű és az akku 25 percig tudja működtetni; kimerülés után a gyorsítóval mintegy négy óra alatt lehet ismét üzemkész állapotba hozni. A DC-9000 típushoz van egy olyan modul,

A tökéletesen automatizált fehéregyensúly beállítás korakában is előfordul néha, hogy zűrzavaros felvételi körülmények között olyan videóanyagot viszünk haza, amelynek fehéregyensúlya rossz, az anyag magában viszont értékes és a felvétel megismételhetetlen.

Ehhez hasonló gondot okoz is, ha régebbi színes filmek kópiáit kell tévéláncan át közvetíteni, de a színek már a filmszalagon is messze esnek a valóságtól.

Hatcsöves projektor

A Riemer cég képen látható projektora így "hatóvetű". A videokép vetítéséhez tulajdonképpen egyetlen színes képcső is elegendő volna, de a felbontás és a fényerő igen gyenge volna, ezért rendszerint több vetítő képcsövet használnak.

Ez az 5006 HP nevű készülék 1440 lumen fényáram előállítására képes, aminek a segítségével olyan képet lehet vetíteni, melynek fényereje megközelíti a monitorkét. Igen nagyméretű képet is lehet

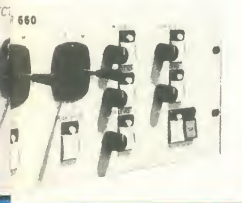
	CV 150	CV 200	CV 300	CV 300
Halogénlámpa	7,2V/15W	6V/20W	12V/20W	12V/30W
Fényerősség	1600 Cd	1800 Cd	2000 Cd	3600 Cd
Fénycsővasszög nagylátószögű állásban	20° 26°	20° 26°	20° 26°	22° 27°
Világítás távolsága (100 luxos határ)	ca. 4 m	ca. 4,2 m	ca. 4,5 m	ca. 6 m
Világítás időtartama (egy akkuval)	20 Min.	20 Min.	20 Min.	24 Min.
A lámpa élettartama	50 óra	50 óra	50 óra	50 óra
A dönthetőség szöge lefelé felfelé	-	15° 45°	15° 45°	15°
Színhőmérséklet	3200° K	3200° K	3200° K	3200° K
Akkumulátoregység (NC akku)	CL-7 7,2V/5Wh	CL-6 6V/6Wh	CL-8 12V/7,2Wh	CL-5 12V/12W
Töltő	CHG-18 9V/140mA	CHG-17 7,5/200mA	CHG-16 14,5/150mA	CHG-16 14,5V/200mA
Töltési idő	8 óra	8 óra	6 óra	8 óra
Tartó lehajtható lecsavarható	0	0	0	0
Méretek mm-ben	61 x 46 x 162	93 x 56 x 105	109 x 65 x 178	109 x 65 x 162
Tömeg g-ban	300	300	470	520

tor

A felsorolt esetekben csak egy segíthet: egy mindentudó szinkrorektor. Ez lényegében egy olyan különleges erősítő, amelynél a világosság- és színjelek vagy a három alapszínjel egyes tartományait finoman torzítani lehet annak érdekében, hogy a valóságoshoz közelítő színes videoképet kapjunk a kimeneten. Ezenkívül a jelek egymáshoz való arányát (és esetleg a színjel-fázist), valamint a fekete-szintet is változtatni lehet. A szinkrorektor külön el lehet végezni a sötét („fekete”), a szürke, a fehér és a csúcsfehér tartományban egy-egy botkormány segítségével. Ez rendkívül kényelmes és sokrétű beavatkozást tesz lehetővé, és gyakorlatilag minden színhibát el lehet tüntetni.

A fénysegény körülmények között felvett zajos videóanyag persze ez sem segít, de az eltérő színvilágú felvételeket az ACE 600J vagy a 660 típusú berendezéssel – mivelhogy ennek a készüléknek is két változata van.

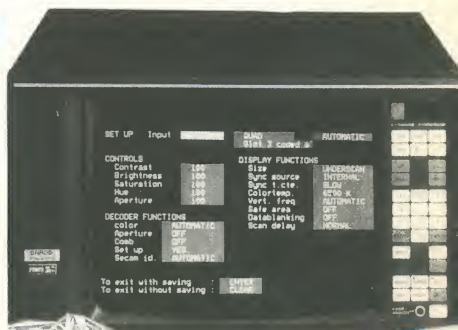
video-

vetíteni vele, de mint tudjuk, a fényerő a vetítési távolsággal négyzetesen csökken. Döntés kérdése tehát, hogy sokszemélyes videomoziban nagy képmérettel, vagy nappali fényű helyiségben kis képpel kívánjuk-e használni. Mindkettő lehetséges, mert a vetítési távolság változtatható és a konvergenciát széles határak között be lehet állítani.

Különösen előnyös ez a készülék a hátulról történő vetítésekhez, ahol a transzparens ernyő egyébként is csökkenteni a fényerősséget. Előadótérmekek, kiállítási termek, stúdiók, klubhelyiségek, tantermek egyre kevésbé nélkülözhetők AV-eszköze lesz az ilyen videoprojektor? Vagy az egyénileg használható fejhallgató mintájára jön a mindenki előtt ott levő kicsi LCD tévé, illetve monitor, amelyen ki-ki a maga választotta videoprogramot nézheti? Valószínűleg mindkét megoldás elterjed – az utóbbi várhatóan a kicsi képernyők tökéletesedése és olcsóbbá válása nyomán. Szemben a projektorokkal, ez sokkal rugalmasabb, mentes a konvergenciahibáktól és könnyen igazítható az optimális testhelyezethez, ergonomikus megoldásokat tesz lehetővé. A projektorok képeltelbontása viszont pillanatnyilag sokkal tökéletesebb, mint a kicsi CD monitoroké és az említett alkalmazásokban ez lényeges szempont.

Ami van és ami lehetséges

Nem valószínű, hogy sok háztartásban vagy akár csak néhány jobb stúdióban is lenne a képen látható monitorokból. Pedig nem volna rossz, mivel alkotói mindent beletettek, amit a mai technika szintjén lehetséges.

A monitor összes funkcióját egy beépített „feldolgozó számítógép” figyeli és irányítja annak érdekében, hogy ami a képernyőn látható, az minden körülmények között csúcsmínőség legyen. A számítógép számon tartja a monitor legfontosabb paramétereit, jelzi az ezekben esetleg bekövetkező változásokat vagy meghibásodásokat. Több monitor együttes nézésekor igen zavaró, ha az egyes monitorokon látható képek színvilága vagy egyéb jellemzője eltér egymástól. Komolyabb stúdiókban ezért hosszas beállítási műveletek során igyekeznek ezeket a különbségeket megszüntetni. A technika ördöge azonban gyakran közbelép, valami „elmaszik”, ami végül is nem komoly hiba, de egy valamirevaló stúdióban nem engedhető meg. A stúdiómonitorokba már régóta stabilizáló áramköröket építenek be, amelyek az egyes paramétereket állandó értéken igyekeznek tartani, illetve bekapcsolás után bizonyos idővel beállítják a specifikált (egyszer beállított) fizikai jellemzők értékét. Így a monitorhoz elvileg nem is kell hozzányúlni – az utómunkálatok, illetve az adás idején erre nincs is lehetőség.

A Barco cég CVS típusú monitorának képernyőjén a bekapcsolás után egy lista jelenik meg, amely a beállított és aktuális paraméter-értékekről tudósít. Amennyiben rendben levőnek találjuk őket, máris lehet vele dolgozni. Az adatokat – ha szükséges – tárolni is lehet annak érdekében, hogy egy adott beállítást gombnyomásra elő lehessen hívni. A készülékben egy jelgenerátor elő tud állítani homogén fehéret, rácsjelet vagy színsávábbrát. Az egyes funkciókat nemcsak a monitor kezelőszerveivel, hanem vezetékless távvezérlőn át is lehet vezérelni. Kapható hozzá egy olyan egység is, amellyel egyszerre több monitor azonos paramétereit lehet beállítani. Ez nagymértékben megkönnyíti és lerövidíti egy stúdióhelyiségben a monitoros „belövését”.

A készüléket két méretben gyártják: 14 colos (kb. 35 cm) és 20 colos (kb., 50 cm) képátóval.

TBC S-VHS-hez

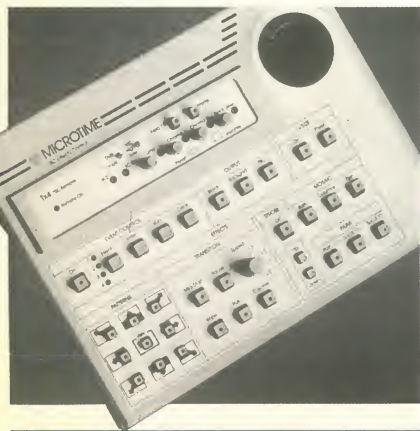
Az időalap-korrektorok igen sokfélék és ez ideig leginkább a professzionális technika követelményeihez és műszaki színvonalához igazodtak. Vagyis precíz, megbízható, de meglehetősen drága berendezések voltak, és már csak ezért sem jöhettek szóba az amatőr technikában való felhasználásuk. Pedig a TBC nyújtotta korrekciós lehetőségeknek itt még nagyobb lehet a szerepük, mivel ezek a felvételek jobban rászorulnak a kozmetikázásra, mint az eleve profi kamerával vagy kamkorderrel felvett anyagok.

Ezért az utóbbi időben sorra jelennek meg nemcsak a U-matic, hanem a VHS és újabban az S-VHS részére kifejlesztett, ezekhez a rendszerekhez igazodó időalap-korrektorok. Ezek egyik legfontosabb paramétere a sávszélesség, ami a rajta átküldött videókép felbontásában nyilvánul meg. Ha a sávszélesség kicsi, a TBC ugyan megszünteti az időalap hibáit, de az eredetileg jó felbontású képből mosott, részletek nélküli végeredményt állít elő. A profi TBC-k mind nagy sávszélességű berendezések; az amatőr rendszerek nem igényelnek ekkora átviteli sávot, ezért sokkal olcsóbban elő lehet állítani egy részükre megfelelő időalap-korrektort.

Az S-VHS-formátummal látszólag új probléma merül fel azért, hogy ez teljesen külön kezeli a világosság- és színjelet. A valóságban az a helyzet, hogy minden TBC kezdeti fogva különválasztotta a világosságjelet a színjeletől a bemenete után, és a kimeneten újra egyesítette azokat. Így az S-VHS TBC tulajdonképpen csak abban különbözik a kompozit videojelet fogadó hasonló gépektől, hogy eleve két bemeneti (és kimeneti) csatlakozó van rajta a világosságjel és a színjel számára és nem szükséges a bemeneti utáni Y/C elválasztó áramkör.

A Microtime cég neve jól ismert a TBC-t használók körében. A T x 4 jelű időalap-korrektora nemcsak S-VHS, hanem U-matic DUB és kompozit jelek fogadására is képes. Kétféle távvezérlő kapható hozzá, amelyek segítségével többféle trükköt is megvalósíthatunk, amelyek tipikusan digitális elven hozhatók létre. Ilyen a kép összenyomása (kompresszió), a poszter-, a mozaik- és a stroboszkópos effektus. Ezenkívül le- és felúszás, valamint többféle ablak (wipe) is lehetséges. Így tulajdonképpen keverő- és trükkegységként is használható.

A mozgó trükkök többféle sebességgel működtethetők, a komprimált kép botorkománnyal pozícionálható. A beépített dropout-kompensátor és fésűszűrő bizonyos mértékben csökkent a villanásszerű és egyenletes háttérzajt. A gyorskeresés gyengyverseres sebességig zavarmentes – feltéve, hogy a bejátszó képmagnó is képes ilyen keresősebességre.

PAL-SECAM-NTSC transzkóder

Való igaz, hogy erre a berendezésre ritkán van szükség, de akkor nagyon. A hétköznapi videós gyakorlatában jobbra csak akkor, ha az amerikai nagybáccsal akar videófelvételeket cserélni.

Az amerikai AVS cég ADAC nevű transzkódere képes a PAL rendszerű felvételtől NTSC-t készíteni és megfordítva, sőt a SECAM felé is tud közlekedni – nem is említve ezen rendszerek számos változatát. A be- és kimeneti rendszerjellemzők beállítására szolgál az a sok gomb, amely az előlapot tarkítja. A bemenő jelet egyébként automatikusan felismeri és kijelzi, csak a kimeneti jellemzőket kell a kezelőnek megadnia. Szemben az eddigi hasonló készülékekkel, teljesen digitális és magában foglal egy időalap-korrektort is, benne dropout-kompensátorral és egy csomó olyan beavatkozási lehetőséggel, amely a nem kifogástalan videojelet hibáinak eltüntetésére vagy legalábbis csökkentésére hivatott.

Az egyre jobban terjedő komponensrögzítési rendszer – és

majd a HDTV – remélhetőleg lebontja a PAL, SECAM és NTSC rendszer közötti, eddig elég merevnek bizonyult falakat, de addig az ilyen készülékek nélkülözhetetlenek a nemzetközi videoanyagok cseréjét lebonyolító stúdiókban.

A másik transzkóder, amelyet bemutatunk, azért figyelemre méltó, mivel belefer egy szokványos akkátáskába. Elődei, amelyek még ma is dolgoznak, közel éjjeliszekrény-méretű darabok. Igaz, hogy ezt a készüléket a lehető legkisebb esetben kell szállítani és a hordozhatóságnak semmi jelentősége nincs, a beépíthetőség és a kezelőszervekhez való hozzáférés miatt mégis sokkal kellemesebb a kis méret. Az előzőhöz hasonlóan az OKI transzkóderben is van TBC és korrekciós lehetőség a világosságjel és színjel független változtatása, a feketesint beállítása és a frekvenciamentes változtatása révén. A készüléknek két változata is van: az LT 1250TSC és a valamivel egyszerűbb LT 1210TSC.

ÜRTÉVÉ

PARSAT

ÜRTÉVÉ

ASTRA: EUROPE'S NO. 1. TV. SATELLIT

Március 15–19. között a londoni tv-bemutatón a fenti felirattal hirdette magát az „ASTRA” televízió-műhold, mely február 1-jén a „FILMNET 24” fizető televízió adó műsorával kezdett, majd 5-én bővült az adás négy SKY-műsorral:

SKY CHANNEL – NEWS – MOVIES – EUROSPORT.

A véglegesnek hirdetett csatornabeosztás:

vízszintes – polarizáció – függőleges

1. SCREENSPORT
2. NÉMET
3. SCANSAT TV3
4. SKY – THE DISNEY CHANNEL
5. UFFESTYLE/CHILDREN'S
6. NÉMET
7. SCANSAT TV4
8. SKY CHANNEL
9. SKY EUROSPORT
10. NÉMET
11. FILMNET 24
12. SKY NEWS
13. SKY ARTS
14. NÉMET
15. MTV EUROPE
16. SKY MOVIES

A 2, 6, 10 és 14 csatornák német adók részére vannak fenntartva, a 3 és 7 csatornák kódolt svéd nyelvű adók, a többi angol. Jelenleg csak a FILMNET fizető tv, a többi vétele szabad, postai engedély nem szükséges.

A PARABOLA RT az ASTRA csatornák vételéhez berendezéseket szállít és/vagy a jelenlegieket átalakítja.

Májustól havonta megjelenik a

„PARABOLA MAGAZIN”

melyben a havi műholdas műsorprogramokat és tájékoztató, szórakoztató írásokat, rejtvényeket olvashat.

A PARABOLA „PARSAT MÁRKABOLTJÁT”

– VII., Wesselényi utca–Rózsa Ferenc utca sarkán – bizományi részleggel június hónapban megnyitja.

Jelenleg hazánkban kereken negyeomillió televíziókészüléken a PARSAT védjegyű berendezések segítségével nézik a műholdas műsorokat. A GELKA és a területi szakvállalatoknál igényelje a PARSAT vevőberendezésekkel a szerelést.

Támogassa a hazai fejlesztést, a hazai ipart!

PARABOLA ELEKTROTECHNIKAI RT

Budapest XIII., Kassák Lajos utca 78. (Róbert Károly krt. 43.)
Postacím: 1553 Budapest, Pf. 19. Telefon: 490-791, 409-964
Telex: 22-3425

Videoberendezések javítása,
áthangolása, színes televíziók
áthangolása, valamint Hi-Fi
berendezések áthangolása és
javítása.

VIII., József krt. 38.
Tel.: 141-216.

Hazai és külföldi garanciális és
készpénzes fekete-fehér és színes
televíziók javítása,
videomagnetofonok áthangolása.

XV., Frankovics M. u. 57–63.
Tel.: 635-225
Nyugati készülékek szervize:
Video- és Hi-Fi berendezések
javítása, áthangolása.
VI., Lenin krt. 94.
Tel.: 311-129

RÁVISZ

SZOLGÁLTATÓ
KISSZÖVETKEZET

**Semmi kétség!
A Rávisz
segítség!**

TESZT

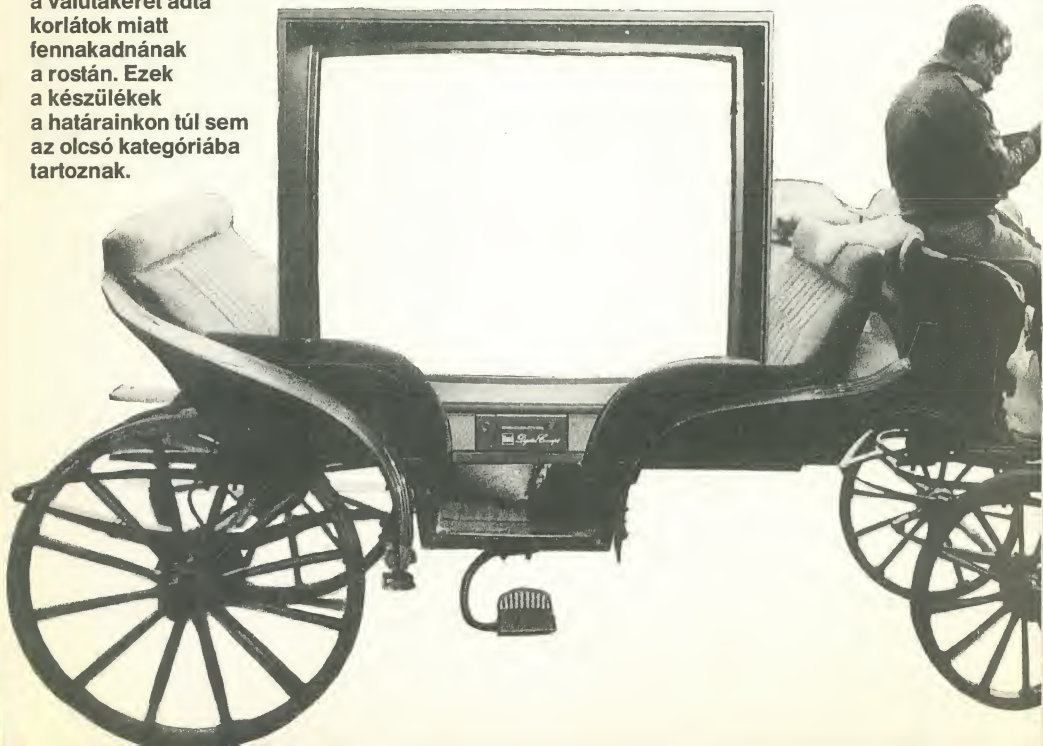
A mérések a Magyar Elektrotechnikai Ellenőrző Intézet laboratóriumában készültek. A tesztet összeállította és az értékeléseket készítette Géczy Géza.

Világvevő televíziók

Honfitársaink bevásárlóturizmusa, külföldi kincskereső portyázásai teljesen új helyzet elé állítják a hazai kereskedelmet. Amellett, hogy továbbra is elsődleges feladat az egyszerűbb és elérhető árú készülékek kínálata, gondolni kell azokra is, akik igénylik a magasabb szolgáltatású berendezések megszerzését, melyek a valutakeret adta korlátok miatt fennakadnának a rostán. Ezek a készülékek a határainkon túl sem az olcsó kategóriába tartoznak.

E havi tesztünkben ezért olyan készülékeket választottunk, melyek már napjaink vagy a közeljövő hazai kínálatát fogják gazdagítani. Nem tagadjuk, voltak kétségeink e nem éppen olcsó tv-k keresletének megítélésében, de a sztereó Thomsonok és ITT-k gyors eltűnése a kirakatokból azt az érzést kelti, hogy nő az igény a házi mozizás iránt. Bemutatásra öt gyártó hat készülékét választottuk: a BRAUN TV-3 típusát, a DUAL TVM-4070 készülékét, a GRUNDIG T-70-340/9a televízióját, az ITT-NOKIA 7180 és 8280 jelzésű és a SONY KV-C27 trinitron csőves tv-jét.

Ami mindegyik készülékben közös, az a nagy képernyő és a távszabályozós kivétel, egy-egy tulajdonságukkal azonban mind-

egyk különbözik a többitől. A Braun önálló hangszórókkal és többjára erősítőkimenettel rendelkezik, lehetőséget teremtve kiváló minőségű hangosításra. A Grundig az egyetlen monó készülék. A sztereók között a Dual nagymértékben digitalizált, alappanelja már-már egy számítógépre emlékeztet. E tulajdonság az ITT-Nokiának is sajátos, melyek közül a nagyobb, 82 cm-es képcsővel, a többi készülék főképp magadok. Ezek a készülékek – igaz, nem alapképfésben – már PIP (Picture in Picture – kép a képen) áramkörrel is rendelkeznek. S végül a Sony sajátossága a trinitron képcső, mely kialakítását tekintve eltér a többi tv-ben alkalmazott in-line típusútól.

E fő különbségeken kívül azonban számos olyan sajátossággal is bírnak, melyek külön is megérnek egy misét, de egy részükkel már a korábbiakban is foglalkoztunk. Ilyen az előbb említett kép a képen funkció, amikor a nézett képhez behívható egy másik műsor képe, vagy a digitális feldolgozás, melyről az ITT tv-k kapcsán már szóltunk. E szinkváltakád ellenére a min-ták minél alaposabb elemzésére törekszünk.

Szokás szerint most is a vételi normákkal kezdjük. A készülékek természetesen kábeltunerrel rendelkeznek, vagyis a különleges csatornák vételére is alkalmasak. A két ITT-Nokia kivételével a készülékek normálisan jelölésre a gyártók a „multinorma” jelzőt alkalmazták. Ez a nálunk még nem általánosan ismert tulajdonság azt jelenti, hogy a készülékek áramkörrel nemcsak a SECAM és PAL színnorma vételére teszik alkalmasá, hanem lehetőséget teremtenek a tengerentúlon alkalmazott NTSC rendszerű színes adások vételére is.

Természetesen a különböző színnormákhoz eltérő hangnor-

mák is tartoznak. Ilyenek a Nyugat-Európában általánosan alkalmazott B/G előírás szerinti kiserőhangok, melyek 5,5 MHz képvivő-hangvivő frekvenciátávolságot jelentenek, az „L” szabvány, melyet Angliában használnak az UHF-sávokon, itt a hangvivő távolsága a képvivőhöz képest 6 MHz. Ugyanez az érték nálunk a D/K előírások szerint 6,5 MHz, míg Franciaországban az „L” jelölést használják. Ez szintén 6,5 MHz kép-hang távolságot jelent, de nem az előbbi rendszerben, és az URH rádiószámból ismert FM (frekvenci modulált) hangvivő, hanem AM (amplitúdó modulált) rendszerű. Végül az NTSC-hez tartozó hangot az „M” betű jelöli, ahol a 4,5 MHz-es hangkülönbség jel szintén frekvenci modulációval kerül kisugárzásra.

Felmerül a kérdés: szükséges-e ennyi vételi lehetőség? Ugy véljük, egyelőre kevésbé. A műholdak foglalkoztatási az összekötő kapcsot, mely a földrészeket közelebb hozza, s a kábeltrendszereinkbe táplált jelek – ha nincs egyedi vétel – a tv közvetítésével nyílják tágá alakulnak. Európa felett a besugárzás PAL vagy SECAM rendszerben történik, a kiserőhangok sokszínűbbek, melyeket a központi rendszerek a hazi előírások szerinti konvertálnak. Egyedi vétel esetén a különböző normák szerinti feladatokat a saját tv-készülékünknek kell megoldania.

A sztereo hangvisszaadásról is szólnunk kell. Bár korábban is folytattuk ilyen irányú kísérleteket, nálunk ez idő szerint nincs sztereo kiserőhangú sugárzás, sőt arról sem tudunk, hogy lenne tervezett időpontja. Ezek a készülékek mind a nyugat-európai rendszer szerint dolgoznak, tehát az 5,5 MHz-es fő hangvivő

mellett 5,724 MHz-en elhelyezett segédvivővel biztosítják a térhatású vételt, ami viszont felveti azt a gondolatot, hogy mennyiben fognak megfelelni a hazai előírásoknak. Tudományukat persze ma is ki lehet használni a sztereo és híli magnók terjedésével, és az ország azon részeiben, ahol lehetőség van közvetlen CCIR sugárzású vételre. E tévők általában kétféle vételi módra is alkalmasak (móldvétel), de monó sugárzás esetén is teltebb visszaadásra képesek. Különleges, térben széthúzott hanghatások keltésére is alkalmasak kiegészítő áramköreikkel.

Mindegyik készülék alkalmas teletextvételre, és eleget tesznek a hazai karakter-(betű)-készlet követelményének is, azonban nem mindegyik mint tartalmazza ezeket az áramköröket, hanem utólagos beépítéssel egészíthető ki teljessé e szolgáltatás.

Összefoglaló táblázatunkban néhány kiegészítést kell tennünk. Ezek az új készülékek számos olyan újabb tulajdonsággal, egyedi szolgáltatással rendelkeznek, melyek a hazai gyakorlatban nem voltak általánosan ismertek, esetleges táblázatba foglalásuk rontotta volna az áttekinthetőséget. Más jellemzők egy számtékkell való feltüntetése téves információhoz vezethetne. Nos, vegyük ezeket sorra.

A Braun TV-3 típusnál a méretek között több, zárójelbe tett adat is szerepel. Az első arra utal, hogy a közvetlen tartozékul szolgáló hangszórót a készülék alá helyezve, annak magasságát 65 mm-rel megnöveli. A má-

sodik e típus egyedi kivitelére utal, nevezetesen a káva hátrafelé 3–15 fokig dönthető, így a mélység 460 mm-re változik, az üzemi teljesítményfelvételénél is két adatot szerepeltetünk, az első a normál körülmények közötti érték, míg a zárójelbe tett adat a maximális kimeneteljelvény mellett mért értékre vonatkozik.

A készenléti teljesítményfelvétel (vagyis a stand by üzem) nem szorúla magyarázatra, mégis ismét elmondjuk, hogy hosszabb üzemzsidet esetén célszerű a készüléket kikapcsolni. Ezen érthetjük azt az időszakt is, amikor este nem ágyban fejezzük be a tévézést, vagy el-megyünk otthonról. Ennek kétös szerepe van. Egyrészt nem terheljük a készenléti áramköröket, másrészt – és működés szempontjából ez a döntő jelentőségű – csak a hálózati kapcsolóval történő bekapcsolással hozzuk működésbe a demagne-tizáló áramkör, melynek az a szerepe, hogy a képcső árnyék-maszkjának esetleges felmag-neseződését, mely szintizista-sághibákhoz vezet, megszüntesse.

Ha már szó esett a képcsőről, itt is két értékről kell szót ad-nunk. Korábbi számunkban (1988 szeptemberében) már el-mondtuk, hogy azokat a képcső-veket, amelyeket korábban – esetünknek maradvá – 70 cm-esnek jelölték a képcső üvegbal-onjának valós mérete alapján; napjainkban a hasznos látható képátlóméret alapján méretezik. Ez a bizonyos hasznos méret esetünkben 66 cm. Ezzel magya-rázzható a 82 cm-es ITT-Nokiánál feltüntetett 77 cm is. A kábeltuner szerepéről, s ezen keresztül a különleges csatornák vételéről már sokszor esett szó, és a koráb-biakban már megvilágítottuk a szin-es hangnormák szerepét is.

A nagyfrekvenciás AV jelentősége és szükségessége az antennacsatlakozón keresztül videomagnó-csatlakozásoknál van, amikor készüléktől és felvé-teltől függően szükség lehet egy szinkronjavító áramkörre, mely a képernyő felső részén mutat-kozó elhajlás formájában jelent-kező szinkronbizonytalanságo-kat korrigálja.

AV programhellyel minden készülék rendelkezik, egyes tí-pusok több készülékcsatlakozta-tást is biztosítanak, melyek táv-vezérlővel választhatók. A TXT-(teletext)-vételnél a megnevelt oldalszámok és az ebből követ-kező hosszabb keresési (hozzá-férési) idő miatt a gyakorlatban használt oldalakat a készülékek a gyorsabb előhívás érdekében memóriába helyezik. E memóriá nagyságát jelöltük az oldal-szám(tár) nagyságával.

A térhatásbővítés szinte minden sztereó készülék sajátja. Bekapcsolásakor a képcső két oldalán elhelyezett, tehát szűkebb bázistávolságú hangszórók tere szélesebb, ún. „teremhatást” kelt. Az automatikus kapcsolás a készülék „önvédelme” a műsor alatt elszunyókálók ellen. Lényege, hogy az adás végeztével, amikor a képernyőn már csak zaj van, a szinkronjelek hiányát érzékelve általában 5 percen belül lekapcsol és készenlétre állítja a működést.

Az időmegjelenítés a TXT dekódere készülékek tulajdonsága, vagyis a képernyő jobb felső sarkába 5-10 mp-re kiírható a pontos idő.

Külön nem szoltunk róla, de jelezzük, hogy egyes típusokon a programozást, a szabályzásokat és a beállításokat magán a képernyőn megjelenített szimbólumokon keresztül is nyomom követhetjük. Ilyen pl. a Dual, a Sony és a két ITT-Nokia. A Braun és a Grundig a kezelőszervek melletti kijelzőn ad tájékoztatást a csatornáról, a programhelyzetről, a normaállásokról vagy a beállított hangerő, kontraszt, fényerő stb. állásáról. Ez utóbbiaknál növekvő számok jelzik a szintek nagyságát.

Néhány szó az értékelésről. Külön értékeltük a vételkésztséget, vizsgálva a jel/zaj viszonytal határolt érzékenységet és a színszatorna érzékenységét. Egy jelzővel jellemeztük a szelektivitási tulajdonságokat és a különböző zavarelnyomásokat. A képminőséget a videoátvitellel, a színátvitellel és szubjektív véleményrel bíráltuk. A színátvitelnél a színhűséget is figyelembe vettük, míg a szubjektív véleménynél értékeltük a torzításokat, a részletek rajzolását, a képben látható zavarokat – röviden az összhataást. A hangminőségre csak két jellemzőt használtunk, melyekbe belefoglaltuk a torzítással határolt kimeneti teljesítménnyel kapcsolatos bírálatokat, a hang tisztaságára, átvitelére, akusztikus tulajdonságaira vonatkozó értékeléseinket.

A készülékek bemutatását – már csak a betűrend miatt is – kezdjük a Braun TV-3 típusjelű készülékével, melynek formatervezése és szolgáltatásai a legsajátosabbak az összes minta közül. A TV-3 két részből áll: maga a televíziórész kávéja fekete színű műanyagból készült, s mintegy követi a képcső vonalát. A doboz 3-15" között 2,5"-os lépésekben hátrafelé dönthető, így akkor is kényelmesen nézhető, ha alacsony állványra kerül. Számos csatlakoztatása van, így az előlapon video- és hangbemenet, a hátoldalon két

Gyártó	BAUN	DUAL
Típus	TV3	TV-M 4070 Digital Concept
ÁLTALÁNOS ADATOK		
Méretek (mm)		
Szélesség × magasság × mélység	655 × 596 (+ 65) × 390 (460)	630 × 580 × 495
Tömeg (kg)	35 ± 4,1	34
Teljesítményfelvétel (W)		
Üzemi	95 (155)	80 (150)
Készenléti	10	8
Képcsőátvitel mérete (cm)	70	70
Hasznos méret (cm)	66	66
Hangteljesítmény (W)	2 × 15	2 × 10
CSATLAKOZÁSOK		
Videoagzó	RCA (be), scart (kl-be), scart (kl)	RCA
Fülhallgató	jack (6,3 mm)	jack (6,3 mm)
Hangmagzó	RCA	DIN
Hangszóró	rugós szorító	2 db DIN
Előerősítőként	kimenet 2 db RCA	–
Erősítőként	kimenet 2 db RCA	–
SZOLGÁLTATÁSOK		
Kábel tuner	van	van
Színnormák (antennáról)	PAL, SECAM, NTSC 3,58/4,43	PAL, SECAM, NTSC
Hangnormák (antennáról)	B/G, D/K, L, I, M	B/G, D/K, L, I, M
Távvezérelt hangolás	van	van
Programok száma	39	29
Nagyfrekvenciás AV	van (0-ra végződők)	van (29 programhely)
AV programhely	van	RGB (28 hely), scart (30 hely)
Hangszínszabályozás	van	van
TXT-vétel	van (8 oldalra bővíthető)	van (2 oldal)
Kép a képen (PIP)	nincs	nincs
Sztereó hang	van	van
Kétnyelvű vétel	van	van
Térhatásbővítés	van	van
Automatikus kapcsolás	nincs	nincs
Időmegjelenítés	van (TXT-adásnál)	van (TXT-adásnál)
ÉRTÉKELES		
VÉTELKÉSZSÉG		
Érzékenység	klváló	klváló
Szelektivitás	jó	jó
KÉPMINŐSÉG		
Videoátvitel	jó	jó
Színátvitel	jó	jó
Szubjektív vélemény	jó	jó
HANGMINŐSÉG		
Kimeneti teljesítmény	klváló	jó
Hangátvitel	klváló	klváló
SZOLGÁLTATÁSOK		
Készülék	klváló	jó
Távvezérlő	közepes	jó
Kezelési utasítás	közepes	jó
MINŐSÍTÉS		
	jó	jó

scart csatlakozó van (be- és kimenet, illetve csak bemenet), melyeket távvezérlő segítségével választhatunk ki.

Lehetőség van az egyébként digitális feldolgozású hangjelek erősítőhöz csatlakoztatására, akár oly módon, hogy az erősítővel szabályozunk, akár úgy, hogy a tv-készüléken. Egyébként a 2 × 15 W-os hangvégfokozatú készülék nem tartalmaz önálló hangszórót. Szorító csatlakozáson lehet csatlakoztatni hozzá akár a kereskedelemben vásárolt (4 ohm-os) hangsugárzókat, akár az ajánlott és a készülék alatt elhelyezhető, már

említett, mindössze 65 mm magas hangsugárzó dobozt.

Érdekes megoldás a távvezérlő is, mely első ránézésre csupán programválasztásra, hangszabályozásra és a normál üzem beállítására képes. Rövidesen kiderül azonban, hogy

egy felpattintható fedél mögött újabb programozási lehetőségek rejlenek, és a gombokhoz tartozó feliratok a telefonregiszter lapjához hasonlóan esnek azok fölé. A megoldás szellemes, a gombok elhelyezése mégsem biztosítja a könnyű,

ADATOK ÉS TESZTEREDMÉNYEK

GRUNDIG	ITT-NOKIA		SONY
T 70-340/9a Multisystem	7180 Digivision	8270 Digivision	KV-C27M
650 × 600 × 445 34,5	656 × 596 × 477 37	755 × 700 × 540 65	806 × 537 × 472 45,5
85 (125) 20 70 66 4	115 (160) 10 70 66 2 × 15	130 (180) 10 82 77 2 × 15	115 (145) 8 68 64 2 × 10 (zenel)
scart jack (3,5 mm) - - -	scart jack (6,3 mm) 2 db RCA 2 db DIN RCA -	scart jack (6,3 mm) 2 db RCA 2 db DIN RCA -	scart jack (3,5 mm) - - -
van PAL, SECAM, NTSC B/G, D/K, L, I, M nincs 39 van (PERI) van nincs beépíthető (8 oldalas tárolás) nincs nincs nincs nincs van van (TXT esetén)	PAL, SECAM (NTSC scartlon) B/G, D/K nincs 59 van van van van (8 oldal) beépíthető van van van van nincs van (TXT-adásnál)	PAL, SECAM (NTSC scartlon) B/G, D/K nincs 59 van van van van (8 oldal) beépíthető van van van van nincs van (TXT-adásnál)	van PAL, SECAM, NTSC 3,58, NTSC 4,43 B/G, D/K, L, I, M nincs 29 van van van nincs nincs van van nincs nincs
jó kiváló	kiváló kiváló	kiváló kiváló	kiváló kiváló
jó jó jó	jó jó jó	jó jó jó	jó jó kiváló
jó kiváló	kiváló közepes	kiváló jó	jó jó
jó jó jó jó	jó jó kiváló jó	jó jó jó kiváló jó	jó jó jó jó

egyértelmű kezelést, a felpattanó ajtó pedig magában hordja a szerkezet sérülésének veszélyét.

A Braun nálunk eddig nem éppen tv-készülékeiről volt ismert. Valójában a Thomson csoport-hoz tartozik, így az alappanel

felépítésében nem véletlenül találunk sok rokonságot más, szintén ezen érdekeltység-csoport-hoz tartozó készülékek konstrukciós megoldásaival. Egyes részei megszólalásig emlékeztetnek a Videoton-Thomsonra, pl. a gyártási technoló-

gia, a nagyfokú automatizált beállítás tekintetében. Eppen ezért volt meglepő, hogy első mintánkon – mert később választottunk még egy készüléket – a kép összehatásában anomáliákat éreztünk.

Igen jónak találtuk a szín- és

pulzus-átvitelt, a szín- és világosságjel-egyeztetést, a képtorzításokat, a látott kép azonban mégis élettelen, zöldes tónusú volt, normál beállításban szürkének hatott. Egyedi hibát érezve, újabb készülék alapján alakítottuk ki végső véleményünket, s

ez minket igazolt. A színek tiszták és jók voltak, a felületi fényesség, az átviteli linearitás teljesítette elvárásainkat. Az érzékenységet, a vételkészséget kiválóan találtuk, mint ahogy a hangjellemzőket is magasra értékeltük, akárcsak a szolgáltatásokat, amelyek talán a legnagyobb komfortot adják.

A Dual név elsősorban a hifi-bartóknak cseng ismerősen. Nos, e nagyhírű cég – bár e készülék hátoldalán is, akár a Braunnál, a Made in Germany felirat szerepel – nem nyergelt át a videotechnikára. A TV-M-4070-típusjelzés után feltűnő az alapítást is, a Schneider DTV-7025 M készüléket, melynek „duálisított” mintáját láttuk. A készülék egyébként szép formatervezésű, monitoralakítású, a képcső alatt elhelyezett hangszórókkal. Magán a tévén csak a legfontosabb kezelőszervek találhatók, a teljes vezérlést, a beállításokat a tetszőletes, keskeny felépítésű, kézhez jól illeszkedő, funkcionális mégis erősen sűrített gombelhelyezésű távvezérlőn keresztül valósíthatjuk meg.

Az előlapon „Digital Concept” felirat olvasható, mely az áramkörök nagyfokú digitalizálására utal, s gyakorlatilag az előválasztó és KF-egységet követően a hang- és video-végfokozatig digitális jelfeldolgozás történik. Ez érzékelhető a funkcionális működésben is: a hangolási folyamat, a beállítások a képernyőn láthatók, megjeleníthetők. Kábelturneres állomási, multinormás kivétel széles vételi lehetőségeket teremt. A 2 x 10 W-os hangvégfokozat a hangszóró-csatlakozókon keresztül nyújtja a megfelelő sztereóhatást.

A mérési eredmények és a szubjektív vizsgálatok alapján a vételkészséget, az átviteli jellemzőket, a felületi fényességet és képtorzítási tulajdonságokat jónak értékeltük. Az összehasonlító vizsgálatok során a képélességben és a színes kép rajzolataiban mégis hiányérzetünk volt, amire a világossággal és

színelcsatorna együttfutási hibája szolgált magyarázattal. A kísérőhang mind teljesítményben, mind hangszínből megfelelő, de elmarad a Braun teliből hanghatásától.

A Grundig T-70-340/9a Multi-system elnevezésű televíziója már nevében is jelöli, hogy a többiekhez hasonlóan mindhárom színnorma és a kapcsolódó hangelölírásként szerinti adások vételére képes. Monitorformájú, egyszerű vonalú, tetszőletes készülék. A bemutatottak között az egyetlen monó hangátvitelű minta. Csatlakoztatási lehetősége sincsenek túlbonyolítva, egy scart csatlakozó szolgál a videomagnó jelének fogadására, a hátoldalán és az előlapon egy 3,5 mm-es jack aljzat biztosítja a fejhallgató alkalmazását.

A készüléken elhelyezett kezelőszervek a legfontosabb funkciók állítását teszik lehetővé, beleértve a behangolást is, mely a T-70-340/9a-ról távvezérlőn keresztül nem valósítható meg. A készülékhez mellékelt kézikönyv egyébként azonos a sztereó hifi típusokéval, így több – ez esetben nem kihasználható – gombot is tartalmaz. Mindezzel együtt áttekinthető, a Grundignál megismert módon a funkciók jól elhatároltak. A beállított kontraszt-, fényesség-, telítettség- és hangerőviszonyok memorizálhatók, s a későbbiekben a csatornaváltásoknál ezek a beállított értékekkel jelenkeznek vissza a programok.

A képernyő fényessége, szintónusai jók. Az érzékenységet nem tartottuk kiemelkedőnek, de összességében az áramkörök beállítását korrektnek, pontosnak ítéltük. Így jók voltak a szelektivitási jellemzők, a világossággal-csatorna frekvencia- és impulzusátviteli tulajdonságai. Kevésbé éreztük kiemelkedőnek a színelölírást-átvitelt, de összhatásban a vizsgálóábra mégis kiegyensúlyozott hatást mutatott a jó színhűség és az e típusnál tapasztalt legkisebb hibával rendelkező világossággal-színelölírást következtében.

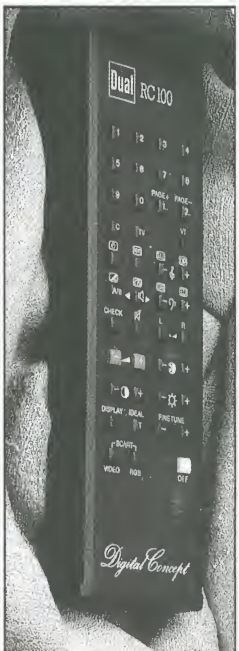
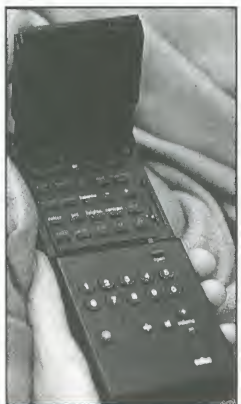
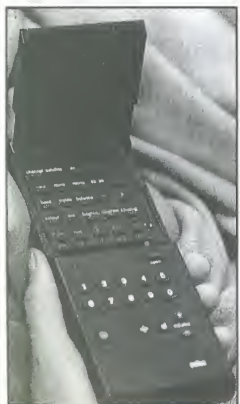
Kevésbé kedveli a készülék a nagy fényintenzitású állóképeket (fehér alapú teletek) és a számítottépes ábrákat. Ilyenkor célszerű a fényességet kissé visszavenni, mert a nagy fényesség nagyobb sugárerő következménye, ami maszk-, illetve szintíztaszaghibát eredményezhet. Megjegyezzük, hogy ilyen üzemben általában nem is indokolt a nagy fényesség és nem is tesz jót a képcső-eknek, mert „beégéshez” vezet. Bár a specifikált 4 W-os hangteljesítménynél többet tud a készülék, mégis szerénynek tűnik a többi, központi monitorfunkciót is magára vállaló típus között. Hangképe kiegyenlített és jó volt, mint ahogy a hanggal kapcsolatos egyéb paraméterei is megfelelő értékeket mutatnak.

A két ITT-Nokia Igencsak hasonlít egymásra. E készülékek is monitorvonalúak, hangszórók a képcső alatt fektetve helyezkednek el a kezelőszervek rész két oldalán. A 7180-as doboza fekete műanyag fóliával van borítva. A 8280-as feketére színezett, túrnézett, a képcső sulya miatt is megerősített pozdorjakáva. A különbség a képcső méretében van, az előbbi 71 cm-es, az utóbbi 82 cm-es képcsővet foglal magában, 66, illetve 77 cm-es átmérővel. Mivel ez az első hazai forgalmazású ilyen készülék, felkeltette érdeklődésünket, hogy a Toshiba képcső milyen fény- és kontrasztviszonyokat képes produkálni.

A legnagyobb fényességet és a leggyengélebb átvitelt a

Sony Trinitronja mutatta. A többi árnyékmáskos kivételéhez képest (170-180 Nit) a Toshiba 140 Nit feletti gradációlépcső fehér mezőjében mért értékével megfelelő világosságot eredményezett. Mindkét készülék a Digivision-típuscalad tagja, áramkörrel nagy részben az Intermetall Digit 2000 IC családjaival épülnek fel. Ez az új technika számos előnyt jelent, így pl. a beállított áramkörök nagy időbeni stabilitását eredményezi, képes a reflexiós hibákat korrigálni, s bővíti a készülék szolgáltatásait. Ezek többet tartozik a bevezetőben említett PIP, vagyis képe a képpen áramkör. Segítségével a nézett műsorból bal felső sarkába egy kis színes kerettel körbefogott mezőbe másik műsor, illetve jelforrás képe is beítható. Valójában nem is egy, hanem három készülék csatlakoztatható e tv-khez a két scart (EURO-AV-1 és EURO-AV-3) aljzaton keresztül és az AV-3 jelű RCA aljzatokon keresztül.

A távvezérlő O/AV gombjának ismételt nyomásával sorrendben hívhatók a jelforrások és jeleníthető meg képük a képernyőn. PIP üzemben a távvezérlő megfelelő gombjának megnyomásával, anélkül hogy váltanánk a főmórt, a bal felső sarokban (máshová is áthelyezhető ez az ablak) megjelenik az a kép, melynek információjára kíváncsiak vagyunk. Az egyes jelforrás képe (pl. videomagnó) sárga, a kettészé (pl. műholdveto beltéri egység) vörös, míg a harmadik (pl. számítógép) zöld ke-

retbe van foglalva. A saját kép is megjelenik kék keretben. A képek cseréjét is meg lehet váltogatni, és az a lényege ennek a szolgáltatásnak, hogy adott pillanatban tudjuk a műsorforrás váltását elvégezni. Erre képes a Division teljes kiépítésben. Egyelőre nem teljes kiépítésben kerül az üzembe, a Selectronic egy szolgáltatást csak külön kérésre építi be, amit talán bõcs mérte tartásnak is ítélnék, hiszen ez a készülék árát kb. 20 ezer forinttal megnöveli.

Nézzük, mit takar az alkapléltés. Mindenekelőtt a PAL és SECAM normát, az OIRT és CCIR hangot, az utóbbinál sztereó vételen (nagyfrekvencián nincs, de a scart csatlakozón keresztül van NTSC vétel) és a teletextdekódot. A csatlakozók száma is kevesebb, egy scart (AV-be és kimenet), két hangszóró (DIN) és két hangfrekvenciás kimenet (jobb és bal csatornát RCA rendszerben) található a készüléken. Ez utóbbiak léte a 2 x 15 W-os kimeneti teljesítmény és a monitorjelleg indokolja.

Néhány gondolat a kijelzésekrõl és a távvezérlõrõl. A csatorna-beállítások, a hangolás folyamata (monó, sztereó vagy két-hangú üzemmód) a képcsoport alatti kijelzõn látható. PIP üzemben itt ellenõrizhetõ a behívott műsorforrás száma is. De egyebek mellett ellenõrizhetõ, hogy a

hang térhatású (hiperszonik) vagy normál állásban van, le van kapcsolva, vagy nincs. A képernyõ viszont láthatóvá tehető a beállított balanszérték, a hangszínszabályzókkal beszabályzott hangtávítélet és a fejhallgató hangerõsségállása is. A jobb felsõ sarokban kilátható a színnorma vagy TXT-adás esetén az idõ. A távvezérlõvel egyébként a hangoláson, képi-élesség- (képkontúr)- és kontrasztbeállításokon kívül minden művelet elvégezhetõ. Ez egyébként nem változott, jól kezelhetõnek, de méreteit tekintve nagygnak, nem éppen kézhez simulónak tartjuk.

Az érzékenységi és szelektivitásértékek minden sávban megfelelőek voltak, a videóvitelt ugyancsak jó értéket mutatott. Az impulzusvitelt 0,9 µsec körüli értékrevel egy kissé elmarad a TV-34-tól és a T-70-340-tól, de még így is szép átméretet biztosításra képes. Nagyobb anomáliát érezünk a világosságai és színjel együttfutásában, ami a monoszokópára színszavainál sötétebb csíkok formájában érzékelhetõ. Ezzel együtt a képrajzolás jónak értékeltek, s ez különösen a 82 cm-es Toshiba-képcsõre vonatkozik. Hang tekintetében rosszabbak a tapasztalataink. Mind a villamos átviteli görbe, mind akusztika vizsgálata során a felsõ tartományban akadtak bajok. Akusztikusan 7 kHz táján "beszakad" az átviteli görbe és ugyan 9 kHz körül magához tér és 20 kHz-ig átvész, de ennél azért kiegyenlítettbb hangképet várunk.

Aruházný bemutatónk legvégeére a SONY KV-C27M típusjelû,

sztereó hangú, multinormás televízió maradt. Ez a hagyományos felépítésû készülék 68 cm-es trinitron képcsovéval (látható képtábl 64 cm) méltán kelt érdeklõdést, hiszen eddig csak bizonyosban vagy a devizáért árusított üzemekben fordult elõ hasonló típus. A KV-C27M a SONY legújabb kínálatában szerepel. A teljesen sarkított, vízszintesen enyhén ívelt képcso a készülék egész vonalvezetését meghatározza és elegánsa teszi. Színnormák között a PAL és SECAM rendszeren kívül mindkét NTSC szerepel, hangnormái pedig az összes európai és NTSC rendszerhez tartozó tengerentúli szabványt tudják.

Kezelése kényelmes, minden programozási és beállítási művelet a képernyõn megjelenõ, zöld színû jelzésekkel kontrollálható. Így vizuálisan is ellenõrizhetõ a hangolás folyamata, az éppen aktívált szín- és hangnorma (a PAL vagy SECAM-jelek hatására a normatívató automatikusan vált), látható a hang- és fényerõ, a kontraszt, a színtelítettség szintje, a hangszínek, a balansz beállítás. Külön gombbal kapcsolható be a teremhanghatás, és szabályozható a képtelenség.

A gyártó a KC-C27M-ben 114-os eltérítõs black-trinitron alkalmaz, mely az ugyanilyen márkanévű képcsovéval továbbfejlesztett, csaknem teljesen lapos változata. Az in-line és a trinitron közötti alapvetõ különbség, hogy az elõbbinél a három, egy vonalban elhelyezett ágyú elektronsugara, mielõtt a képcsoport elerné, az apró ovális lyukakból álló árnyékmáskaz egy adott pontján halad keresztül, míg a trinitronnál sávmaszkot alkalmaztak. E típusnál tovább növelték a rések számát, és módosították a katódok helyzetét, ami finomabb rajzolatot és nagyobb felbontást jelent. Ez a csõtüpus alkalmas nagy felbontású (100 Hz-es) tv-kben történõ alkalmazásra is. A színezett üveg nagymértékben enyheli a zavaró külsõ fényforrások fényét, így kevésbé válnak zavaróvá a külsõ reflexiók. A rendkívül gondosan fókuszált elektronágyú megteremtí a "brilliant" kontrasztú, a részleteket pontosan visszaadó tv-kép feltételeit. E képcsové jó rajzolatak következtében teletextadatoknál igen jó eredményeket nyújtanak.

Nos, a látott kép valóban a legérzékenyebb volt. A kép fényessége, kontrasztossága itt volt a legjobb. Igen jók voltak a képtorzításiértékek, konvergenciahiány szinte nem észleltünk, s a fókuszálás az egész képernyõ felületén jó volt. A készülék alapbeállítása viszont melegebb (a vörös tónus felé hajlóbb) színezéssel volt és gondos szín-

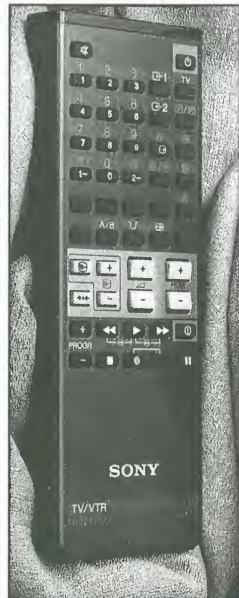
telítettség-beállítást igényelt. A mûszeres vizsgálatok során és a monoszokópára alapján a videóvitelben és a színtelvitelben illetlen a jellemzők a vártól gyengébbek voltak, melyek mûsor alatt közel sem éreztünk kritikusnak.

Hangteljesítménye 2 x 10 W (zenei), amit inkább külsõ hangszórókon lehet élvezni, mert hangja elmarad a Braun vagy IITT hangjától. A hangszórókon kívül sztereó fejhallgató-csatlakozója van és scart aljzat biztosítja a magnó vagy egyéb készülék csatlakoztatását.

A káprázat elmúltával mégiscsak tartozunk egy rövid számvetéssel. A legérzékenyebb kép a Sony adata, s rögtön utána a 82 cm-es Toshiba-képcsovéval ITT-Nokiát éreztük dobogóseleyesnek, bár nem mehetünk el szó nélkül a szín-világosságjelhibák mellett. Impulzusátvitelével, jó színtelvitelével a Grundigot és a Braunt is jónak tartjuk. Az elõbbinél – igaz, a szerényebb monó hang és a teletext hiánya miatt – az ár is kedvezõbb, az utóbbi viszont, éppen hangban, szolgáltatásokban és a formatervezés sajátosságai miatt nyújtja a legjobbat. A képrõl alkotott véleményünk kialakítását egyeztetünk feledni elsõ mintakészülékünket, s a második adta a végso benyomást. Képméretünk szempontjából jó jelzõvel illettek a Dualt és a kisebb ITT-Nokiát is képrajzolatak alapján. Újra áttekintve jegyzeteinket, az az érzetünk támadt, hogy a paraméterek szórása, a tapasztalt elõnyök és gyengébb tulajdonságok a további rangsorolástól teljesen szubjektív irányba vinnék.

Vételkésztségben mindegyik készülék az osztályának megfelelő, várható szintet produkálta, mégis a jó és kiváló szintet 100 µV-os érzékenység felett, illetve alatta húztuk meg. Nem "büntetik" e szempontból az ITT-Nokiát a nem teljes multisystem skála hiánya miatt, hiszen nagyfrekvencián nem látjuk nélkülözhetetlennek a tengerentúli normát. Normál tévézés közben igazi sztereó bázisátalváslaga a SONY KV-C27M-nek és a 7180-s ITT-Nokiának van, bár ez utóbbinak gyengébb volt a magas-hang-átvitel.

Áttekintve a táblázat értékelését, a sok "csúcscsõkészlet" ellenére kevés kiváló jelzõt adtunk, s ez általános véleményünk is tükrözi. Ha igazán kiugró, minden szempontból kiemelkedõ készülékkel nem is találkoztunk, mégis így ítéltük, hogy a beépített vagy lehetséges szolgáltatások és az általános jó színvonal valamint kellemes színlátás jelentenek a hazai televíziózásban.

Az LCD-s készülék valós

Sokan ismerik a viccet a japán gyerekek kezében is megbúvó hifi-toronyról. A közszükségleti elektronika rohamos fejlődésével is valahogy így vagyunk. Ami egy éve még kurlózzunk számított, és érdekességképpen mutattuk be, az napjainkban valóságává vált.

Az elmúlt év technikai érdekségei közé tartoztak a folyadékkristály-képernyős, lapos televíziók, az LCD képernyős tv-k. E készülékek képviszaadó csöve a képpontokhoz egy-egy parányi piros, kék és zöld fényemittáló diódát használ, melyek egymás mellé integrálva alakítják ki színharmasaikkal a teljes képmézőt. A fényhármások intenzitásvizonyaiából – hasonló-

an a hagyományos képsövekhez – keverednek ki a megjelenítendő színek. E képernyők előnye az árnyékmáskos képsövekhez képest, lapos kialakításuk, kicsiny energiaszükségletük. Fényességben, kontrasztban – s mint a későbbiekből kiderül, egyéb jellemzőkben is – vannak még korlátaik, de mindenképpen övök a jövő. A videózás egyes területein, pl. a kameránál, kisméretű monitoroknál már ma sem nélkülözhetők. A kamkorderek használatánál igen nagy problémát jelent, hogy a mini képsöves keresők csak fekete-fehérben adják vissza a felvevőcső által befogott képet. Bár az ilyen keresőmonitorkor kíválon alkalmasak a

képesség ellenőrzésére, azt a hiányt azonban, hogy a kamkorder kezelője nem látja színesben a világot, csak a színes monitor alapján lehet érzékelni. Ismert jelenség, hogy szélsőséges fényviszonyok között a szírázóan kék ég egyszerre piszkossárga színű lesz: ilyenkor egy szürke szűrő beiktatása segíthet. Ez néhány blendefokozatnyival képes a beeső fény mennyiségét redukálni. A színes monitorok ezekben az esetekben egyértelmű segítséget adnak, de alkalmazásuk a folyamatok munkát és képkomponálást segíti.

Nos, a korábbi LCD képsöves minitelevíziókön kívül – mint azt a VIDEO aktív tesztje mutatta –

léteznek már speciálisan kamkorderek részére készített színes monitorok.

Az említett tesztben két kamkordermonitor és két mini televíziókészülék szerepel, melyek azonban monitorként is alkalmazhatók. Mindkét mini-tv ára 1000 DM körül van, az egyik a Panasonic TC-L3D típusú készüléke, a másik a Saba TV-Journey 2 típusa. A két készülék szolgáltatása közel azonos. Mindkét típus VHF és UHF sávban sugárzott adások vételére alkalmas, elsődlegesen a beépített botantennán keresztül. A német posta előírásai nem teszik lehetővé a készülékek antennahálózathoz történő csatlakoztatását. Feltételezhetően

TESZTEREDMÉNYEK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK

Gyártó/Típus	Saba TV-Journey 2	Panasonic TC-L3D	Panasonic TC-MC3U	Hitachi VM-LCD2E
Ár	kb. 1000 DM	kb. 1000 DM	kb. 1100 DM	kb. 750 DM
Szolgáltatások	VHF és UHF PAL-vevőréz, automatikus adókeresés, AV csatlakozó (3,5 mm jack), felhallgató (2,5 mm jack), fényesség-, kontraszt-, színszabályozó, állvány számára menetes megoldás.	VHF és UHF PAL vevőréz, automatikus adókeresés, AV csatlakozó (2,5 mm-es jack) felhallgató (2,5 mm-es jack) fényesség- és színszabályozó, összehajtható napellenző, különféle tartók és csatlakozókábelek.	Csak kameramonitor, AV csatlakozó (2,5 mm), fülhallgató (2,5 mm), fényesség- és színszabályozó, összehajtható napellenző, különféle tartók és csatlakozókábelek.	Csak kameramonitor, kontrollhangszóró (szabályozható), AV csatlakozó (3,5 mm jack), fülhallgató (3,5 mm jack), fényesség- és színszabályozó, AV kábel és tartók, csak Hitachi kamkorderekhez használható.
Képernyő	LCD-display	LCD-display	LCD-display	LCD-display
Képtető	8,2 cm	7,5 cm	7,5 cm	8,0 cm
Képpontok	82 388 pixel	102 672 pixel	102 672 pixel	118 580 pixel
Súly	450 gramm ¹	430 gramm ¹	160 gramm ¹	400 gramm ¹
Méret (szélesség x magasság x mélység)	10,6 x 9,3 x 5,2 cm	9,1 x 10,8 x 3,9 cm	9,8 x 9,3 x 2,4 cm	9,1 x 9,4 x 4,8 cm
Értékelés				
Képfelbontás	jó	jó	jó	jó
Nézhetősegi szög vízszintes függőleges	nagy nagy	nagy nagy	nagy nagy	nagy nagy
Kép	jó	jó	jó	gyenge
Hang	jó	jó	–	jó
Vételkészség	jó	jó	–	–
Szolgáltatások	kielégítő	kielégítő	nagyon jó	még megfelelő
Vélemény	jó	jó	jó és nagyon jó között	hiányos

Megjegyzés: ¹Csak a monitor elemtartó nélkül. ² Elemekkel

ság!

ezért a kábelsatlornák vételét nem biztosítja az előválasztó egység, mint ahogy a Panasonic külső antennacsatlakozó sem található, s a Saba szabványostól eltérő, jack rendszerű bemenetét is (egyébként eltávolítható) műanyag sapkával fedték le. Ezt eltávolítva és egy vezeték barkácsolva, külső antennával igen szép képet produkál a zsebtévé. A készülék funkcionális egyszerűségére utal, hogy bár az állomáskeresés automatikus, a programokat nem lehet tárolni. E készülékek egyelőre csak PAL színnorma szerinti adások vételére alkalmasak, és hangjuk is csak CCIR rendszerű.

Mindkét tv kamkorderhez tör-

hangja ugyancsak fülhallgatót keresztül ellenőrizhető, s az elemek is külön vállra akasztható hordtáskában vannak. Ezzel a megoldással a Panasonic elérte, hogy monitorja mindössze 160 grammot nyom, alig terhelve a kamerát, a Hitachi 400 grammjával szemben.

Aki rendszeresen foglalkozik különböző készülékekkel, vagy egy vásárlás után szembetalálkozott azzal a problémával, hogy készülékét más megféle berendezéshöz vagy barátja készülékéhez nehezen tudja csatlakoztatni, az már megtanulta, hogy jelentőséget tulajdonítson a készülék kiegészítő tartozékainak, fesszereltségének. Nos, a Saba a TV-Journeyhez két különböző csatlakozókábelt szállít, az egyik Scart típusú, a másik Saba, Panasonic vagy JVC kamkorderekkel hivatott felvenni a kapcsolatot. A Saba és a Panasonic kábelei egyébként a Hitachi monitorjaihoz is jók, sajnos azonban fordítva már nem igaz e tétel. A kamkorder-aljakatok és a megfelelő csatlakozó mechanikusan ugyan megfelelnek egymásnak, azonban az érintkezők kiosztásánál Hitachi-sajátosságok teszik lehetetlenné az együttélést.

A kisebb-nagyobb csatlakoztatási problémák után a fő kérdés mégiscsak a képmínőség. A bevezetőben említettek szerint az LCD ernyők képmínősége még nem vetekszik a hagyományos képcsövekével. Egyrészt felbontásuk sokkal rosszabb,

zavaró, hogy a fényt nem lehet mindig megfelelő értékre csökkenteni, sőt bizonyos érték alatt hirtelen negatívra vált át. Felbontás szempontjából a Panasonic monitor és mini-tv mutatta a legjobb eredményt és ezt követte a SABA. A Panasonic-display képpontjainak száma, bár jóval több (102 672), mint a SABA-é (82 368), a felbontásbeli különbség azonban nem ilyen nagymértvű. A legnagyobb képelem-számmal, 118 580 pixellel a Hitachi monitorja vezet, képe mégis bágyadtabb a többinél, és összhatásában ez marasztalható el leginkább nagy képtorzításával.

Összességében az LCD kijelzős készülékek élességben a felvett képet nem tudják úgy visszaadni, ahogyan az a kamkordereknél megszokottá vált.

A végső vélemény kialakítása szempontjából igen fontos szempont a felvett teljesítmény, hiszen

nem mindegy, hogy egy telepkészlettel milyen műsoridő biztosítható. A Panasonic maximális teljesítményfelvétele – igaz, hogy fülhallgatóval – 2,8 W, így hat óra játékidőre képes. E piciny készülékek fogyasztása tv-zsebben elérheti az 5 W-ot, ami így 90–120 perc üzemidőt jelenthet.

Összegezve a tapasztaltakat, optimális monitornak a Panasonic TC-MC3U tekinthető, képmínőségével, súlyával, tartozékai-val, bár 1100 márkás ára megfontolásra késztet. Szintén jó minősítést érdemelt a másik Panasonic és a Saba is, bár súlyosabb kialakításuk kisebb kényelmet ígér, míg számos képpel és tartozékkal kapcsolatos problémája miatt a Hitachi gyengébb értékelést kapott.

tendő csatlakoztatása, vagy videomagnóhoz monitorként történő alkalmazása az AV csatlakoztatásokon keresztül történik. Ezt a Saba készüléke már a konstrukciójával is felkínálja, mivel a konstruktörök – gondolva e többleddal felhasználásra – a tv alsó részére egy szabványos csavarmentet alkalmaztak, pont olyat, mint amilyen a fényképezőgépeken van. Így a Saba tartósinnel egyszerűen felszerelhető a kamkorderre, vagy egy állványon elhelyezhető a kamera közelében. A TC L3 D nem ennyire komfortos. Monitorként történő alkalmazásához külön tartószerkezetet kell készíteni, ellentétben az eleve monitornak szánt TC-MC3U típusjelet viselő másik Panasonickal, melynek tartozékai között a legkülönbélebb tartók és csatlakozók találhatók. A másik monitor a Hitachi VM-LCD2E típusjelet viseli. A két konstrukció közötti alapvető különbség, az hogy ez utóbbinál egy kávéban található a képcső, a hangszóró és az elemtartó, míg a Panasonic

annyira, hogy az egyes képpontok szabad szemmel is könnyen felismerhetők, másrészt nem sikerült kiküszöbölni a tipikusan LCD displayre jellemző negatívumot, hogy a szín és világosság erősen függ attól, hogy milyen szögbl (függőleges) szemléljük az ernyőt.

Mind a négy készüléken állítható a szín és a világosság is, azonban a Hitachi monitornál

Videoképek papíron

Egy új kép felvételek a már rögzített kép mágneses jelet a felirószerkezet vagy törlő, vagy átugorja a floppyn. A két lehetőség közt a funkcióát kapcsoló gombbal lehet választani. A mágneses állófótoában kialakult erős versenyt mutatja, hogy ma már minden, magára valamit is adó cég (Canon, Fuji, Minolta, Kodak, Nikon, Panasonic stb.) megjelent a piacon ilyen berendezésekkel, mint ahogy 1988. decemberi számunk *Photokina '88* c. cikkében arról részletebben is szóltunk.

A Canon RC-701 jelű kamerája például kihasználja és optikai felvételésben szintén egy tükröreflexes kisfilmes fényképezőgépre hasonlít. A hagyományos zoomoptika egy 6,6x8,8 mm méretű, 380 000 képpontot tartalmazó CCD-érzékelőre vetíti a képet. A szenzor fényérzékenysége ISO 320/26" filmérzékenységnek felel meg. Az expozíciós idő 1/8...1/2000 mp tartományban változtatható. A 47 mm átmérőjű flopply-diszken (SVF = Still Video Floppy) 25 állókép "rögzíthető", vagy 50 félkép, azaz felére csökkentett felbontású kép. A kamera folyamatos menetben másodpercenként 10 felvételt tud készíteni. Öt különböző zoomobjektívet fejlesztettek ki hozzá, így 6 mm-től egészen 250 mm-ig az egész terület átfogható.

a piac, csak hát az régebben volt. Az ottani átmenet első fecskeinek a mágneses állókép-rögzítési kísérleteket kell tekintenünk. Az első kísérleti Still Videót a japán Sony Corporation 1981-ben mutatta be Mavica (Magnetic Video Camera) néven.

Közbetevőleg meg kell jegyeznünk, hogy az állóképek elektromos jelekké való átalakítása természetesen nem új keletű dolog. Ezt már régóta használják különböző célokra (pl. a képtávírókban). Az objektív és a zárszerkezet mögött egy szilárdtest-képzékelő, a CCD (Charged Coupled Device) helyezkedik el. Exponáláskor az objektív ennek sík felületére rajzolja ki a képet. Az exponálás a hagyományos fényképezőgépekénél megszokott módon, egy mechanikus zárszerkezettel törté-

nik. A megvilágítás befejeztével a CCD felületén elektromos töltés marad vissza. Az egyes felületi pontok töltése az adott képpont világosságától és színtől függ.

A zárszerkezet lezárása után a CCD felületéről kiolvasható az elektromos töltés formájában jelen lévő információ. A kiolvást egy áramkör végzi. Ennek kimenetén a televíziós gyakorlatban is használatos szabványos videojel jelenik meg. Ez egy ún. videoáramkörön keresztül egy parányi, tüheges mágneses fejre kerül. A fej alakítja át az elektromos jelet mágneses jellé. A felirószerkezet a mágneses fejet a flopply felületén meghatározott rendszer szerint vezeti. Így a jelek "felíródnak", a flopply az eredeti kép információit tartalmazó a felületén visszamaradó mágnesség formájában őrizi.

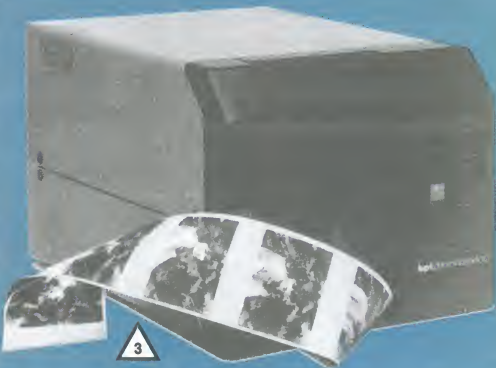
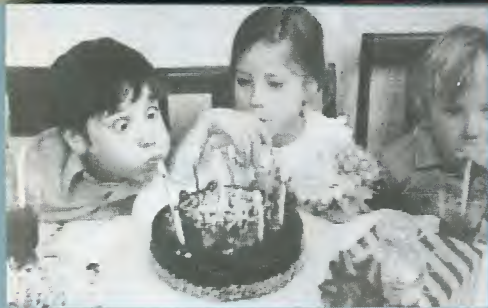
A Hitachi VY-25E videoprinterre és saját monitorra, az Európában forgalomba került „amatőr-jellegű” berendezések egyik első példánya.

Talán tizenöt esztendeje sincs még, amikor az Agfa cég egy különleges szuper 8-as család amatőrfilmes rendszerrel – az AGFA FAMILY-vel – jelent meg a piacon. A rendszer felvétel-egysége egy teljesen automata szuper 8-as felvételgép volt, ám két „exponáló” gombbal volt felszerelve. Az egyik gomb megnyomásakor a felvételgép normálisan (18 kép/mp sebességgel) dolgozott, míg a másik gomb megnyomásakor – mintha fényképezőgép lenne – csak egy felvételt (pontosabban egy 4x5,4 mm-es színes diaképet) készített a kamera. E gombok megnyomásakor a filmnyersanyag szélére megkülönböztető jelek (időkód) is kerültek. Ez azért volt fontos, hogy a lejátszó egység (egy tv-készülékre emlékeztető vetítógép) vetítéskor az állóképfelvételeknél automatikusan megálljon, s a „diát” addig lehessen nézni, míg egy gombnyomással nem kap utasítást a vetítő, hogy jöhet a következő „dia” vagy mozgófilmrészlet.

Ezek az „állóképek” szerény minőségűek voltak – éppen az alkalmazott képméret miatt –, de a berendezés jelezte azt a fogyasztói igényt, hogy a hagyományos fotót nem óhajtották nélkülözni, ragaszkodott ahhoz, hogy kézbe lehessen venni, el lehessen ajándékozni.

Most egy átmeneti időszakban vagyunk: megszűnően van már a szuper 8-as amatőrfilm, de az amatőr videofilmezés még nem született meg igazán Magyarországon. Hasonló átmenet töltünk nyugatabbra is megélt

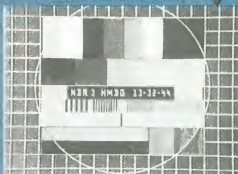
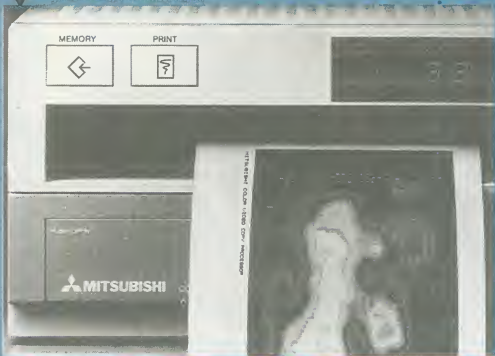

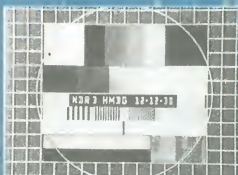
Ha a kamerával felvett képet látni akarjuk, akkor a diszket az RR-551-es jelű rekorderbe kell helyezni, és a hozzákapcsolt monitor képernyőjén máris megjelenik a felvétel. Igaz, ez még nem olyan felvétel, amellyel eldicselkedhetünk. A megoldást egy printer (képprinter) adja, amely néhány perc alatt levelezőlap méretben (pontosabban: 122 x 92 mm-es képméretben) kinyomtatja a színes képet. Egy ilyen színes kép reprodukcióját – melyet a sorok írójának volt alkalmuk „elxponálni” – látjuk az 1/a képen. Az eljárás minőségi hiányosságait az 1/b kép jelzi, amely az előző kép kinagyított részlete.

Hátravan még az eljárás leg-szenzációsabb része. Ha ugyan-is ezt a „fotót” egy távol – mondjuk Amerikában – élő barátunknak szeretnénk elküldeni, akkor nem kell mást tennünk, mint felhívni őt telefonon. A telefonhoz kapcsolt Canon Transceiver 3 perc alatt átjuttatja a kép tartalmát. Mondanunk sem kell, hogy ez a berendezés elsősorban a sajtófotó számára hasznos. Már csak azért is, mert a teljes rend-

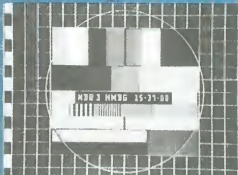

Bauer CVP-110 Kód: 13-32-44

Hitachi VY-25E Kód: 12-12-30

Mitsubishi CP-100 E Kód: 15-37-00

szer ára több tízezer nyugatnémet márkát tesz ki. A múlt évben a Panasonic néhány ezer márkás, amatőröknek szánt „kamerákat” is bemutatott, de ezek színes hőnyomatós printerei rendkívül szerény minőségű képeket „nyomatnak”.

Az „állókép-printerek” már majdnem alkalmasak a mozgóvideókép „kinyomatására”. A számítástechnikából ismert egyszerű memóriát kell csupán beépíteni, amely kívánságra (gombnyomásra) az éppen soron következő videókép (mozgásfázis) adatait ide „beolvas-

sa”, hogy innen a képanyomatoló (printer) kiírás sebességének megfelelően lehessen azt kiolvasni. Hogy ez ma már nem jelent igazán problémát, az is jelzi, hogy a korszerű otthoni videomagnók „állókép”-pozíciója – a szalag és a fej kímélése, valamint a rezdülésmentes kép biztosítása érdekében – ugyanilyen elven működik.

Az első ilyen videoprinterek még csak fekete-fehér képeket tudtak megjeleníteni a célnak (szándéknak) megfelelő minőségben. A használatos papír vagy hőérzékeny (thermopaper),

vagy hagyományos (festékszalagok eljárással), de nedves előhívással dolgozó berendezések is vannak. A 2. képként egy ilyen nedvesnyomatóval működő berendezés „fotóját” látjuk, illetve annak egy kinagyított részletét (hogy a minőségét „érzékeltetni” tudjuk). A kinyomatott kép magassága 104 mm. Ennek a képeknek még egy érdekessége van: a Sony gyártmányú berendezés egy olyan „interaktív” videomagnó-printer, amelyet számítógéppel építettek egybe. Ennek segítségével az oktató- vagy referencianyag uggrászerűen kikereshető és bármely képkockája a befogadók létszámának megfelelő példányszámban „kinyomatható”. Talán mondanunk sem kell, hogy egy ilyen berendezés milyen fantasztikus hatásokkal „tud dolgozni” a propaganda- vagy akár a művészképzés területén.

Az első elérhető árú berendezések egyike az olasz SPT s.p.a. gyártmányú, és a Photovideo 400 nevet kapta (3. kép). Ilyen – mindössze 320 x 495 x 280 mm nagyságú – készüléket a Sony is gyárt, али 900 DM-ért.

A készülék hagyományos, ezüsttartalmú papírra dolgozik, a kiadott kép mérete: 95 x 71 mm, megfelelően jó minőségű, mint ahogy ez a 4. képen is látható. A fehérítő a feketétől nyolc, jól megkülönböztethető fókuszban mutakodó szürke tónusok, valamint a képtér közepén elhelyezkedő vonalfelbontási ábra képe is ezt igazolja. A berendezés 11 másodpercenként képes egy képet kiadni.

Az elmúlt évben megszorodtak a színes hőnyomatós papírral működő videoprinterek. Ezek képminőségét elsősorban a képet hordozó videoanyag minősége határozza meg, hiszen ha egy magasbontású (digitális) fotó képet „nyomatjuk” ki vele, akkor az 5. képen jól érzékelhető fotóminőséget kapjuk. Ez a kép a pillanatnyilag legjobb minőségű Mitsubishi CP-100 E jelű készülékkel készült. E berendezés egy részlete látható a 6. képen, működés közben.

A mellékelt táblázatban tulajdonképpen minden olyan tudnivaló megtalálható, amit ezen készülékekről el lehet mondani. Egyetlen dolog írható le nehezen, hogy a kinyomatott kép milyen benyomást tesz ránk. A 7. képen a táblázat három berendezésével ugyanarról a beállítóbról készült „kép” reprodukcióját látjuk.

Egyértelműen megállapíthatjuk, hogy a fentebb említett berendezés a legjobb, a Bauer CVP 110 fekete-visszaadása szerény és a színátmenetek szélén zavarok érezhetők, a Hitachi berendezésén készült képen ezenfelül még enyhébb bilobesíneződés is érezhető. Az elmúlt hónapokban ismertetett kamkorderek tulajdonsága, hogy kiolvasási (expozíció) idejük akár 1/2000 mp is lehet és ezek a videoprinterek egy olyan készülékegyüttest biztosítanak, amely álló- (fotó) és mozgóképek készítésére (és sokszorosítására) egyaránt alkalmas.

Az NSZK-ban 1989 első negyedében forgalomban lévő színes videoprinterek összehasonlító adatai

	BAUER CVP 110	HITACHI VY-25 E	MITSUBISHI CP-100 E
RENDSZER	PAL	PAL	PAL
A NYOMATÓTÖRÉNSZER			
képnagyság	hő-sornyomató 77 x 97 mm	hő-sornyomató 77 x 97 mm	hő-sornyomató 75 x 100 vagy 88 x 114 mm
feloldási pont x sor (PAL)	620 x 540	620 x 540	640 x 580
színtónusok száma	64	64	64
nyomatási idő (mp/kép)	120	120	80
KÉPHORDOZÓ ANYAGOK			
standard papír	100 x 128 mm	100 x 128 mm	110 x 110 mm
nagyformátumú papír	nincs	nincs	110 x 150 mm
levelezőlap	100 x 140 mm	100 x 150 mm	100 x 150 mm
átírási fólia	100 x 128 mm	100 x 128 mm	110 x 110 mm
textil	100 x 128 mm	100 x 128 mm	nincs
öntapadós Al-fólia	100 x 128 mm	100 x 128 mm	nincs
öntapadós átlátszó fólia	100 x 128 mm	100 x 128 mm	nincs
fekete-fehér papír	nincs	nincs	110 x 110 mm
NYOMATÁSI LEHETŐSÉGEK			
normálisan	igen	igen	igen
megfordított oldalakkal	igen	igen	igen
fekete-fehér pozitív/negatív	nincs	nincs	nincs
négyszerezés	igen	igen	nincs
szérianyomatás	38,5 x 48,5 mm	38,5 x 48,5 mm	van, max. 9 db-ig
EGYÉB ADATOK			
energiafelvétel	130 W	130 W	160 W
méret	435 x 120 x 375 mm	435 x 125 x 375 mm	424 x 125 x 416 mm
súly	kb. 9 kg	kb. 9 kg	kb. 13 kg
irányár	5500 DEM	5500 DEM	6500 DEM
egy kép önköltsége	1,80 DEM	1,80 DEM	1,50 DEM

átfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap

A Rózsavölgyi Zeneműbolt videofilm-ajánlata!

ZENÉS FILMEK:

...pld.	BEETHOVEN: IX. SZIMFÓNIA. Molnár András, Sólyom Nagy Sándor, Takács Klára és Tokodi Ilona közreműködésével – az MRT Zenekarát és Énekarát vezényli: Ferencsik János.	1850 Ft
...pld.	ERKEL FERENC: HUNYADI LÁSZLÓ. Teljes operafelvétel.	2000 Ft
...pld.	GONDA JÁNOS jazztörténeti sorozata I–VI.	1950 Ft
...pld.	GONDA JÁNOS jazztörténeti sorozata VII–XII.	2000 Ft
...pld.	KÉPES NÓTÁK. Balázs Ferenc, Bikini, Csepregi Éva, Dolly Roll, Edda, Első Emelet, Katona Klári, Kovács Kriszta, R-Go, Zoltán Erika, Varga Miklós Band	2050 Ft
...pld.	A LAKATOS DINASZTIA (Csárdászavariáció) Előadja: Lakatos Sándor, Déki Lakatos Sándor, ifj. Déki Lakatos Sándor	1950 Ft
...pld.	LEONCAVALLO, R.: BAJAZZÓK. Teljes operafelvétel	2000 Ft
...pld.	MAGYAR NÓTA Lakatos Sándor, a Rajkó Zenekar és ifj. Sánta Ferenc zenekarának közreműködésével.	2000 Ft
...pld.	MÁGNÁS MISKA és a PÁRIZSI ÉLET. Szirmai Albert és J. Offenbach operettjei.	2050 Ft
...pld.	ÖSSZEÁLLÍTÁS A NEOTON FAMILIA SLÁGEREIBŐL	2100 Ft
...pld.	J. OFFENBACH: ELJEGYZÉS LÁMPAFÉNYÉN. Maros Gábor, Oszvald Mariika, Latabár Kálmán főszereplésével.	2050 Ft
...pld.	OMEGA– JUBILEUMI KONCERT	2050 Ft

VIDÁM MŰSOROK:

...pld.	GÁLVÖLGYI JÁNOS MŰSORA.	2100 Ft
...pld.	NAGY BANDÓ ANDRÁS MŰSORA – Időben vagyok	2100 Ft

JÁTÉKFILMEK:

...pld.	LILA AKÁC. Kabos Gyula film	1600 Ft
...pld.	MOLIÈRE: A KÉPZELT BETEG. Bessenyei Ferenc, Ruttkai Éva, Bitskey Tibor közreműködésével.	1850 Ft

GYERMEKEKNEK:

...pld.	DIÓTÖRŐ. Az Állami Bábszínház előadása.	1680 Ft
...pld.	KISMASZAT ÉS A GÉZENGÜZÖK. Bodrogi Gyula, Csöre Gábor és Jávor Zsófi közreműködésével	1950 Ft
...pld.	MAGYAR NÉPMESÉK. Zene: Kalácska együttes.	2000 Ft
...pld.	SÜSÜ, A SÁRKÁNY KALANDJAI. I. SÜSÜ, a sárkány kalandjai, II. Sárkányellátó Vállalat	1950 Ft

...pld.	EGYÜTLÉT – A TARTÓS HÁZASSÁG TITKAI. Dr. Lux Elvira szexológus sorozata (Felnőtt nézők számára!)	1570 Ft
---------	--	---------

Márkás 180, 195 és 240 perces üres videokazetták nagy választékban!

A felsorolt videofilmek bármelyike megrendelhető a kitöltött, kivágott, címünkre borítékban beküldött hirdetés alapján. Postán utánvételt szállítunk, a portókötséget felszámítjuk. Részletfizetésnél 600 Ft feletti megrendelés esetén 4 havi, 1000 Ft-os megrendelés esetén 6 havi törlesztési lehetőséget adunk, és az 5%-os kezelési költséget felszámítjuk. Tekintettel a korlátozott példányszámokra, a rendeléseket beérkezésük sorrendjében teljesítjük.

Címünk: Állami Könyvtérjesztő Vállalat
RÓZSAVÖLGYI ZENEMŰBOLTJA
1052 Budapest V., Martinelli tér 5.

A megrendelő neve: .....

Pontos címe (irányítószámmal): .....

.....

átfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap

átfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap hétfő kedd szerda csütörtök péntek szombat vasárnap

I

szívbe. Erős volt és hatalmas. Bátor és önzetlen. Az életét adta egy a banditák által megkínzott mexikói falu megmentéséért. De leginkább a gyerekekért, akik közül egy falkára való mindig ott lábatlantokodott körülötte. Talán ezért is szerettem meg annyira.

Emlékszem, Harmonikának hívták. Magányosan járta útját, s egyetlen cél vezérelte: a bosszú a halott testvéréért. Titokzatos volt és hihetetlenül gyors kezű. Szükszavú és vakítóan kék szemű. A halál dalát játszotta, amelyet ha abbahagyott, a coltok dörgése követte.

Emlékszem, Büntetőnek hívták. Egyszerű, hétköznapi átlag-amerikaiként élte életét, mígnem a kezébe kellett vennie sorsának irányítását. Félnék volt és érzelmekkel teli. Magányos és tehetetlen. De meg kellett tanulnia ölni, fegyverrel a kezében harcolni az erőszak ellen. Az asszonyának emlékéért, a lánya jövőjéért.

Bernardo, Harmonika és a Büntető személye egy alakban fonódik össze. Talán már ki is találta, kiről van szó: Charles Buchinskiről, vagyis ahogyan világszerte ismerik: Charles Bronsonról.

A 15 gyermekes, litván származású szénbányászcsalád csemetéje 1920. november 3-án (más források szerint 1921., sőt 1922-ben) született a pennsylvaniai Ehrenfeldben. Rettenetű néhez körülmények között élték, sokszor a mindennapi betevő falatért is meg kellett küzdeniük. A család helyzete, ha lehet, még drámaibb vált, amikor az apa meghalt. Charles így már 13 évesen kénytelen volt otthagyni a középiskolát, s munkát keresett. Alig három évvel később már bányászként dolgozott, s ő lett a családfeenntartó. "Nagyon nehéz életből jöttem" – emlékezik vissza erre az időszakra. "...sohasem feledek meg a munkáért, amikor a felvevőgép elé állók." A világháborút egy B 29-es bombázó fariókölvéseként harcolta végig, majd a leszerelés után Philadelphiában képművészetet tanult. Így került azután diszlethezőzőként egy színházulatához, ahol az epizód szerepekre is belekötött. Ennek hatására 1949-ben beiratkozott a Pasadena Playhouse színiskolába, majd annak elvégzése után Hollywoodban próbált szerencsét. Barzadtól arca, egzotikus, markáns vonásai és erős testalkata révén hamarosan kisebb szerepekhez is jutott – a tipikus rosszember szerepkörre skatulyázta be. Nemsokára ismert figurája lett a második vilámbeli, alacsony költségvetésű gengszter-, western- és kalandfilmeknek, sőt a tv-nél is lehetőségeket kapott.

Amikor 1953-54-ben három fil-

met is forgatott egy bizonyos André de Tóth-tal (azaz Tóth Endrével), a rendező megjegyezte egyszer neki, hogy a Buchinski névvel nem fogja sokra vinni a szakmában. Az ő győzködésére vette végül is föl a rövid és hatásos Bronson nevet. A név azonban nem minden. Még másfél év-tizen kemény munkája kellett ahhoz, hogy fölkapaszkodjon a csúcsra. Pedig az eltelt esztendősek sem voltak éppen termékenyek. „A hét mesterlövész”-ben (1960), „A halál 50 órája”-ban (1965) és „A piszkos tizenkettő”-ben (1967) a nagy sztárok mellett neki is kijutott – joggal – a sikerből, az ünneplésből. Az igazi előrelépéshez azonban más kellett. Új légtér, új emberek. Egyszerőlvén ez Sergio Leone.

Leone 1968-ban, a „Volt egyszer egy Vadnyugat” című, a műfajról és az amerikai Nyugatról szerzett (és vallott) ismeretét összegző monumentális eposzának egyik főszerepére hívta meg Bronson. A rendező érdeme, hogy hallatlanul jó érzékkel megtalálta az alkathoz, az egyéniségéhez legjobban illő szerepet, a titokzatos bosszúálló figuráját. Akkor még senki sem sejtette, hogy ez egy újfajta, sajátosan egyedi Bronson-image kialakításának az első lépőcséje lesz. A Harmonika szerepében nyújtott visszafogott alakítása egy csapásra ismertté tette nevét Európában. Többek között Magyarországon is ezzel a filmmelvé futott be, s ez lett a nézőszámot, a bevételeket tekintve minden idők legsikeresebb produkciója. A Honvéd mozi pl. több mint egy esztendőig játszotta ezt a western. A következő években megfordult Európa szinte valamennyi nagyobb filmvárosában, Párizstól Rómáig, Londontól Madridig. Sorozatosan készítették a nagy népszerűségnek örvendő mozi-ját – pl. „Az utas az esőből”-t (Le passage de la pluie, 1969), a „Twinky”-t (1969) vagy a „Vörös nap”-ot (1971) –, amelyek révén a legjobban fizetett sztárok egyikevé, sőt 50 éves fejjel valódi szexszimbólummá vált. A fraknak és az olaszok külván becenevét is adtak neki, „a szent szörny”-ként (le sacre monstre), ill. „a rossz”-ként (il brutto) emlegették. 1971-ben, mint a világ legnépszerűbb színésze, elnyerte az Arany Globusz-díjat.

Ebben szerepet játszott az is, hogy közben visszatért Amerikába, ahol mindjárt az első filmjével sikerült betölnie az élvonalba, sőt igazán szupersztárrá válnia. A „Chato földje”-nek magányos, bosszúálló apaca igazi testreszabott szerep volt, a Leone-figura továbbfejlesztett, kidolgozottabb változata. Megszületett a jellegzetes bronsoni hős: a hétköznapi erőszak egyszerű áldozata, aki kénytelen önvédmelemből ölni, aki a feleségének megerőszakolása és rokonának meggyilkolása után üldözöttből üldözővé válik, s egyenként leszámol az egy kis embervadászatra mindig kapható fehérek-

MAGYARORSZÁGON BEMUTATOTT FILMJEI:

A hét mesterlövész (The Magnificent Seven, 1960) r: John Sturges
Négyen Texasért (4 for Texas, 1963) Robert Aldrich (tv)
A halál 50 órája (Battle of the Bulge, 1965) Ken Annakin
A piszkos tizenkettő (The Dirty Dozen, 1967) Robert Aldrich
Volt egyszer egy Vadnyugat (C'era una volta il West, 1968–olasz–USA) Sergio Leone
Twinky (1969 angol) Richard Donner (tv)
Nem lehet az mindig győzőse (You Can't Win'em all, 1970 angol) Peter Collinson (tv)
Hídeg veríték (De la part des copains, 1970 francia–olasz) (tv)
Vörös nap (Soiell Rouge, 1971 francia–olasz–spanyol) Terence Young (tv)
Valaki az ajtó mögött (Quelqu'un derrière la porte, 1971 francia–olasz) Nicolas Gessner
Chato földje (Chato's Land, 1971) Michael Winner
Mr. Mayestik (1974) Richard Fleischer
Bosszúvágás (Death Wish, 1974) Michael Winner
Szökötés (Breakout, 1975) Tom Gries
Détől háromig (From Noon Till Three, 1976) Frank D. Gilroy (tv)
Tízezer dolláros megbízás (St. Ives, 1976) Jack Lee Thompson (tv)
Határsáv (Borderline, 1980) Jerrold Freedman (tv)

A MAGYAR HARCOS

kel. Kialakult tehát a visszatérő séma, az általa alakított (minden esetben) pozitív hős – ez a történet erkölcsi igazolásának szempontjából igen lényeges körülmény – akaratán kívül összetűzésbe keveredik a gonosszal, amelynek azután legfőbb szor a közeli hozzátartozói is áldozatul esnek. És fölmerül a súlyos kérdés. Ha a társadalom, ha egy jogállam mindezek után sem vállalja a megtámadott egyén segítségét, védelmét, akkor az egyének joga van-e arra, hogy megvédje önmagát, személyesen rendezze le a „számlát”? Bronson hitet tesz emellett, s fegyvert vesz a kezébe. A gonosszal való összecsapásaihoz a diszletek lehetnek eltérőek – pl. a Vadnyugat („Chato földje”), a nagyváros („Bosszúvágás”, 1974) vagy a vidéki környezet („Mr. Mayestik”, 1974) –, de a szellem mindig a pionírhagyományokban gyökerezdik, amely a jogos erőszakot elkerülhetetlennek tünteti föl, sőt dicősi azt. Bronson ideális választás volt ennek a szerepkörnek a betöltésére. Az az elszántság, amely a filmejének feszültségét, vonzerejét adja, az ő személyes varázsanak vagy inkább erejének a diadala is egyben. Azé az erő, amely egyaránt ott van a tekintetében, az izmaiban, a járásában. A néző szinte úgy

érzi, hogy Bronson önmagát valószínűleg meg ezekben a szenvedélytől átfutott és mégis valamilyen furcsa, hideg fegyvellemmel megfogalmazott filmliben.

Azokban a filmekben, amelyeket olykor az élet igazolt. Például a „Bosszúvágás” elsőpró sikere után – amely egyébként iskolát teremtett a bűnügyi filmek között – a hivatalos kimutatások szerint megnőtt a lakosság önvédelmi aktivitásának mértéke, s tegyük hozzá, csak átmenetileg ugyan, de érezhetően csökkent az erő-

szakos bűncselekmények száma az Egyesült Államokban. De emlékezhetünk a közelmúlt nevezetes Goetz-ügyére (1984) is, amikor egy fehér fiatalember – szinte egy az egyben a Bronson-filmben látottak szerint – 4 támadó szándékú négert lőtt le a New York-i metróban. Föl is mentette őt a bíróság!

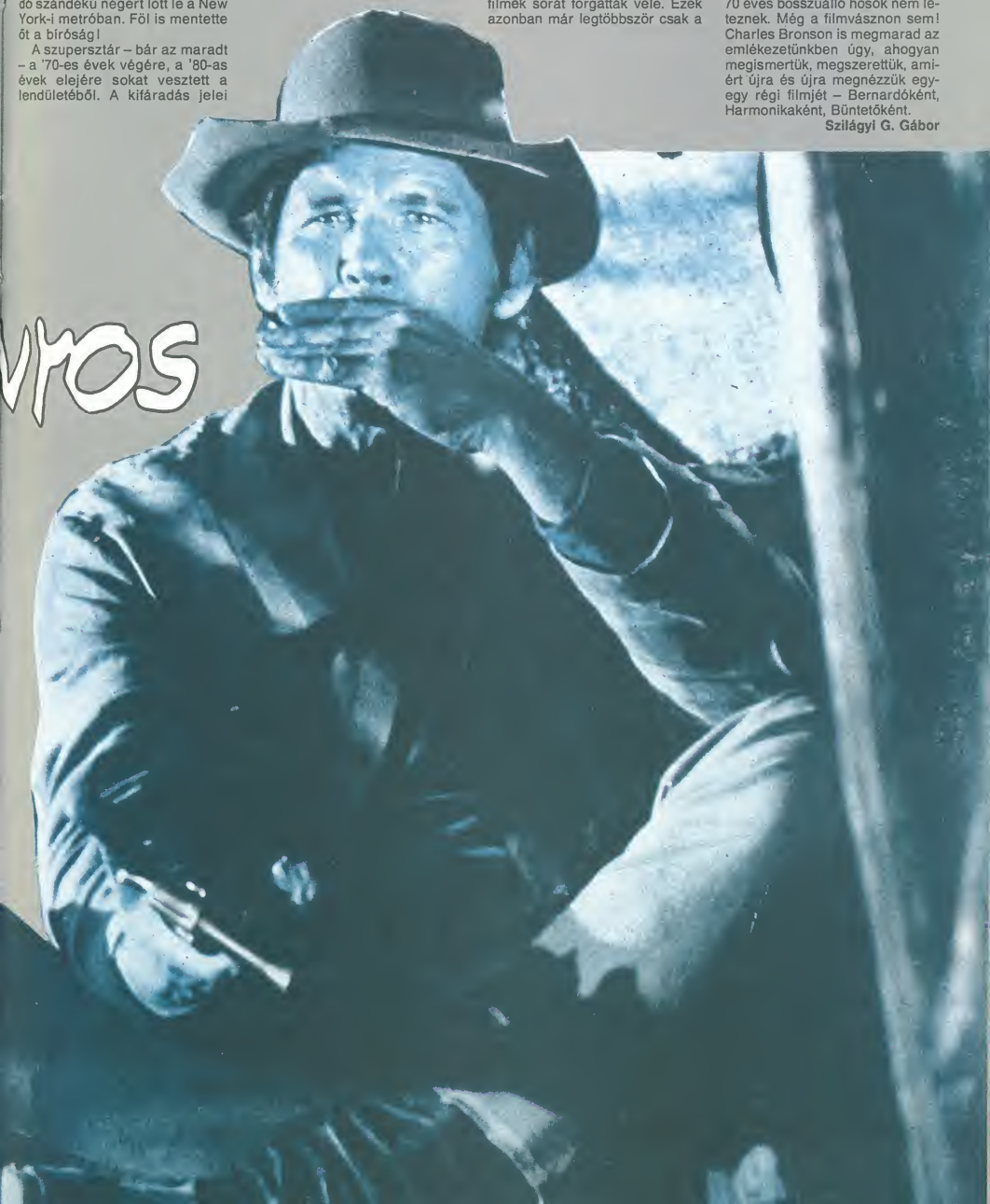
A szupersztár – bár az maradt – a '70-es évek végére, a '80-as évek elejére sokat veszített a lendületéből. A kifáradás jelei

kezdték mutatkozni rajta. A neve azonban még mindig garancia volt arra, hogy a néző beüljön a moziba. Ezt használta ki még egyszer, utoljára (!) az akkoriban még feltörekvő stádiumban lévő Golan-Globus filmgyártó páros, s filmek sorát forgatták vele. Ezek azonban már legtöbbször csak a

régi témák föllelegített változatai voltak. [L. például „Murphy törvénye” (Murphy's Law, 1985), „Bosszúvágó” II–III (1982 és 1985).] Azóta viszont nem sokat hallani róla. Hiába, a régi magányos harcosok kora lejárt. Megöregedtek. 70 éves bosszúálló hősök nem léteznek. Még a filmvászonon sem! Charles Bronson is megmarad az emlékeztünkben úgy, ahogyan megismertük, megszerettük, amiért újra és újra megnézzük egy régi filmjét – Bernardóként, Harmonikaként, Büntetőként.

Szilágyi G. Gábor

VROS

Kamera a tüntetésen

A magyar társadalom fokozatos demokratizálódásának egyik szembetűnő megnyilvánulása, hogy mind gyakoribbak az engedélyezett, illetve az engedélyhez nem kötött, de legális keretek között szervezett tüntetések, felvonulások, politikai naggyűlések és más tömegmegmozdulások. Ezekről az eseményekről – helyi-közzel – ma már az állami hírközlő szervek is beszámolnak, egyelőre azonban nagyobb a száma a hivatalosan nem publikált, nyilvánosan nem közzétett, félig-meddig amatőr videofelvételnek. Jogi szempontból két oldalról közelíthetjük meg a kérdéskört: egyrészt az elkészült videoművek jogi státusa felől, másrészt az a felvételeken szereplő személyek, közreműködők jogvédelme oldaláról.

A felvételek jogi státusát illetően a szabályok világosak és egyértelműek. Gyártási, forgatási engedélyekre (ma már általában nincs szükség, így a kamera-felvételgomb lenyomásának sincs objektív akadály. (A gyakorlati általában az, hogy az előadóterekben tartott beszámolók, tanácskozások előtt megkérdezik a résztvevőket, hozzájárulnak-e az esemény – és így óhatatlanul képmásuk, hangszórájuk – videó történet rögzítéséhez. Utcai felvonulások esetében erre természetesen nincs lehetőség.) Amennyiben a felvétel kizárólag dokumentációs jelleggel vagy magáncélra készül, a dolognak a továbbiakban nincs semmilyen engedélyezési vonatkozása.

Ha a felvett, majd montírozott (szerkesztett) "anyagot" szélesebb körben kívánják terjeszteni, például kereskedelmi forgalomba szánják, akkor a jelenleg még hatályos sajtótörvény értelmében engedélyokiratért kell fordulni a Filmfigazgatósághoz. Az engedély megadásának legfontosabb feltételei: az elkészült műnek legyen egy jogi személyiséggel kiadja, bár az sem kizárt, hogy a készítő szerző kiadásban jegezzze a videofelvételt.

A másik lényeges feltétel a mű tartalmára vonatkozik. A felvétel, illetőleg az abban elhangzó mondatok, kijelentések nem sérthetik az Alkotmányt és más jogszabályokat, vagyis nem tartalmazhatnak népellene, fajgyűlöli, uszító kijelentéseket, nem irányulhatnak a fennálló társadalmi rend megdöntésére stb. Ily módon kaphatott zöld utat a fiatal filmek és szociológusok által szerkesztett videofelvételek, a *Fekete Do-*

boz, de az engedélyező szerv nem a Filmfigazgatóság volt, hanem a lapengedélyek elbírálásában illetékes főhatóság, a Minisztertanács Titkárságának Sajtófigazgatási Főosztálya.

A szereplők, közreműködők jogvédelme már lényegesen problematikusabb kérdés. Általános szabályként idézhető a Polgári Törvénykönyvből az a jogelv, hogy a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteltetben tartani. A jogszabály is kimondja viszont: a személyhez fűződő jogokat nem sérti az a magatartás, amelyhez a jogosult hozzájárult, vagyis a szereplők szóbeli vagy írásbeli nyilatkozata teszi lehetővé – személyiségvédelmi oldalról – a felvétel szélesebb körű felhasználását. Bonyolultabb a helyzet, ha nincs hozzájárulás. Ilyenkor általában az az irányadó szabály, hogy a közszereplést vállaló személy egyúttal az ezzel járó „kellemenségeket” is vállalja, tehát utóbb nem tiltakozhat a felvétel nyilvánosságra kerülése ellen, legfeljebb bizonyos összegű tiszteletdíjra tarthat igényt.

A hozzájárulások egyenkénti beszerzésére természetesen nem kerülhet sor az utcai megmozdulások, az úgynevezett tömegjelenségek esetében. Erre még irányadó szabály sincs, az általánosan elfogadott gyakorlat szerint nem megengedett, pontosabban nem etikus a tömegből egyes személyekre hosszú műsorleírásokra közeli (közeli képeket felvenni), különösen akkor nem, ha a felvétel sértheti az illető személy becsületét, emberi méltóságát, jó hírnevét. Ennek megítélése – amennyiben polgári perre kerül sor – a bíróságok feladata, általános szabály erre sincs. Emlékeztetés történt: a *Tiszta Amerika* című Gothár-film New York-i forgatásán, egy „egy az egyben” felvett utcai jelenet közben, a gyártásvezető egy halom pénzzel rohant, és mindenkinél fizetett, aki a kamera látószögébe esett, miután aláírták a mindenfajta további igényről lemondó nyilatkozatot.

Tovább bonyolítja a helyzetet, ha a felvett anyagot az alkotó átserkeszt, kihagy belőle bizonyos részeket, a bennmaradot pedig más összefüggésbe helyezi. A közszereplő ezután joggal érezheti, hogy mondandóját meghamisították, jöhözmeségével visszaéltek, jó hírnevét csorba esett. Végso esetben ezek az ügyek is a bíróságon kötnek ki, ha a felek

nem tudnak a helyreigazítás módjáról, formájáról peren kívül meggyezni. A sajtóerek egyébiránt annyira egyediek, egyéniesítettek, hogy általános szabályok, rendezőelvek teljes felelősséggel ezekkel kapcsolatban sem fogal-

mazhatók meg. Ugyanakkor a jogállamiság megteremtésének az is kritériuma, hogy a helyreigazítás kötelezett, né szélesebb értelemben vett jogvédelem alanyi joggá váljon.

Kiss Zoltán

Művészet és „bunka”

VIDEO-ART JAPÁN SZEMMEL

Keiko Sei (28) kisasszony a japán videoművészet egyik szervezőegység, teoretikus és maga is aktív alkotó. Nemrégiben immár negyedszer járt Magyarországon. Ekkor kért tőle interjút a Video Magazin.

– Hogyan került közelbebbi kapcsolatba a video-art műfajával?

– 1980-ban egy múzeumban láttam Nam Jung Paik, a koreai származású amerikai művész egyik videoművét, s ekkor szinte egy csapásra világossá vált, hogy az elektronikus média önálló művészeti ág kialakítására képes, sőt csak a „természetellen” megfelelő műfajokban találunk fel igaz lehetőségeit. Csakhamar rá kellett jönnöm, hogy a múzeumok nem nyújthatnak „menedéket” a video-artnak. A videoművészeti alkotások kiállításához ugyanis nagy technikai felkészültség, megfelelő eszközpark szükséges, márpedig a japán kiállítóhelyek nem rendelkeznek ilyennel. Még az 1988 novemberében megnyitott Kawasaki Civic Museum, amely pedig video-art művek árusításával is foglalkozik, még ez a jól felszerelt múzeum sem alkalmas média-art rendezvények tartására.

– Lehetséges, hogy a video-art nem is művészet?

– A hagyományos értelemben véve biztosan nem az. Egy kör-

kérdésünkre válaszul a Fukuoka Művészeti Múzeum vezetői azt írták, hogy szerintük a múzeumoknak nincs szükségük a video-artra, és a video-artnak sem a múzeumokra. A videoművészet csak szeretne hasonlítani a festészethez, esetleg a szobrászathoz, legalább elismertségében. Szakítani kellene a műzeumi jellegű videokiállításokkal. Jobb híján azonban továbbra is műzeumi rendezvények és fesztiválok keretében találkozhatsz a községség a video-art alkotókkal.

– Mi lenne a videoművészet igazi közege?

– Leginkább a televízió. A videoművészet egyik fontos küldetése, hogy rábresszen az elektronikus média, a tömegkommunikáció saját lehetőségeire. Ehelyett azonban világosított csak narkotikum és a reklám eszköze a tévé. Japánban különösen nagy a televízió kultusza, a készülékek éjjel-nappal működnek, már-már családtagok számítanak. A kollektív egyszerűsítés, az alacsony szinten létrehozott kulturális egyenlőség, a „bunka” eszköze a tévé. És nem csupán a lakásokban. Tokió vizuális központjában, a Shibuya városrészt kirakataiban monitorfalak óriási tablói csillognak, éjjel-nappal reklámköteményeket sugároznak. S amióta elterjedtek az óriási képer-

nykö, ugyanaz a tévékultúra követi az embereket az utcákon és a vasútállomásokon, lassanként a városépítéssel részévé válva.

– Nem lehetne ezeket a helyszíneket videoművészeti alkotások bemutatására is felhasználni?

– Hogyne lehetne! Ha a videoművész reklámhoz hasonló elvek szerint dolgozik, akkor még támogatást is kaphat. Végül is mindegy, mi villog a kirakatokban vagy a tűzfalakon. Ha elég gárgó és meglepő ahhoz, hogy magára vonja az emberek figyelmét, akkor már bármilyen márkanévvel hozzá lehet kapcsolni. Sokan élnek ilyen reklámköltemények komponálásából, ez azonban nem igazi videoművészet.

– Ha sem a televízióban, sem a múzeumokban, sem az utcákon nincs jelen a videoművészet, akkor egyáltalán létezik video-art Japánban?

– Ha következetesen akarunk választolni, akkor csak azt felelethetünk: a média valódi, a kultúra rituális. Japán a technológiai fejlesztés és fogyasztás mámorában él. A japán ember már nem is a zenét hallja legújabb hitóriyánból, hanem magát a technikát, a technikailag elérhető legtekőteletesebb hangzást élvezi. Ugyanlyan van a televízió és a video esetében is. Kis-sé megváltozott módon, de érvényes a McLuhan által megfogalmazott tétel: maga a média az üzenet. A videoművészek ennek tudatosítására törekednek. Azt akarják, hogy a technika végre emberi hangon kezdjen beszélni és valóban lényeges képeket tudjon mutatni.

– Végül is van vagy nincs video-art Japánban?

– Van, de meglehetősen szűk körben, elszigetelten. Az első kísérletek még 1968-ban kezdődtek. Toshio Matsumoto filmrendező tartott egy különös happenninget videokamerákkal. Kezdeményezés nem talált követőkre. Amikor 1972-ben Michael Goldberg kanadai videoművész Japánba látogatott, igencsak meglepődött azon, hogy az elektronika fellegrázárnak tartott nagy cégek körül nincsenek video-art műhelyek. Voltaképp neki köszönhető, hogy megszervezte a japán videoművészek első generációját. Így jött létre a Video Hiroba (Video Közösségek) elnevezésű csoport. A második generáció már a JVC által

támogatott Tokiói Video Fesztiválon kezdett szerveződni 1978-ban, majd két év múlva létrejött az első független japán videós intézmény, a SCAN Video Galéria. Ez évente rendez versenyeket és bemutatókat a japán művészek számára, és forgalmazza is a legjobb műveket.

– Van-e más megjelenési lehetősége a videoművészeknek?

– A Fukui Video Biennálé 1988 óta ad lehetőséget a meghívott külföldiek mellett a japán művészek számára is. A viták és a szervezési nehézségek ellenére néhány múzeum időnként – ha találhat támogatásokat – felvállalja egy-egy video-installáció kiállítását. Többnyire azonban csak fényképekben, leírásokban lehet video-art alkotásokkal találkozni még a múzeumok termeiben is.

Nemrég, 1988 nyarán indítottuk el negyedévenként megjelenő videoművészeti folyóiratunkat, mely ez idáig az egyetlen ilyen jellegű lap Japánban. Videotechnikával és filmekkel foglalkozó magazin több is van. Ezek közül legnagyobb a Video Salon, 100 ezer példányban jelenik meg havonta, csaknem 200 oldalon, de még ebben sem találhat videoművészeti rovatot. A mi folyóiratunk, a LIMBO japán és angol nyelven ad hírt japán videoművészeti eseményeiről, s talán a kényveltség miatt, elég sokan keresik az USA-ban és Európában is.

– S mi a véleménye a magyar videokultúra helyzetéről?

– Amennyire azt néhány hónap alatt meg lehet látni, úgy látom, Magyarországon sem létezik sajátos, nemzeti videoművészet. Az azonban tény, hogy talán itt a legeleveníbb a művészeti élet, a többi közép- és kelet-európai országéhoz hasonlóan. Bár néha tapasztaltam a technikai lehetőségek szegénységét, mégis legyelem a magyar videoművészeket, mert kapnak némi állami támogatást. Mi Japánban az államtól semmilyen támogatást nem kapunk. A műalkotások a művészek saját pénzéből készülnek el, és a folyóirathoz sem kapunk anyagi segítséget. Nagyon örülünk, ha Japánban is létezhetne egy olyan, államilag támogatott műhely, mint a Balázs Béla Stúdió Videoműhelye. Persze valamilyen jobb felszereléssel...

Csörögl István

Videolokál

Alig egy éve, hogy a FÓMO (azóta Budapest Film) bejelentette: versenypályázatot hirdet néhány filmszínháznak tartós bérbevetélére. A további fejlemények is ismertek: valamilyen mozi a Filmproducer Kiszövekeztelnek sikerült kibérelni, egyetelnyeg kivételével: a hajdani Bodográf, később Baross, a mai nemzedékek által pedig Bányász néven ismertté vált filmszínház a versenytárgyalások eredményeként három évre a Kontrax Kiszövekeztel gondozásába került, 4 millió forintért. Az azóta eltelt hónapok azonban elég volt ahhoz, hogy se a Bodográf, se a Bányászra ne lehessen ráismerni. A Kontrax elképzeléseit valóra váltó belsőépítész, Merényi Zoltán, a mai huszonevesek moziját ígyekezett megteremteni. Az ügyvel megtört graffitizáló faluifalut, az itt-ott felbukkanó Benetton-színre, a századvégi avantgárd vonalvezetés az ó világukat idézi, mint ahogy a több száz név közül kiválasztott Graffiti is.

A videoművész üjszerűnek ható funkciókat is ellát. A hagyományos mozihoz hasonlítható, nagyméretű, előre meghirdetett filmeket játszó mozi mellett ugyanis videoboxok is épültek. Kisebb társaságok itt filmeket választhatnak maguknak, s az otthoni közös videózáshoz hasonló programokat rendezhetnek: ez az úgynevezett lokál, ahol a vastagabb pénztárcájuk éltet, italt is fogyaszthatnak.

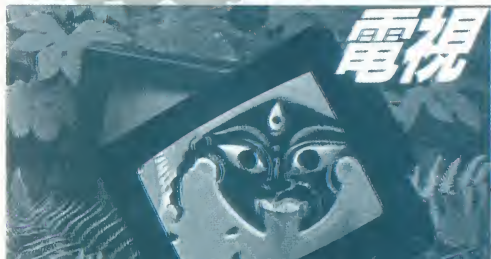
A moziknak egyelőre nincsen kialakult közönsége. A „graffiti-fiataloknak” mindenestre kulturált környezetet nyújt a szórakozáshoz, a kikapcsolódáshoz, ám ennek az árát is megkéri. A belépőjegyek negyven forintnál kezdődnek, a lokál másodosztályú árakkal dolgozik.

A mozi filmkinálátát az odavonzott nézők izlésvilága alakítja, a lokálban jelenleg – indulásként – száz film nézhető meg kazettán. Az előtérben egy, az Intervideóval közös vállalkozás keretében kazettakölcsönző működik. E rész novuma, hogy számtalótipus nyilvánartás rögzít, mely filmeket találhatók éppen az üzlethelyiségben, s melyiket mennyi időre kölcsönözhet ki.

A Kontrax érdekeltisége azonban – mint megtudtuk – nem csupán abban áll, hogy szórakozási lehetőséget nyújtson a fővárosi fiataloknak, ugyanis a kiszövekeztel be akarja bizonyítani: a kulturált szórakoztatás is lehet jó profitot termelő vállalkozás. Minden szín, vonal és kazetta ezt a célt szolgálja. A Kontrax számára ez a mozi jeleníti az első lépéscsokot a filmforgalmazásba történő bekapcsolódáshoz is. Az üzletág, amely a világ egyike legjövedelmezőbb tevékenységét jelenti, Magyarországon sem lehet veszteséges – vélekednek a cégnél.

S van az üzletnek egy másik célja is: a Kontrax a Graffiti egy majdani videobirodalom alapsejtjének, hasonló mozi „prototípusának” szánja. A tét a „Graffiti-licence” piaci sikere, hiszen ha valakinek megakad a szeme a videomozin, s hasonló létrehozására vágyakozik, a kiszövekeztel maga szeretne lenni a „fővállalkozó” a kivitelezésben. A 18 millió forintot beruházás a mozi nyereséges működése mellett ennek révén térülhet meg.

Az ötlet nem koppintott, saját közép-kelet-európai igényekből gyúrták, s kiteljesedésének, a Kontrax reményei szerint, nem állítanak majd akadályt a sajátos térség írott és íratlan törvényei.

Jönnnek a Columbia- filmek!

1989 májusában csaknem háromtucatnyi szórakoztató és színvalós filmjünnissággal lepte meg közönségét a MOKÉP Videotéka. Meglepetés? Igen, mert szinte semmi sem jelezte előre a filmek érkezését. Derült égből a Columbia Pictures! És valóban vilámgyors átfutással: a 30 filmet 4 hónap alatt feliratoztatta és sokszorosította a MOKÉP. A Columbiával a megállapodás egyelőre összesen 100 filmre szól, de a MOKÉP Videotéka történetében ez igazi áttörést jelent: első ízben született nagyobb keretmegállapodás hollywoodi forgalmazóval. Reméljük, lesz folytatás, s a magyar videotékák közötti valódi versenynek a magyar közönség látja majd hasznát.

A jegyzék első átfutásakor látható, hogy a 30 között nemigen találunk öt-évesnél frissebb filmet. Sőt, akadnak közöttük olyanok is, amelyeket a mozikban a 60-as évek elején mutattak be – persze nem Magyarországon. Előfordul olyan darab is, amelyet néhány évvel ezelőtt már nálunk is vetítettek. Az első Columbia-csomag tehát nem a hazai videózás gyors felzárkózását irányozta elő, hanem éppenséggel a lemaradások pótlását. Korábban „láthatatlan” filmek kerülnek elő a dobozokból és élnek újra videokazettára rögzítve, immár legálisan. Mert jelentős részüket sikerrel terjed már évek óta a feketepiacon, az illegális filmklubokban, vagy a filmbarátok egymás közötti folytán. Feloldódott tehát a *Dr. Strangelove* ki-tartó blokkja. Kubrick

1963-ban készült fergetes humorú nukleáris fekete-komédiáját ugyanis kezdetől fogva rossz szemmel nézték mind nyugaton, mind keleten. A fegyverkezési versenyre, a kölcsönös gyanakvásra épülő politikai szituáció mindkét oldalon sokáig kedvezett az az abszurdum vonalú filmeknek. Ha elavultak is az elmúlt 26 év alatt az akkor legmodernebb fegyverek, az őket hatrendbe állító logika ma is korszerűnek látszik.

A másik, politikai okokból dobozban tartott film Alan Parker *Éjfél-expressz* (Midnight Express) című alkotása. Hosszú ideig az a hír járta, hogy a mű zárolásának oka a török kormány esetleges érzékenysége. Miután Magyarország jó gazdasági kapcsolatokat épített ki a balkáni országgal, nem volt kíváncsós a török igazságszolgáltatási rendszerre rossz fényt vető film forgalmazása. Ami pedig az *Éjfél-expressz* kábítószercsempezést, illetve börtönjeleneteket illeti, láttunk mi már ennél keményebb ábrázolásokat is a magyar mozikban.

Az agyfutart krimiket kedvelő Brian De Palma-rajogókna igazi csemege az *Alibi fickó* (Body Double) című, erotikus jelenetekben sem szűkölködő produkció, mely a jó nevű Hitchcock-követő újabb filmjei közül való. A titokzatosság oly mélyen gyökerezik a történetben, hogy a krimi teljesen látszó megoldása után egy különös pszichológiai csavarral a film végén újra megkérdőjeleződik minden.

Ha valaki mozikban nem látta volna, vagy már 15 éve vágyik rá, hogy újra megnéz-

A Columbia már kölcsönözhető filmjei:

1. **És igazságot mindenkinek** (And Justice for All)
R.: Norman Jewison
2. **La Bamba** (La Bamba)
3. (Big Chill)
R.: Lawrence Kasdan
4. **Conan, a Pusztító** (Conan The Destroyer)
5. **Alibi fickó** (Body Double)
R.: Brian De Palma
6. **Szabadnak született** (Born Free)
R.: James Hill
7. **Vártorony** (Castle Keep)
8. **Christine**
R.: John Carpenter
9. **Ágyról ágyra** (Confessions of a Window Cleaner)
10. **Bosszúvágó II.** (Death Wish II.)
11. **A mélység** (The Deep)
12. **Dr. Furcsa Szezelem** (Dr. Strangelove)
R.: Stanley Kubrick
13. **Szelíd motorosok** (Easy Rider)
R.: Dennis Hopper
14. **Veszélyes éj** (Fright Night)
R.: Tom Holland
15. **Navarone ágyú** (Guns of Navarone)
R.: J. Lee Thompson
16. **A hajthatatlan** (Hardcore)
R.: Paul Schrader
17. **Grizzly** (Grizzly)
18. **Madame Claude** (Madame Claude)
19. **Éjfél-expressz** (Midnight Express)
R.: Alan Parker
20. **Dzsingisz Kán** (Ghenghis Khan)
21. **Frankenstein bosszúja** (Revenge of Frankenstein)
22. **Szindbád és a tigris szeme** (Sindbad and the Eye of the Tiger)
23. **Sampon** (Shampoo)
R.: Hal Ashby
24. **Tűz a St. Elmón** (St. Elmo's Fire)
25. **Az utcai harcos** (The Street Fighter)
26. **Aranyoskám** (Tootsie)
R.: Sidney Pollack
27. **Pókember** (Spiderman)
28. **Laura Marsh szeme** (Eyes of Laura Marsh)
R.: Irvin Kershner
29. **Aki király akart lenni** (Man Who Would Be King)
R.: John Huston
30. **A vámpírok bolygója** (Planet of the Vampires)

ze, annak ajánlom a *Szelíd motorosok* (Easy Rider) című Dennis Hopper-filmet, melyről közüdtudott, hogy egy generáció – az a hippi nemzedék – életérzéseinak korszakos összefoglalása. Kevesebb időt kellett várni az *Aranyoskám* (Tootsie) visszatérésére. Ebben leginkább Dustin Hoffman kétművet alakítása érdemel figyelmet.

Biztos siker lesz a suba alatti kereskedelemben már befutottat *Conan, a pusztító* (a *Conan, a barbár* folytatása, ugyancsak Schwarzenegger főszereplésével), a *Bosszúvágó II.* (az első részt a magyar mozikban is vetítették) és a már öregecske, de még mindig látványos és izgalmas *Navarone ágyú*.

A nálunk kevésbé ismert

filmek közül elsőként a *Veszélyes éj* (Fright Night) érdemel figyelmet. Ritka jó, szellemes vámpírtörténet, az adag önironiával és parádés látványeffektusokkal. Irvin Kershner történetre *Laura Marsh szeméről* (Eyes of Laura Marsh) feszült, misztikus kriminek ígérkezik. Igazi családi mozi kínál a *Pókember* (Spiderman), mely egy nálunk sem ismeretlen, külföldön rendkívül népszerű képregénysorozatból készült. A főszereplőt egy besugárzásokon átesett pók csípi meg, s ennek következtében ember létere úgy tud mászkálni a falakon, mintha valódi pók volna. Különleges képességeit természetesen a rossz emberek elleni harc szolgálatába állítja.

Négy évszak...

a kiskertekben – ezzel a címmel jelent meg műsoros kazetta a kertművelőknek a Műszaki Propaganda Klisszövetkezet gondozásában. A két kazettából álló összeállításban Bálint György újságíró, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem címzetes főiskolai tanára gyakorlott gazdaként mutatja be a kertművelés legfontosabb tudnivalóit, a gazdálkodás új módszereit – azoknak, akik elátványra hajlandók 2300 forintot áldozni. Az egyik videofilmen a tavaszi és a nyári munkák fortélyai sajátíthatók el, a másikon az őszi és a téli ház körüli munkák és a szobanövények ápolása tanulhatók meg. A kazettákat a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat vidéki üzletei, az áfész könyvesboltok és a FOFOTÓ boltjai forgalmazzák.

SIKERLISTA

A MOKÉP Videotéka legsikeresebb filmjei

1. Agyfűrkésző (Kanadai sci-fi-horror)
2. Bumm, halott vagy! (NSZK bűnügyi szatíra)
3. Vakbizalom (kanadai krimi)
4. Veszélyesen kell élni (francia krimi)
5. A bábu (lengyel dráma)
6. Csak egy mozi (magyar dráma)
7. Hanussen (magyar-NSZK dráma)
8. Az orosz balett mestere (szovjet balettfilm)
9. Panda Maci kalandjai (japán rajzfilm)
10. Hattyúk tava (japán rajzfilm)
11. Mentés meg Zapatát (NDK ifjúsági film)
12. Hárman a vasút mentén (angol kalandfilm)
13. A türkiz nyakék (román kalandfilm)
14. Csozálatos erdő (hongkongi karatefilm)
15. Az angyalok is babot esznek (olasz vígjáték)
16. Egy különös alak (olasz vígjáték)
17. A sportkirály (francia vígjáték)
18. Gyalog-galopp (angol paródia)
19. Az lesz majd a nap (angol paródia)
20. John Cougar (angol zenés film)

INTERVIDEO sikerlista a kölcsönnapok alapján

INTERVIDEO sikerlista a kölcsönnapok alapján: (zárójelben az előző havl. helyezés)

1. (-) Mad Max III. (Örült Max III.), (amerikai sci-fi Tina Turnerrel, Bel Gibsonnal)
2. (-) Gauntlet (Vesszőfutás), (amerikai, Clint Eastwooddal)
3. (-) Star '80 (amerikai dráma Mariel Hemingwayvel)
4. (-) Mad Max II. (Örült Max II.), (amerikai sci-fi Mel Gibsonnal)
5. (5) Shining (Ragyogás), (amerikai lélektani dráma Jack Nicholsonnal)
6. (1) Dirty Harry (Piszkos Harry), (amerikai krimi Clint Eastwooddal)
7. (4) Piranha (amerikai katasztrófafilm Bradford Dillmannel)
8. (10) The Spy Who Loved Me (A kém, aki szeretett engem), (amerikai James Bond-film Roger Moore-al)
9. (-) Mad Max. I. (Örült Max I.), (amerikai kalandfilm)
10. (7) What's New Pussycat? (Mi újság Cicamica?), (amerikai vígjáték Peter Sellersszel, Woody Allenel)

Magyar filmek:

1. (-) Meseautó (1934, rendező Gaál Béla, főszereplő: Kabos Gyula)
2. (1) Lila Ákác (1934, rendező Székely István, főszereplő: Kabos Gyula)
3. (-) Nászút féláron (1936, rendező Székely István, főszereplő: Kabos Gyula)

Böngésző

E havi böngészőnkben ismét a kazettákról ejtünk néhány szót. Az egész skálát természetesen nem tudjuk végigtekinteni, ezért a táblázat elejéről és végéről választva tájékoztatjuk a vásárolni szándékozókat, mire számítsanak. A VHS hifi kazetták táblázatában első helyen a Panasonic S-VHS videoszalagja áll: képminősége kitűnő, hangminősége és drop-out tulajdonságai is nagyon jók. Jó jel/zaj viszony jellemzi, magas ára azonban nem indokolt. A TDK HDX-Pro jel/zaj viszonya is kitűnő képben és hangban egyaránt. Drop-outja ennek is kevés, másolási tartaléka nagy, vágásra, archiválásra nagyon jó, de nem tartozik az olcsó kazetták közé. A JVC Super Pro kedvezőbb árú, jó drop-out érték, valamint kép és hang jel/zaj viszony mellett. Ez utóbbinál azonban elég nagy a gyártási szórás. A VHS HIGH-GRADE kazetták között a TDK NEW EHГ mind a kép-, mind a hangminőség tekintetében számos kiemelkedő tulajdonságával tartja első helyét. Talán ez az egyetlen kazetta, amelyről nem tudunk negatívumot mondani. Még az ára is összhangban van teljesítményével. A harmadik helyen említett JVC SHG is jó jel/zaj viszonnal bír, viszont e szalagtípus minőségénél is nagy szórást jeleznek a vizsgálatok. Ideje, hogy szó essen az olcsó kazettákról is. Az SKC SHG-t nagyon jó kép és hang jel/zaj viszony jellemzi, megfelelő a csomagolása, kedvező az ára, drop-outja azonban csupán „kielégítő” értékkel minősíthető. A Goldstar XG kép jel/zaj viszonya az átlagos és jó között mozog és viszonylag gyakoriak a rövid ideig tartó drop-outok. Ezt tükrözi az alacsonyabb ár is. A Goldstar EHГ-je szintén alacsonyabb árértékű, de elég nagy gyártási szórással, gyengébb minőségű színnel és hanggal kell számolni. A Samsung Extra HG-ről hasonló visszafogottsággal kell szólni. Mindössze két tulajdonságát, kedvező árát, valamint átlagos kép- és hangminőségét érdemes kiemelni.

Helyezés	Típus	Hobaz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop-out	Felkészítettség	Összesen	A magazin minősítése
----------	-------	-------	---------	-----	------	----------	-----------------	----------	----------------------

VHS—HIFI ÉS PRO KAZETTÁK

1	Panasonic S-VHS	SE-180	34	84	18	80	8	88	kiálló
2	Scotch S-VHS	SE-180	36	80	18	80	7	93	kiálló
3	TDK HDX Pro	E-180	29	80	18	29	6	32	nagyon jó
4	Maxell RX Pro	E-180	29	80	17	26	10	31	nagyon jó
5	Fuji SXG Pro	E-180	27	37	18	26	7	89	nagyon jó
6	Fuji SHG Hifi	E-180	18	80	18	29	8	80	nagyon jó
7	JVC Super Pro	E-180	20	80	18	17	7	80	nagyon jó
8	Hilachi HF	E-180	18	31	18	26	8	84	nagyon jó
9	Kodak Hifi	E-180	18	33	18	29	8	84	nagyon jó
10	Scotch EXG Hifi	E-180	18	32	17	29	8	84	nagyon jó
11	TDK HD	E-180	18	33	17	29	8	84	nagyon jó
12	Sony UHG Hifi	E-180	18	32	18	29	8	33	nagyon jó
13	BASF Hifi SHG	E-180	18	33	18	29	7	93	nagyon jó
14	Kodak XHG	E-180	14	30	17	29	8	80	nagyon jó
15	Maxell HGX Gold Hifi	E-180	14	31	18	24	8	80	nagyon jó
16	Agfa HGX Hifi	E-180	18	26	18	29	8	80	nagyon jó
17	Kodak Eastman Pro	E-180	32	30	18	29	8	80	nagyon jó
18	Philips EHГ Hifi	E-180	17	26	18	29	8	80	nagyon jó
19	JVC SHF Hifi	E-180	27	31	18	24	8	19	jó
20	Scotch EXG Pro	E-180	20	31	18	24	8	19	jó
21	Raks HG Hifi	E-180	13	26	18	24	8	77	jó

Video-8 kazetta 60 perces játékidővel

1	TDK	P5-60	28	80	18	24	7	81	nagyon jó
2	Agfa	P5-60	28	80	17	24	7	81	nagyon jó
3	Fuji	P5-60	20	80	18	70	7	80	nagyon jó
4	Maxell	P5-60	27	31	17	24	8	78	jó
5	BASF	P5-60	22	80	18	19	8	70	jó
6	Kodak	P5-60	23	80	17	22	8	70	jó
7	Sony	P5-60	26	29	18	19	8	24	jó
8	Scotch	P5-60	28	26	17	18	8	80	jó

Video-8 kazetta 90 perces játékidővel

1	TDK	P5-90	27	32	18	23	8	79	jó
2	Fuji	P5-90	28	80	17	19	8	74	jó
3	Sony	P5-90	29	29	17	18	8	73	jó
4	Kodak	P5-90	32	26	17	18	8	70	jó
5	Agfa	P5-90	27	26	18	24	8	72	jó
6	BASF	P5-90	27	26	18	19	8	70	jó
7	Maxell	P5-90	28	29	18	20	8	70	jó
8	Scotch	P5-90	32	26	18	18	7	89	jó

VHS-High-Grade kazetták

1	TDK NEW EHГ	E-180	13	80	18	29	8	90	nagyon jó
2	Fuji SHG	E-180	13	84	18	29	8	84	nagyon jó
3	JVC SHG	E-180	14	84	17	26	8	80	nagyon jó
4	Sony HG	E-180	18	93	18	26	8	33	nagyon jó
5	Agfa HG	E-180	18	29	18	24	8	80	nagyon jó
6	Magna HG	E-180	9	26	18	26	8	80	nagyon jó
7	Maxell HGX	E-180	32	29	18	29	8	17	jó
8	Philips XHG	E-180	13	29	18	24	8	77	jó
9	Panasonic SHG	E-180	14	29	18	22	8	70	jó
10	Raks HG	E-180	14	26	18	23	8	18	jó
11	Konica SHG	E-180	13	26	18	80	7	18	jó
12	SKC SHG	E-180	10	22	18	24	7	18	jó
13	BASF SHG	E-180	10	22	18	24	7	18	jó
14	Kodak Eastman HG	E-180	28	26	18	20	7	89	jó
15	Goldstar XG	E-180	7	29	14	22	8	80	jó
16	Goldstar EHГ	E-180	9	24	18	17	8	80	közepes
17	Samsung Extra HG	E-180	9	22	14	19	8	80	közepes

Helyezés	Típus	Hossz	Ár (DM)	Kép	Hang	Drop-out	Felze-reltség	Össze-sen	A magazin mináltsága
VHS-Standard kazetták									
1	Philips Quality Grade	E-180	11	33	17	26	9	33	nagyon jó
2	Agfa High Color	E-180	12	69	17	26	9	60	nagyon jó
2	Scotch EG Plus	E-180	17	28	12	26	9	80	nagyon jó
4	Konica Super SR	E-180	17	26	33	23	9	76	jó
6	TDK HS	E-180	11	21	33	23	9	76	jó
6	Fuji HQ	E-180	17	33	33	26	7	72	jó
6	BASF Chromd. EQ	E-180	19	26	14	21	9	12	jó
6	Sony	E-180	12	26	33	21	9	76	jó
6	Maxell EX	E-180	11	26	16	33	9	69	jó
9	PDM Standard HG	E-180	11	26	16	24	9	69	jó
9	Raks Techroma	E-180	6	26	15	26	9	69	jó
9	SKC PG	E-180	8	33	33	23	7	69	jó
13	Hitachi	E-180	11	26	32	33	9	68	jó
14	JVC HR	E-180	17	26	17	12	9	68	jó
14	Kodak	E-180	17	26	33	12	7	68	jó
14	Panasonic PS	E-180	17	23	33	33	7	61	közepes
16	Goldstar	E-180	10	23	33	15	7	61	közepes

VHS kazetták 210-240 perces játékidővel

1	TDK Extra High Grade	E-240	17	33	33	26	33	61	nagyon jó
1	BASF HiFi SHG	E-240	19	33	33	21	7	61	nagyon jó
3	BASF Extra Quality	E-240	19	30	15	27	6	30	nagyon jó
3	Sony Ultra HG HiFi	E-240	20	32	32	69	16	60	nagyon jó
3	BASF SHG	E-240	17	33	33	21	7	60	nagyon jó
6	Agfa High Color	E-240	19	28	33	28	8	76	jó
6	Fuji Super HG	E-240	19	28	13	21	6	76	jó
6	JVC Super HG	E-240	23	31	14	28	6	76	jó
6	Hitachi Super Extra HG	E-240	23	28	15	28	7	76	jó
11	Magna High Grade	E-210	17	26	14	26	7	76	jó
11	Sony Dynamicron HG	E-240	17	26	33	21	7	76	jó
11	Philips EXG HiFi	E-240	23	28	13	26	15	76	jó
11	Magna High Grade	E-240	19	28	14	26	6	74	jó
11	PDM Super HG HiFi	E-240	19	21	14	28	6	74	jó
11	PDM Standard HG	E-240	19	28	12	26	9	12	jó
18	Maxell HGX	E-240	17	26	33	26	8	33	jó
18	Scotch EXG Plus	E-240	19	28	33	23	8	33	jó
20	JVC HR	E-240	11	26	33	22	8	69	jó
21	Philips Quality Grade	E-240	17	26	33	24	8	69	jó
22	Panasonic PS	E-240	11	22	16	60	33	61	jó

VHS-C kazetták

1	TDK HDX-Pro	EC-30	22	33	33	26	8	60	nagyon jó
2	TDK EHG	EC-30	19	32	15	21	6	23	nagyon jó
2	Fuji Super HG	EC-30	17	33	33	26	7	61	nagyon jó
6	Kodak EHG	EC-30	22	31	13	28	6	77	jó
6	Panasonic Super HG	EC-30	11	30	14	26	6	76	jó
6	Maxell HGX Gold	EC-30	17	33	12	26	6	33	jó
6	Agfa High Color	EC-30	17	33	12	28	7	33	jó
6	Scotch EXG	EC-30	17	33	12	26	8	33	jó
6	JVC SPro	EC-30	17	33	33	24	7	33	jó
10	BASF Super HG	EC-30	17	28	14	21	15	76	jó
11	Philips XHG	EC-30	17	26	17	60	7	66	jó
11	JVC SHG	EC-30	11	21	33	24	7	69	jó
13	JVC HG	EC-30	17	26	33	33	7	60	közepes
14	Hitachi SE	EC-30	19	23	6	15	7	57	közepes

Forint-leértékelés után

A leértékelés ellenzői és hívei között hosszabb ideje húzódo csatában ismét az utóbbiak aratnak (részt)győzelmet. 1988 júliusától 1989 márciusában ismét leértékeltek a forintot. Nemzeti valutánk 5%-kal ér kevesebbet a konvertibilis valutához képest, mint március 21. előtt. A leértékeléshez ezáltal nem a kormány, hanem a Magyar Nemzeti Bank hajtotta végre.

Csak remélhetjük, hogy mire lapunk utóca kerül, ezt nem követi hasonló lépés. Mindenesetre úgy gondoltuk, érdemes körülnézni az ismertebb kereskedelmi vállalatok háza táján, mire számítanak a videokazetta-piacon, merre indul az árszpirál.

A Ramovill elektronikai fősztályán megtudtuk, hogy jelenleg a korábbi árfolyamon vásárolt videokazetta-készletet árusítják, s egyelőre nincsen szerződésük újabb mennyiségre. Amennyiben ilyen üzletet kötnek a kereskedők, nyilván a napi árfolyamon jutnak áruhoz, s a vásárlók is magasabb áron vehetnek kazettákat. Jelenleg – az árak a lapzártá idejére érvényesek – a Panasonic E 195 540 forint, a JVC E 180 480 forint. A kazetták beszerzését némileg mehozták nem liberalizálták, ezért csak árcsúres keretében juthatnak hozzá.

A Fotoelektronik kereskedelmi igazgatója elmondta, hogy videokazetta-forgalom elenyésző fő üzletágukhoz, a korszerű műszaki cikkek eladásához képest. Árúrkészletük nagy részét az utasforgalomból szerzik, ezért úgy létezik inkább az értékesítés bevételekkel kezesítő üzleteiket. Nincs önálló valutakeretük, így nem élhetnek a nagy tételekre adott kedvezményekkel. A nagykereskedelmi vállalatoktól beszerzett TDK kazettát 660 forintért kálják. Kísérleti cikket árultak videomezeiket is, de a tapasztalatok szerint egyelőre nincs rá tömegigény. A kereskedelmi igazgató jelezte, ahhoz, hogy lithon valamelyest versenyképes legyenek (a többi hazai forgalmazóval együtt), mérsékelniük kell a videokazetták árát.

A Keravill illetékeseinek tájékoztatása szerint nyolcféle videokazetta kapható boltjaikban, bár nem valószínű, hogy egy-egy helyen a teljes választék megtalálható. A JVC E 180-as például 430, a TDK 950, a RAKS 830 forint. A Keravill is nagykereskedelmi cégektől veszi a kazettákat. Pillanatnyilag nem tervezik újabb készletek beszerzését, mivel elegendő áru van a raktárakban. Így egyelőre a Keravill-üzletekben sem kell áremelkedéstől tartani.

A Skála Budapest híradástechnikai osztályvezetője a leértékelés ellenére a videokazetták a videomagnók árcsökkenésére is számít (a Fisher FVH-PL-DK készülék például már 32900 forintért kapható), a RAKS E 180, valamint a SKC E 180 típusú kazetták 499 forintba kerülnek, a Goldstar E 180-as ára pedig 475 forint. Az osztályvezető a kazettaárak zuhanásszerű mérséklődését sem tartja kizártnak. Ez annál is inkább bekövetkezhet – mondta –, mivel a hosszadalmas engedélyezési eljárás miatt a hazai piacon egyszerre jelenhet meg nagy mennyiségű kazetta, és az osztrák árak alakulásának hatása is egyértelműen kimutatható.

Végül az Otletort nagykereskedelmi fősztályvezetője is úgy vélekedett, hogy a videokazetták tartós árcsökkenése várható. A májusban polcokra kerülő Akai E 180-as kazetta 500 forint körül áron kapható, a kevésbé ismert és nem márkás kazetták pedig még ennél is olcsóbbak. A fősztályvezető megjegyezte, elképzelhető, hogy a magyar kereskedelem versenyképes lesz a bécsi üzletek árával, és nemcsak a kazetták piacán.

Vámmentesen, Budapesten

Jó hír azoknak, akik ez idáig Bécsbe zárandókoztak, ha videót, színes tévét, rádiómagnót akartak vásárolni: az Orion Szerviz Szolgálat Leányvállalat és az NSZK-beli Herrnböck cég részvénnytársaságot alapított. A nyugatnémetek 1988 őszén keresték meg az Oriont, azzal a céllal, hogy a szórakoztató elektronika műfajában együttműködésre lépjenek. 1988. március 17-én meg is nyílt az új cég a Lenin körút 82-ben. Minden vásárló előtt nyitva áll, akinek devizája van. Az üzletben történő vásárlásra a hazai devizasabályok érvényesek.

Az rt. 25 millió forintos alaptőkével indult. Ennek felét a nyugatnémetek adták (márkában), míg a másik felét a magyarok forintban: 8 milliót apportban, 4,5 milliót készpénzben. Jelenleg körülbelül 120-féle cikket árusítanak. Ottjártunkkor (már-

cus közepén) Gótyz András műszaki igazgató elmondta, hogy az első öt napon 20 ezer dolláros forgalmat bonyolítottak le, ami fölülmúlja a várakozásait. A legkelendőbbek a Crown 270 kétkazettás sztereó magnós rádió (50 dollár), a színes televíziók (350–500 dollár) és a videók voltak. A Fisher P 20-as és a Philips videomagnóból eleinte napi 15 darab kelt el (ezek ára 420-tól 500 dollárig terjed).

Az üzlet előtt kigyúzó hosszú sorok mutatják, hogy a fővárosiak a nyitás után nyomban rászálltak az új üzletre. Érthetően, hiszen Budapesten ilyen lehetőség eddig nem volt. Az emberek, ha olcsón akartak videót vásárolni, Bécsbe kellett hogy menjenek. Itt viszonylag olcsó áron, a bécsihez hasonló feltételekkel, vámmentesen, igaz nyilvánvalóan nagy sorbanállás után ugyanazt a portékát megkapják.

SZIGORÚ SZABÁLYOK

Lapzártá után kaptuk a hírt, hogy a kormány döntése alapján április 8-tól egységes magánforgalmi vámárfarendszer lépett életbe az eddigi utas- és vámárlisták helyett.

Az intézkedés gyakorlatilag egyet jelent a vámszabályok szigorításával, hiszen az egységes vámkulcs 45 százalékos lett – ez az eddigi, 30–45 százalék között mozgó vámárfák felelő halála. Az állampolgárok számára mindössze egyetlen kedvező rendelkezés született: az évek óta húzódo viták lezárásaként a külföldön vásárolt termékek vámalapját a jövőben az számlák alapján állapítják meg, nem pedig a torz belföldi forgalmi értékek figyelembevételével.

A költségvetési bevételek növelése érdekében nem csupán a vámtételek növekednek, hanem a kedvezmények is jelentős mértékben szűnnek. Az eddigi 10000 forintos vámkedvezmény például 5000 forintra mérsékeltek, a 14 éven aluliak pedig 1000 forint értékű árt hozhatnak az országba vámmentesen. Az a lehetőség is megszűnt, hogy három családot összevonja az ötlet illető vámkedvezményeket, s az új értékekkel számolva esetleg 15 ezer forintnyi árua mentesüljön a vámfizetés alól. Április 8-tól e csökkentett vámkedvezményt levonni sem lehet a vámalapból. Így például egy 5200 forintot ér termék esetén nem az 5000 forint kedvezmény után megmaradó 200 forintra, hanem a teljes összegre, 5200 forintra vetítik a vámot.

A 10000 forintnál nagyobb értékű árt csak akkor vámkelvezik, ha az utas igazolnia tudja, hogy legális forrásból – turistaelátmányból, BC-vagy devizaszámláról – származik a pénz, illetve figyelembe veszik az otthon tartható, legfeljebb 4000 forint értékű konvertibilis valutát is.

Az rt. vállalja a szervizelést is; nemcsak a garanciális javításokat, de a garancia lejártá utáni javításokat is. Ez nagy vívmány,

hiszen tudjuk, mit jelentett a Bécsből hazahozott videók és egyéb elektronikai eszközök itthoni mostoha szervizelése.

A költség csökken, a vételár marad

Régi sérelme a két legismertebb hazai televíziógyárnak, az Orionnak és a Videotonnak, hogy az alkatrész-behozatalát terhelő magas vám miatt áraiknak nem tudnak versenyképesek lenni a kereskedelmi forgalomban importált kész televíziókkal, az elmúlt 1–2 évben pedig a magánimporttal szemben kerültek hátrányos helyzetbe. Az év elején a pénzügyi kormányzat jelentős mértékben, átlagosan mintegy 20 százalékkal mérsékelte az import alkatrészek vámját. Célja kettős volt. Egyrészt növelni akarta az esélyegyenlőséget az importalkatrészzel dolgozó gyártók és a késztermékimportőrök között, másrészt a készülék fogasztói árszínvonalát szeretne volna mérsékelni. Realitás voltak-e a pénzügyi kormányzat elvárásai, érezhetik-e a vásárlók az árakban az intézkedés hatását – kérdeztük Szitás Sándortól, az Orion kereskedelmi igazgatójától és Gede Andrástól, a Videoton kereskedelmi igazgatójától.

Bár pozitívan értékelendő, hogy a hazai tévégyárak kérésre, észrevételre az új kereskedelmi miniszternek, Beck Tamásnak és a Gazdasági Kamara új elnökeinek, Gábor Andrásnak nem kerültek el a figyelmét, az Orion készárutermelését azonban 1989 első felében nem befolyásolják a vámsökkentések. A gyár ugyanis félèves készletekkel dolgozik, s így egyelőre a régi feltételekkel megvásárolt

alkatrészek kerülnek a televíziókba – mondta az Orion kereskedelmi igazgatója. Esélyegyenlőségről továbbra sem lehet beszélni, és a vásárlók számára valódi eredményt jelentő, nagymértékű árcsökkenésre a későbbiekben sem lehet számítani.

A gyártók által előállított késztermékek közvetlen termelési költségére ugyanis további 62 százaléknyi összeg rakódik statisztikai, vámilletékek, vámtételek, külkereskedelmi jutalékok, hitelkamatok, árresek, ÁFA stb. formájában. Az Orion televízióinak költségéből pedig csupán 12 százalékos tesz ki az import alkatrészek ára, s a korábbi, átlagosan 30 százalékos behozatali vámok 12 százalékra történő csökkentése csupán 2,1 százalékos termelési árcsökkenést eredményezhet. Szitás Sándor számításai szerint egy 30 ezer forint fogasztói árú televíziónál ez körülbelül 400–600 forint árcsökkenést jelent. (A csökkenést a termelői árra vetíti.) Ha valamennyi alkatrészt importból szerezne be az Orion, akkor körülbelül 10 százalékkal lehetne nekik olcsóbbak a készülékek. Valódi költségcsökkentést az importliberalizálást sem lehet várni – vélekedett a kereskedelmi igazgató –, továbbra sem lehet például kis készletekkel dolgozni, mivel ma már a tőkés partnerek is 3–6 hónappal a szállítás előtt kérik a megrendeléseket.

A gyár azért sincs jobb helyzetben a kiharcolt vámtételek és nyomon sem, mint az elmúlt években, mert tavaly az Orionnál az anyagáremek mintegy 800–1000 forinttal drágultak a televíziókészítést. Az idei márciusi forintértékteljes hatása pedig az év második felében fog jelentkezni.

A versenyképesség kérdéséről Gede András is hasonlóan gondolkozik, mint Szitás Sándor. A vámdendszer szerinte csak a jéghegy csúcsa, az esélyegyenlőség számos más tényező is meghatározó.

A Videoton az idén nem csökkentő készülékének árait. A Thomson készülékek január óta így is kevesebb pénzt érő vásárolhatók meg, mint tavaly – mondta Gede András. A Thomson TS 4350 távvezárlásos változata például 41 900 forint helyett ma 38 600 forintért kapható, a teletextes pedig 46 900 helyett 43 400 forintért. A hagyományos Videoton televíziók ára azonban nem csökken, mert 1988-ban semmi hasznát nem hoztak a gyárnak – közölte a kereskedelmi igazgató –, s az elmaradt haszonnak az idén legalább egy töredékét szeretnék visszanyerni. Tavaly ugyanis az ÁFA bevezetésekor a korábbi 15 százalékos helyett 25 százalékos lett a tévék forgalmi adója, s a 10 százalékos különbség költségeit a Videoton magára vállalta. A termelői árszínvonal beharagozott csökkenése sem következett be,

sőt a televíziógyártáshoz használt anyagok árai 2–3 százalékkal nőttek, s ezt a Videoton – az Orionhoz hasonlóan – nem terhelte a vevőkre. A tavalyi elmaradt hasznát egyébként a vámsökkentésből származó költségcsökkenés azért sem kompenzálhatja egészében, mivel a hazai eladásra készülő televíziókban a tőkés alkatrészek aránya a Videotonnál is 15 százalékos alatt van.

Manapság igen nehéz megállapítani, hogy mekkora a kereslet a színes tévékre. Nem tudni, hogy a tartós fogyasztási cikkek felvásárlására indított eddigi ro-

Két kérdés azonban megválaszolandó vár. Az egyik az, hogy vajon az új cég önmagában kielégítheti-e a hatalmas vásárlói igényeket. Az rt. magyar vezetői szerint késznek mindenfajta versenyre, öröme néznek szembe másfajta létrejövő cégekkel is. A legfőbb kérdés számukra nem is az esetleges konkurrencia megjelenése, hanem a vásárlóerőben rejlő lehetőségek fokozása. Ezen a területen meginteg a bürokratika megkötés. A magyar devizasabályozás szerint ugyanis egy személy boltokban 4 ezer forintnak megfelelő összeg lehet. A családtagok most is összevonhatják a pénzüket, de szükséges ennek a korlátnak a megszüntetése. A másik: képes lesz-e ellátni az új rt. az értekesítésben túlnőzően a szervizelésből fakadó „infrastrukturális” feladatokat. Tudjuk, hogy a magyar háttér- ipar milyen gondokkal küszködik, így egyelőre csak pusztán reményes a zökkenőmentes alkatrészellátás és szervizelés.

Cs. E.

hamok mennyire tették telítette a piacot, s azt sem könnyű kiszámítani, hogy a rohamosan csökkenő realjövedelmekből a vásárlók mennyit lesznek hajlandók televízióra költeni. Tavaly például 280 ezer készülék adott el a hazai kereskedelemben, az idén év végéig pedig a Videoton, az Orion, a Selectronic gyáraiból, a kínai és az NDK importból 300 ezer televízió kerül az üzletek polcaira. A jövő év termelés előkészítéséhez már most tudni kellene, hogy milyen lesz 1990-ben a piac – korábban ez nem is okozott gondot –, a kereskedő azonban egyelőre nem tudnak nyilatkozni.

Sz. I.

Keres- kinak

Rovatunkban ingyen köz-
zelesszük magánszemé-
lyek 100 szótagnál nem
hosszabb szövegű hirdete-
seit. Levélben kérhetik
gyári vagy házilag felvet-
te megunt műsoros kazet-
táit, valamint „üres” kazet-
táit, prospektusait, televi-
zióit, monitorját, képmag-
nóit, kameráik hűtését!

● Várom azok jelentkezését, akiknek boltokban van és csere vagy megvétel-
telnadnak P. Pasolini: Salvo, vagy a
Sodoma 120 napja című filmjét. Keresem
továbbá The Living Daylights (Elven
tekintet), TeenWolf (Kamaszfarkas) és a
St. Elmo's Fire (Szent Elmo tüze) című
filmeket. Hegyi László, 3000 Havan, Me-
zői u. 10. II/21.

● Eladáim vagy elcserelelném megve-
tésért 50NY fete-határ-
rejtett kamerámat. Alapobjektív mellett
6×-os zoom optika van. Hangosításos
magndóceket használok. Tartozékok
filmkárta, fogantyú, kereső, mikrofon-
tartó, mikrofon. Használható filmlel-
tató, szinroszofon készítéséhez és vi-
deócsónak családilag filmeléséhez.
Írnyár: 23.000 – Székely László, telefon: 323-577, 1132 Bp., Váci út 8. II/39.

● Távirányítható videófelvételző magndó-
cémák, ár- és típusmegjelölést kérek.
Csöti János, 6725 Szeged, Reményi u.
35/B.

● Grundig VS 267 RC video kezelési utasítá-
st, illetve kapcsolójelet adó kábel-
keselem. Berze Lajos, 2100 Gödöllő, János u.
38. II/17.

● Eladó 2 hónapos ITT VR 3719-es VHS
videomágndó megkímélt állapotban, egy-
esével garanciával, 45.000 forintért, részle-
re 25.000 Ft előleg plusz havi 2000 fo-
rint. Használó, korszerű típus Akai vagy
Panasonic csere is érdekel. Kosa Sándor,
1191 Bp., Széchenyi u. 12.

● Megvenném vagy átadnám a Csik-
lágó haborúja I–V. részét. Csere is ér-
dekel. Zalatnay Miklós, 9023 Győr, Ipar u.
100.

● Szexfilmiméi eladom vagy elcsere-
lelném. László Zoltán, telefon: 344-639.

● Megvételre vagy átadásra keresem
külföldi, főleg heavy metál együttes-
koncertjeit vagy videóclipeit tartal-
mazó kazetáit. (Europe, Del Leopard,
Dare, Winger, Bon Jovi, Whitesnake, ar-
együttesek érdekelnek.) Szigeti Szilvia,
9023 Győr, Bacsó B. u. 55/a.

● Parabolaantennára vagy kamkorder-
elcserelelném C4 komplett számítógé-
pet plusz 9 éves Zsigulimot. Lőr-
ész László, 8713 Kéthely, Magyar u. 66.

● Új távirányítható Schneider videomágndó
elcserelelném komplett számítógé-
pre, Cammorderre előnyben vagy eladnám.
Reményi Ferenc, telefon: 556-749.

● Eladó igényemnek Panasonic NV-G 21-
es videomágndó (4 fejes). Új Orion vagy
Funai felvételsmágndó beszámolt. Székely
Pál, 4225 Debrecen, Alsózsárai út 9.

● CCD videó kamera Blaupunkt (Pana-
sonic F-2), hordozható videomágndó
Blaupunkt (Panasonic NV-180), a kame-
rához hetszínű felvételző (89 sor, 1780
beütés képes tárolni), hálozati adapter, 2
db akku, 1 db vid. lámpa eladó. Telefon:
38/12-021.

● Ingnyes videófelvételt készítek
(VHS-rendszerben) esküvőkre, lakod-
almákra, amennyiben engem biz meg a
zeneszoftalgtalással. R-nő, 9135 Rábá-
taly P. 13.

● Hordozható videófelvételző (Nati-
onal NV 100-as magndó, NV 55-ös autofo-
kuszos kamera, tápegység és akku) el-
adó. Írnyár: 95.000 Ft. Gajdó György,
telefon: 884-536.

● Keresem a Birodalom visszavágó, a
Jedi visszatér és Az elveszett frigyláda
bizonygatói című filmekhez kár-
táminőségben, megvételre vagy átma-
solás céljából. Átadás esetén ilmen-
ként 500 Ft térletet adok, és a másolat
vállalom. Hegyi László, 8714 Kelezt, Vo-
rosnaryi út 19.

● Keresem megvételre a Sárány köz-
ponti Busz-állomás. Vészai László, Gábor
László, 1137 Budapest, Pozsonyi út 30.

● Eladó felvétel Panasonic NV-G 40 EE
típusú videomágndó. Vészai László, Gábor
2600 Vác, Petrásvás u. 14. telefon:
27/10-592 17 és 20 óra között.

● Eladó JVC HR-D 210E távszabályozó
VHS videorecorder. Magyar hanger beépít-
ve. Írnyár: 45.000 Ft. Volgyesi Zoltán,
7523 Kaposfü, Zrínyi M. u. 19., telefon:
Kaposfü 11.

● Eladó egy GRUNDIG VS 200 RC típusú
VHS képmágndó és 60 db VHS kazetta
kiváló minőségben, hangfalas. Kész-
lettel (egyenként is). Továbbá video
2000 műsorcserehez keresek budapesti
társakat. Telefon: Papp Dániel 755-534.

● Eladom Panasonic NV-G40E 3 fejes,
nyolc hónapos, vámkeltett digitális fény-
erőszóval ellátott videomágndó (5000 Ft).
Hitachi FT-4000 3 fejes tuner (10.000 Ft).
Hitachi HA-5700 kettős tápegységű po-
wer FET-es erősítő (18.000 Ft). Grundig
V-8200 equalizérral egybeépített
17-W-os stúdióhangszóró (20.000 Ft). Fal-
számoló ötvendörbás, vegyes és ero-
tikus műfajú videokazetta-gyűjtemény-
mel. Szemző Gyula, 3000 Eger, Utóú u.
17.

● Eladó Fisher V. B. S. 700 P. S. video-
mágndó, 13 db műsoros kazettával plusz
átlósokkábbal. Ár: 35.000 Ft. Hamközy
M. 3529 Miskolc, Elek T. u. 25. fsz. 2.

● Keresem felvételre, jó minőségben az
alábbi filmeket: The uncatchables, Ema-
nuelle 6, Police Academy 5, Hóboros
népseg I., II., Titokban Hongkongban, Die
offentliche Face, A Titanic katasztrófa, és
Hitchcock: Madarak című filmjét.
Olász Zoltán, 147-772.

● Keresem Elvis Presley filmjeit, kon-
cert- és sajtókonferenciáfelvételeit. To-
vábbá Elvis CD-ket, képlemeket, ka-
zettákat és lemezeket keresek. Sarkadi
István, 1033 Bp., Búza u. 4./4.

● Másolás céljára keresem a JVC HR-D
320 EGV típusú videorecorder magndó
nyelvű kezelési utasítást. Szabó László,
3200 Gyöngyös, Dirmítov u. 5. III/3.

● Keresek SIEMENS FM 355 típusú
videomágndóhoz lehelző magndó vagy nyel-
vű (ie erebel is érdekel) kezelési utasítá-
st. Megvételre vagy másolás
céljára. Deák László, 1213 Bp.,
Damjanich 153., telefon: 131-860 (35-69
melék).

● Keresem átadásra a Nelson Man-
dela-koncert felvételével. A posta-
költséget megértetem. Mik Tamás, 7527
Gige, Rákóczi u. 17.

● Videomágndó kezelési utasításnak
fordítását vállalom. Eladók az alábbi vi-
deokazeták: War Dus, Up To Pentagon,
High Plains Drifter, Gwendoline, Fruit is
ripe, The Evil, Reichardt Gábor, telefon:
889-574.

● Megvételre keresem az Ölet Video
Magazin alábbi számait: 1–4., 7–9.,
10–17. Márton Ottó, 2092 Budapest, Re-
vickzy u. 20.

● Átvételre keresek Mad Max, Bruce
Lee-filmeket műsoros kazettáról. Tiffin-
ger László, 8000 Székesfehérvár, Kőfém
Ips. 15. fsz. 1.

● Megvételre keresem az Ölet Video
Magazin 1–5 számait. Boris Sándor, 7013
Cece, Deák F. u. 133.

● Eladó 8 hónapos SIEMENS FM 560
típusú, megkímélt videorecorder. Írnyár:
44.000 Ft. Brindák Csaba, 8500 Pápa,
Bartók B. u. 2.

● Eladók műsoros angol nyelvű BETA-
MAX kazetták, 500 Ft darabja. Telefon:
27/45-397.

● Magyar hangfalmondások filmjei. To-
cserelelném. Cseraalpondó 50 film. To-

vább vásárolnám Panasonic NV-M5Eg
és NV-M7 kamkorderről szóba pro-
spektusok, 30caterálós tuner, proce-
sszor, 6440 Jánosfalva, Kossuth u. 38.
Telefon: Jánosfalva 195.

● Dyas kétkazetás rádiós magndó,
magndócekre (AIWA ADF-220) vagy
üres és műsoros videokazettára cse-
relném. Mas ajánlat is érdekel. Fésüs
László, 5400 Mezőtúr, Dirmítov út 12.

● Új, garanciális Seltro NV-M2 típusú
videomágndó eladó. Hó. Infra távirányítós,
1000 soros, 30caterálós tuner, proce-
sszor, lehelzővndörbás sz. Írnyár:
38.000 Ft. Csotai László, 5310 Kisújszállás,
Szabadag tér u. 9/c. II/7., 16. óra után.

● Keresem másolás céljára az ELIN
612B videomágndó magyar nyelvű ke-
zelési utasítást. Piskáz László, 2030
Erd, Kerek u. 2.

● AIWA AD WX 180-as deck 22.000
forintért és Disco Mixer (4 dupla cas-
sinos, 30caterálós, 3000 soros) 18.000 fo-
rintért eladó, mindkettő új állapotban.
Csányi József, telefon: Szentes
882.

● YAMAHA PSS-570-es sztereó dob-
gép szintetizátor, bármilyen VHS
rendszer, infra távkapcsolós, beépít-
ve, 3000 soros, 30caterálós tuner, proce-
sszor, lehelzővndörbás sz. Írnyár:
38.000 Ft. Csotai László, 5310 Kisújszállás,
Szabadag tér u. 9/c. II/7., 16. óra után.

● Eladó Akai DX-A301 V dupla ka-
zettás, gyorrasolós magndóceket. Ke-
resem ITT Digicorder VR 3946 sztereó
video kapcsolós rajzát. Karmazin
Zoltán, 5001 Szolnok I. P. 137.

● Sörgörsen eladnám alig használt
Samsung VC 5081 típusú videomágndó-
mat. Írnyár: 35.000 Ft. Szekeres Ga-
bor, 6000 Kecskemét, Kurucz krt. 1.
fszt. 3.

● Hitachi VT 150 video eladó, 4 fejes,
2 sebességes, LCD-s távirányító, 20
db kábelvétel-79 TV és 1 külön video-
casatona, super PAL/ Németh László,
telefon: 77/37-310.

● SANYO VHR-3100 EX típusú video-
mágndó kezelési utasítást keresem.
Keresem Robert S. Moszmagyarád,
Templom u. 10. I/13.

● Eladó vagy elcserelelném egy komplett
fekete-leher JVC hordozható orsós
videofelvételző: videomágndó, kamera,
tápegység, tarták 1/5 csomag (VHS) szala-
gok. Pótfé Páter, 3200 Gyöngyös, Fecske
u. 57., telefon: 37/17-287.

● Eladáim vagy elcserelelném SHARP
VC-4851 sztereó videomágndó, kár-
táminőségben, megvételre vagy átma-
solás céljából. Átadás esetén ilmen-
ként 500 Ft térletet adok, és a másolat
vállalom. Hegyi László, 8714 Kelezt, Vo-
rosnaryi út 19.

● Keresem megvételre jó minőségben
magndó hanggal a következő filmeket:
Rendrakadások I–II–III., Demons I–II.,
Running Man, Dark Star, 9700 Szom-
bathely, Kun Béla u. 6. I/8.

● SHARP Videorecorder VC-A 822G
(B8) típusúhoz keresek fénymásolós al-
láb magndó vagy nyelvű műszeremterőt.
Gombos Marianna, 3780 Edelény, Kun
Béla út 22.

● Két hónapos vámkeltett NEC N90558
típusú videomágndó sörgörsen eladó, bé-
csi árak megfizethető. Zimny Gábor,
6200 Kunszentmiklós, Hunyadi u. 19/a.,
telefon: 830-758 (6-tól 14-ig).

● Átadásra keresek James Burt
rendhagyó gondolatát vállalkozást című
angol tévfelvisorozat 2. és 3. részét.
Mindenhelyütt érdekel. Krasz Gábor,
7601 Pécs 1, Poslán maradó.

● Eladó 1 db Wenske típusú video Copy-
clear 2000 3 db SONY Betamax video-
kazetta (152-015, 152-016, 152-017). Czira
Ferenc, telefon: 699-047.

● Panasonic télfelró kamera F10, 380
sorlehelbás, 12×200mm, gen.-lock, fel-
latozó + SABA hordozható videomágndó
+ 2-tuner eladó. Jávör: 210-138

● Vadonlati Panasonic F10-es video-
kamera, KT100-ba tartozékokkal el-
adó, 117-250/12, munkaidőben Peré-
nyi.

ZAJCSILLAPÍTÁS KÖRNYEZET- VÉDELEM

CSENDES LEMEZZEL

a tervezés és kivitelezés
minden szakában,
rendkívül egyszerű,
előnyös megoldás.
Új gyártmányok,
zajos munkahelyek

CSENDESÍTÉSÉHEZ
konstrukcióváltoztatás
nélkül

alkalmazható.
FERROGLOBUS
Vas- és Acél

TEK Vállalat
Lemezdaraboló Üzem
Budapest XX.,
Gubacsi híd fő 6.

Tel.: 279-430

ERATO

KAPHATÓ
AZ ÚJSÁGÁRUSOKNÁL

A KULISSZÁK MÖGÖTT

Roger nyuszi (Roger Rabbit), a filmsztár megdönt minden rekordot. Robert Zemeckis trükktechnikával elkészült moziszenzációja egyedül a forgalmazás első hét hete alatt 113 millió dollárt hozott az Egyesült Államokban. Az

Oscar-díjas Richard Williams tollából kipattant hosszú fülű teremtmény már csaknem olyan népszerű, mint az E. T. A *Cinema* cikkei és illusztrációi alapján készült összeállításunk a siker hátterét mutatja be.

Hogyan

szelídítsünk

meg egy

megvadult

nyulat?

Egy csodanyuszi meghódítja a mozinézők szívét. Richard Williamsnek hívják azt az embert, aki életre keltette az elpusztíthatatlan, elnyúlhatatlan Roger nyusztot. Ő Don Bluth mellett jelenleg a világ legsikeresebb rajzfilmművésze.

A Csalóka játék Roger nyúlal című film keletkezésének története igen hosszú és az összetett, különleges effektusok végtelen láncolata jellemzi. A tervezés első szakaszát már 1981-ben elkezdték, amit aztán végül 1986-ra halasztottak. Kezdetből fogva Robert Zemeckis (Vissza a jövőbe) szemlélte ki a film rendezőjének. Őt már akkor lelkesítette a látványgegek örült ötlete. „Erre még nem volt példa. Az animáció és az élő film összekeverése kivétel eset. Igaz, hogy néhányszor már kipróbáltak ilyesmit, de csak beteként, s nem a folyamatos cselekmény alapjaként. Ha évekel ezelőtt valaki azt javasolta volna, hogy olyan igazi karakter-ábrázolást, mint Bob Hoskins, egy rajzfilmben élénkítő trükkfigurájának oldalán mutasson be, azt örültek kiáltották volna ki.”

Az eleve világos volt, hogy a megvalósításhoz szükséges fantasztikus technikai háttérből a nézőknek semmit sem szabad észrevennie. Zemeckis, Spielberg bizalmas barátja először is a George Lucas-Factory Industrial Light and Magic (ILM) részlegével való együttműködés lehetőségét teremtette meg. Ezzel a sikerhez vezető út felét már meg is tette. Az ILM hatásbővítési ugyanis az optikai trükkökkel a három Csillagok haborúja elkészítése során már tökélyre vitték. A bizzar hajómodellek filmben másolásaitól nem volt túlságosan messze egy álnyúl élőfilmbeli megjelenítése.

Multi-Dimensional Interactive Character Generation – ez a neve annak a módszernek, amelyet az ILM Ken Ralston vezette csapata használt. De mit kell ezen érteni? Szakembereknek kellene elmondaniuk, hogyan alkalmazták a különböző képelemek egymásra helyezését (többszörös másolás), a mélységélesség lehető legnagyobb megtartása és az átúsztatási vonalak egyidejű elnyelése mellett. Egyszerűbben kifejezve ez több, egymástól függetlenül felvett képelem kombinációját jelenti.

Mielőtt azonban az ILM működésbe lépett volna, meg kellett oldani egy egészen más jellegű problémát is. Egy rajzolóra volt szükség – nem akármilyenre, hanem a legjobbra. „A rajzfilmművészt kihalóban lévő foglalkozás” magyarázza Zemeckis. – Egész Amerikában mindhiába kerestük azt, aki megfelel az elvárásainknak.” A véletlen műve volt, hogy Robert Watts, a Roger Rabbit későbbi

koproduktora felhajtotta a kanadai születésű Richard Williams trükkrajzfelvételeinek egy tekercsét. A filmbarátok már ismerik a jellegzetes Williams-vonásokat a Rózsaszín párdúc (Pink Panther) sorozatból. Williams mindenki másnál jobbnak tűnt a trükkjelenségek ábrázolására. A Walt Disney inspirálta rajzoló kitűnően értett a harmincas és ötvenes évek közötti klasszikus, nosztalgikus rajzstílushoz, és az „aranykor” minden egyes figurája kapos volt. A Roger Rabbitet a Disney-hősök mellett főleg a Warner Brothers rajzvázlatképtárából származó figurák és Tex Avery tréfas teremtményei népesítették be. Williams megítélhetetlennek érezte, hogy megadhatta a késői tiszteletet nagy elődei művészi stílusának.

Olyan kompetens szakértőkkel, mint az ILM és Richard Williams, nem lehetett szó kudarcról. Nagy ütemben elkezdődött a Csalóka Játék Roger nyúlal forgatása, amely lényegében öt különböző munkafázisból állt: a cselekmény menetét a sztorioscópport dolgozta ki. Közvetlenül a javaslatot követően elkészültek a tényleges jelenetek, amelyekben a szereplők a levegővel játszottak, és különböző segédesszókózzal oldották meg a trükkfigurák jelenlétét. Csak ezután kezdődött a trükkfilmek munkája. A kész film snittváltozatának segítségével Richard Williams elkészítette az első trükkfotó-beállításokat. A rajzokat az utolsó részletekig tökéletesítették, s előbb egy különleges műanyag fóliára, majd filmrre vitték át őket. A kép két alkotóelemét, a trükkfilmet és a valódi filmet az ILM hozta össze, amire végül fény- és árnyékrajzok kerültek, így a trükkfigurák a vetítővászon háromdimenzióssá váltak.

Williams büszke arra, hogy a Roger nyuszt elkészítése során egyetlenegyszer sem használták számítógépet. „El tudják képzelni, milyen lenne ez a film, ha számítógéppel tervezték volna? Borzalmas!” Összesen 82 080 rajzfilmmockat készítettek – az elsőtől az utolsóig kézzel. Williams és 254 munkatársa (rajtuk kívül még egy 72 fős trükkstáb dolgozott Los Angelesben) olykor két hetet is dolgozott a vetítővászon tíz másodpercig tartó jeleneten. Az egész Roger Rabbit 1035 optikai hatást tartalmaz, tízszer többet, mint egy átlagos, különleges hatásokkal elkészített film.

Ahhoz, hogy a valódi film és a trükkrajz-elemek sora harmonikus egységet alkosson az élőfilm forgatásán, számtalan szempontot kellett figyelembe venni. Amikor például a nyúl egy matraccal huppan, a „láthatatlan ember” elvének megfelelően vigyázni kellett arra, hogy a rugó felszínén a futóműzdatokat ne valódi tapancsokkal végezzék. Ha egy trükkállat elmozdított egy tárgyat, azt úgy kellett megoldani, mintha egy láthatatlan kéz hajtotta volna végre. Ezeket a viszonylag egyszerűnek nevezhető hatásokat elektronikus távirányítással vagy pneumatikus szerkezetekkel érték el. Voltak azonban olyan jelenetek is, amelyeket nem lehetett ilyen egyszerűen megoldani. Hogyan kell például leforgatni azt a jelenetet, amelyet Bob Hoskins egy rajzolt taxiban ül, amely a Los Angeles-i hajtóvadászat során hihetetlen ugrásokat hajt végre?

A felvetel folyamán Hoskins az e célra épített miniatűr autóban guggolt, amely óránként 80 kilométeres sebességgel haladt. A kezében egy álkormányt tartott. Hoskins mögött, ott, ahol a filmben a pótkerekét látjuk, egy kaszkadőr sofőr ül, s természetesen végig ő vezett. Később a rajzolók átstépték az „autót”, s ebből magától érthetően csak azok a felületek maradtak ki, amelyek Hoskinst mutatták. Az eredmény bámulatos: egy igazi ember

A kartonautó még kifesztenél és az ányúl nélküli.

Hoskins mögött egy kaszkadőr sofőr vezeti a járművet.

Hajtóvadászatra készítenek elő egy veterán autót.

egy kartonjárművet kormányoz.. Semmi sem tűnik hihetetlenebbnek.

Hasonló elv szerint jártak el minden olyan esetben, amikor a rajzolt trükkfigurák egy valódi jelenet mozgulatának metébe nyúlnak bele. Hogy egy rajzolt trükkalak igazi cigarettát szívna? Ez igazán nem okozott gondot Williams és az ILM számára. Ott, ahol a filmen a rajzvázlatnak kellett megjelennie, egy mozgó robotkar helyezkedett el, amely a karmai között tartotta a füstölő cigarettát. A dohányzást a mesterséges csukló mozgatósával szimulálták. Az igazi miniatúrához hasonlóan Williams csapata utólag festette át a robot csuklóját. Forgatásakor a láthatatlan rajzfigurákat megfelelő méreű modellbákkal helyettesítették, hogy a színészek érzékelhessék „partnereik” szemmagasságát.

Még mindig a régi trükkök a legjobbak – állapította meg egyszer Alexander Trauner. Ilyet alkalmaztak a film egyik leghatásosabb jelenetében, amikor Christopher Lloydot egy nyílásba süllyesztették, s csak a keze és a feje látszott ki. Melikására egy mozgó lábú áltestet erősítettek, amit aztán nyugodtan le lehetett hengerelni.

Interjú

Robert

Zemeckisszel

Cinema: Hogyan valósult meg a Csálóka játéka Robert nyúlai c. film ötlete?

Robert Zemeckis: Amikor Roger az asztalomra került, csak arra gondoltam: kíváncsi vagyok, vajon a filmet nyílbé tudjuk-e ütni. De kezdetben még nem volt semmilyen meghatározó elképzelésem. Sokakat megkérdeztem, elsősorban a különleges hatások szakértőit. Egyikük sem tudta igazán, hogy kell megvalósítani Rogert. 1986 júniusában készítették el az első próbát, ami mindannyiunkat feldobott. Ez négy évvel később történt, mint amikor a fogatókönyvet először elolvastam. Akkoriban még a régi Disney-vezetés volt hatalmon, de az urak nem rendelkeztek elegendő lendülettel ahhoz, hogy a dolgot keresztülvigyék.

Cinema: Vagyis nem támogatták az ötlet megvalósítását?

Zemeckis: Ennél többről volt szó. Hagyták, hogy elhaljon. Én azonban nem felejtettem el az anyagot. A Vissza a jövőbe elkészítése után ismét foglalkoztattam kezdett.

Cinema: Mi volt az, ami az ötlettel kapcsolatban megigézte?

Zemeckis: A fogatókönyv meglepő módon egymással szembe fordított színteket. Azt a benyomást keltette, hogy valóban létezik az rajzvázlatfigurák és emberi lények által benépesített világ, és nemcsak egy ravasz fogásról vagy egy nevetett számról van szó.

Cinema: A Roger nyúl készítésekor a nézőközönség egy bizonyos rétegére gondoltak?

Zemeckis: Ezt nem lehet mondani. A Vissza a jövőbe például a fiatalok millióit vonzotta a moziba, de nagyon sok felnőtt is. Ilyen áttűtő sikerhez széles nézőkörre van szükség.

Próbafelvétel: Bob Hoskins a két háttérernyő előtt.

A háttérrel később trükkjelenetekkel töltik ki.

Mozog a kamera: Bob Hoskins a szabadesést szimulálja.

A hatás tökéletes. Hoskins látszólag leessék a rajzolt ház homlokzata előtt.

Egy modelltrükk fényűző előkészületei.

Doom bíró sav-leheraurlója eredeti méretben...

...és modellként, amint áttör egy kartonfalon.

Cinema: A Roger nyúl új léptéket hozott a rajzfilmkészítésbe...

Zemeckis: Ez kétségtelen. Ez jó egy Rogernek, de nem jó a többi rajzfilmnek, akik valószínűleg nem lesznek hálásak nekünk. A mérce ismét feljebb került. Richard Williams, az animáció vezetője a világ legjobb rajzolócsapatát hozta össze.

Cinema: A különböző stúdiók – a Disney, a Paramount és a Warner – együttműködése ebben a felállításban példa nélkül a filmtörténelem. Mennyibe került az egyes figurák megjelentetése?

Zemeckis: Ötvenezer dollár percenként és figuránként.

Cinema: Lesz-e folytatás?

Zemeckis: Örültem költséges volt az egész produkció. Hiszen igen sokáig tartott, amíg alapos munkával sikerült az egészet megrajzolni. Egy ilyen alkotó folyamatot nem szerencsés le rövidíteni annak érdekében, hogy olcsóbbá váljon. Ami a másik oldalt illeti: minél több sikert ér el az ember üzleti téren, annál nagyobb alkotói szabadságra van szüksége. A Vissza a jövőbe második részét ismét Michael J. Foxszal csinálom meg, a Roger nyulat azonban nem.

Cinema: Mit érzett, amikor a Roger nyúl elkészítéséhez fogott?

Zemeckis: Azt gondoltam magamban: „mindent, vagy semmit.”

Az ember a nyúltól származik

Cannes-ban a Carlton híres teraszán Heiko Rosner, a Cinea szerkesztője egy szokatlan riportalannal, magával Roger nyuszival találkozott. A hollywoodi tapafülségek készsége nyilatkozott magánéletéről, terveiről, és mindezek mellett lehetővé tette a betekintést legjobb kasszasikerének forgatási munkálataiba.

Cinema: Nyúl úr, hívhatom Rogernek?
Roger nyuszi: Hát persze. Kedvem van az üvöltésre? Naná. Főúúú, két kórsó sóóó!

Cinema: Na világos. Egészen olyan vagy, mint a mi Wernerünk. Tudod, hogy nálunk Németországban van egy híres rajzoló, aki...

Nyuszi: Werner? Azt a faragatlan fickót jól ismerem. Sokat segített nekem a fiú. Tudom jól, mire szerződöm én, az öreg farkas. Wernerrel együtt próbáltuk a kocsmajelenetet. Úgymond kötetlenül, mivel mindenki hozzá kellett gondolniuk, azokat is, akiket később ezek a trükkjancsik Los Angelesben belemontíroztak a filmbe. Az volt ám a hősi teljesítmény!

Cinema: Egy pillanat, Roger, nem keversz itt össze valamit? Nem fordítva volt ez a dolog?

Nyuszi: Hülyeség. Azt csak mesélik. Egy bűdös szó sem igaz az egszéből. A Kövér például, na hogy is hívják...

Cinema: Bob Hoskins?

Nyuszi: Na ő. Szóval ez a Hoskins egészen jó színész lehetne, de olyan érzékeny, mint egy kankalin. Ha az ember lecsavarja a kezét, vagy fejbe csapja egy hegedűvel, rögtön megjártssza a halottat. Az effélékkel még a mi körökönkből való sem tud játszani. Ez már olyan, mint a futballban az alsó osztály. Barátom, a Bugs nyuszi például már több tucatszor a gőzenger alá került, és meg sem kottyant neki.

Cinema: Christopher Lloyd viszont istenigazából a gőzenger alá került...

Nyuszi: Ezt a szerepet valójában Goofy játszotta. Később átfestették, és ráadtuk Christopher Lloyd külsejét.

Cinema: Na és mi van azokkal a teljes jelenetekkel, amelyek Los Angeles utcáin játszódnak?

Nyuszi: A legkorszerűbb trükktechnika mind. Ezeknek a jeleneteknek a javarésze valójában kasszaóiban jött létre. Ebből természetesen most már semmit sem lehet felismerni. Mindent átmosoltak, átfestettek és rendezbekták. Azt most ne kérdezd tőlem, hogyan csinálják mindezt azok a trükkjancsik. Ahhoz én egy kukkot sem értek...

Cinema: Egészen más: olyan makacs pletykák terjedtek el rólad, hogy el akarsz válni a feleségedtől. Van ebben valami, vagy csak afféle hollywoodi kacsa az egész?

Nyuszi: Nincs mit hozzáfűzőm.

Cinema: De már a forgatás alatt eléggé megromlott a viszony közted és Jessica között....

Nyuszi: Nem abban egyeztünk meg, hogy magánygyekről nem kérdezel?

Cinema: Csak ezt az egyet.

Nyuszi: Na jó, de meg kell ígérned, hogy a dolog teljesen köztünk maradjon.

Cinema: Igérem. Újságírói becsületszavama.

Nyuszi: Jessica olajra lépett ezekkel a kelekótya producerekkel, Steven Spielberg-gel, vagy melyikkel. Ez az áruló ígéretet tett neki egy szerepre a következő Csillagok háborújában, azaz csalta lepre.

Cinema: Megkeseredtél?

Nyuszi: A legnagyobb mértékben. De egy nyúl nem ismeri a fájdalmat.

Cinema: Mit fogsz legközelebb csinálni?

Nyuszi: Első ízben esik meg velem, hogy meghívtak Disneylandbe egy nyúltenyésztési rendezvényre, ezenkívül egy vagy havilap mint nyúltestelőt szerződtetett, aztán meg nagyon valószínű, hogy Werner barátommal egy horrorfilmet fogok forgatni.

Cinema: Vagyis a nyuszifilmnek van jövője?

Nyuszi: Mindenképpen. Az ember a nyúltól származik. Mit gondolsz, mi másért ünneplik té a húsvétot? Mi a társadalom egyik kisebbsége vagyunk, akiket ti, emberek a többi alacsonyabbrendű erdőlakkal együtt egy kalap alá vesztet. Ez nem mehet így tovább! Ki kell köszörülni a nyulakon esett csorbát.

Williams

nyuszi

Annak, aki a trükkrajzfigura lelkének mélyére néz, Roger Nyuszi és alkotója, Richard Williams egy egységet képez. A száj félreismerhetetlenül ugyanaz, csakúgy, mint a két szemek és a fürgé alkat. Williamsnek magának még második pillantásra sem tűnik fel ez a hasonlóság, de azt szívesen elismeri, hogy a művészek lénnyük egy részét átvisszik alkotásaikba. Williams munkatársa, Rolf Giesen Londonban látogatta meg Richard Williamst.

Évtizedek óta titokzatosság veszi körül Richard Williams személyét. A jelentéktelen észak-londoni, Camden Town-i stúdiója fogadószobájában elhelyezett számos díj – köztük egy Oscar a Christmas Carol-ban trükkrajzmegoldásokért – az 1933-ban Torontóban született rajzfilmesztől rövidfilmei, hirdetési és mozifilmek rajzolt főcímei iránti elismerést mutatják. Az áttörést egyedül nem tudta elérni egy egész estét betöltő trükkrajzfilmmel.

Első kísérlete az 1977-ben bemutatott *Animated Raggedy Ann* and *Amulet* sajnos nem jött be. Williams mégsem vesztette soha szem elől azt a régóta dédelgetett vágyát, hogy létrehozza a rajzolt játéklélek nem plus ultráját, és energiáit egyetlen tervre, a *The Cobbler* and *The Thief* (A varga és a tolvaj) összpontosította. Ekeken át dolgozott ezen a fényűző trükkrajzfilmen, amelyről a szemtanúk úgy beszéltek, mint egy csodáról.

Aztán Steven Spielberg és Robert Zemeckis kopogtatott Williams ajtaján, akik hallottak Williams úttörő jelentőségű rajzfilmesztől stílusáról. Nem a *The Cobbler* and *The Thief* pénzügyi támogatását ajánlották fel neki, hanem saját produkciójukban, a *Hamis*

játék Roger nyúlalban: a trükkfilmmendést. Williams habozott: bár az együttes munka Hollywood két sikeremberével a legjobb hozzájárulást jelentené saját terve számára, a Roger nyúl esetében egy vegyes filmről, az elő jelenetek és a rajzfilm összekapcsolásáról lenne szó.

"Azt mondtam Zemeckisnek: ilyesmit én nem tudok megcsinálni. Ez nem megy. A *Marj Poppins*-beli 'vegyes felvágott' egyáltalán nem tetszett. A rajzfilm veszített a hitelességéből, és az elő jelenetek úgy hatottak, mintha sama rajzávalatokra lettek volna odabigyesztve. Meglepődtem, amikor Zemeckis igazat adott nekem, mondván: 'Nekem sem tetszik. Nem tudjuk jobban megcsinálni? Az ILM embereinek kell egy integrálnuk a technikát és a trükkkelemeket, hogy az már ne odabigyesztetnek haszon-."

Zemeckis számára, aki szívesen dolgozik szabadon mozgó kamerával, a statikus kamera – amit a legtöbb trükkfilmes előnyben részesít – olyan volt, mint egy fékező saru. Arra panaszkodott, hogy a rajzfilmeseknek állandóan mondanuk kell neki mindazt, ami lehetetlen. Ez felkeltette Williams kísérletezőkedvét.

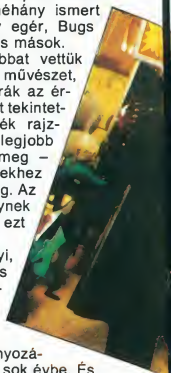
Éppen elkészítette a Fanta számára két reklámfilmet, amelyekben Disney-figurák szaladgálnak iskolások lábai között. És az elő jelenetet magam vettem fel – mozgó kamerával! Jól sikerült. Ezért azt mondtam Zemeckisnek, hogy a némely rajzfilmes által alkalmazott szabályok, amelyeket az ember nem tud megcsinálni, gyakran teljes képtelenségek. Ahogy áttérünk a Roger nyúlra, három célt tűztünk magunk elé: először is a mozgó kamerát, másodszor az alakok olyan fény- és árnyalati tervezését, hogy azok ne tűnjének laposnak, harmadszor valódi kölcsönhatás létrehozását az élő színészek és a trükkfigurák között. Ezt számítottuk nélkül, egyszerű rajzeszközökkel hoztuk létre. Spielberg milliókat takarított meg – és ezért nagyon hálás volt nekem."

A Disney-rajongó Williams számára – akinek a *Hőfehérke* meghatározó filmelménye volt – a Roger nyuszi egy párralán, nagy tisztelgés a rajzfilmművészet anyaroka előtt. Az örült Toontown-képson első ízben lép fel együt néhány ismert trükkfilmmel: Mickey egér, Bugs nyuszi, Donald kacsa és mások.

"Mindenenl a legjobbat vetjük át: utánózatlanul az a művészet, ahogyan a Disney-figurák az érzéseiket kifejtik – így ezt tekintetük példának. Warnerék rajz-képtárának alakjai a legjobb vonásokkal rajzoltak meg – így tehát figuráinkat ezekhez hasonlóan rajzoltuk meg – az MGM-beli Tex Averynek van a legjobb humora – ezt is ki akartuk aknázni."

Az animáció annyira, mint mozgás. Williams szerint: "... az embernek természetesen tudnia kell rajzolni, és előfeltelet, és ezután jön a mozgás tanulmányozása. Nekem éveket telt, sok évbe. És amikor úgy gondoltam, hogy végre megértettem, láttam a Dzsungel könyvét, amit Milt Khal rajzolt. Akkor megértettem, hogy újból be kell iratkoznom az iskolába. Az én trükkrajzaim, az a művészet, ahogy a figuráimat játszattam, nem egyenlítették ki szégyenys, a mozgás kivételzésére vonatkozó ismereteimet. Csak néhány év óta jutottam el valóban a mozgás titkainak lényegéhez.

Olyan ez, mint a művészek esetében: az a művész, aki nem rendelkezik a szerepábrázolás technikai ismereteivel, nem tud iga-

A stúdióban mechanikus robotkarok szolgálják a trükkfigurák másalként.

A filmvászonon valamennyi „trükkvételgot” mesterien átfestettek.

zi színpadi alakítást nyújtani. Az embernek mindig rendelkeznie kell a technikai tudással, ami a rajzfilm esetében a mozgást jelenti. Az egész világban talán csak tíz olyan csúcsképesességű rajzoló van, aki ismeri a mozgás titkát.

Olvastam egy cikket, amit maga Walt Disney írt. Ő ebben azt írja, hogy a rajzfilm területén csak mintegy tíz mester van. A Roger nyúlban 35 vezető rajzoló dolgozott, de csak négy, azaz négy értette meg valójában, mi is az a mozgás. Az embernek egészen pontosan tudnia kell, hogyan mozog az ember és hogyan az állatok ahhoz, hogy karikírozni tudja őket. Az egyik Roger nyúl-beli rajzolónak például egy kised járását kellett megrajzolni. Egy nagyra értékelt profiról volt szó, aki dolgozott már Disneynek is, de egyszerűen nem végezte el rendesen a munkát.

A Roger nyúl után Williams ismét kizárólag a The cobbler and the Thiefe akarja figyelmét összpontosítani, aminek a teljes megalkotásához saját becsülése szerint még három évre van szüksége. „Ez egy olyan történet, amelyben az Ezeregyéjszaka elemei és alakjai jelennek meg. Történelmi alapjaként Dzsingisz kán unokájának Bagdad elleni ostroma szolgál, amikor a XIII. században a nagyvezír átpártolt az ellenséghez. Arra használták

fel, hogy bejussanak a városba, majd megölték. Az én filmemben egy szegény vargáról és egy gyengeelméjű rablóról lesz szó. A rabló akaratán kívül hozzásegíti az ellenséget ahhoz, hogy bejussanak, a varga pedig egy egyszerű, ám láncreakciót kiváltó cselekedettel megmenti az országot. Egyszerű emberek avatkoznak bele a történelem menetébe.”

Williams arra törekszik, hogy ebben az ambiciózus tervben elérje annak maximumát, amit a mozgásrajz képes kifejezni – a perspektívikus változásokat, a zseniális zoomokat. A Cobbler and the Thieffel a rajzfilmművészetnek szeretne emlékművet állítani.

Az aljas Doom bíró és nyúl felfestésről.

Az EÖRS Vegyipari Kiszövetkezet átjátszókábel-gyártási programja garancia a minőségre!

Kiszövetkezetünk többéves tapasztalat alapján kiváló minőségben gyárt video és audio csatlakozó, illetve átjátszó kábeleket. Tetszelős csomagolás, nagy üzembiztonság, esztétikus kivitel és garantált minőség jellemzi termékeinket.

Termékeink lehetőséget nyújtanak a legkülönbözőbb csatlakozó rendszerek – DIN, Jack, RCA, Euro-Scart – közötti kapcsolatok létesítésére igen tág alkalmazási területen, például: hangátvitel (audio), képátvitel (video), kombinált videókészletek, hangfalcsatlakozók, antennacsatlakozók tv-hez, rádióhoz.

Video összekötő kábeleink alkalmasak számítógép, tv és különböző csatlakozórendszerű videorekorderek egymással és tv-vel való összekapcsolására, kép-hang átjátszás, több ponton való bevitelére.

Univerzális videoszett

Alkalmas mindenfajta audio-video csatlakozás kiépítésére.

Export kínálatunk

BNC dugó-aljzat, TNC dugó-aljzat, PL. dugó-aljzat, EURO-SCART dugó-aljzat, RCA dugó, 220 V-os öntött dugaszolóvíllás készüléksínór

Figyelemükbe ajánljuk vegyipari kiszítményeinket!

Oxidált kábelek forrasztását elősegítő – garantáltan semleges kémhatású – szabadalmazott forrasztó olajunk előnyösen használható gyártó- és szervizlevegényeségeknél.

Az általunk gyártott kábeleket, dugaszoló csatlakozókat és vegyi termékeket megrendelheti és megvásárolhatja a Budapest II., Frankel Leó u. 45. 359-179 és a Budapest III., Szentendrei út 211. 687-214

üzleteinkben, ahol egyéni és közületi vásárlókat egyaránt kiszolgálunk.

Az üzletek nyitva tartási ideje: munkanapokon 10-18 óráig.

A Keravill üzletek és a SKÁLA áruházak is teljes kínálatunkkal állnak rendelkezésükre.

Kívánságra teljesen egyedi megrendeléseket is teljesítünk.

Központunk címe: EÖRS VEGYIPARI KISSZÖVETKEZET 1023 Budapest II., Frankel L. u. 45. Telefon: 359-179, 151-820, 150-837

Graffiti

MOZI

Június 1-7. nagyterem
DIPLOMA ELŐTT
13, 15¹⁵, 17³⁰, 20
ÉJFÉLKOR INDUL ÚTJÁRA A GYÖNYÖR
22³⁰

Június 8-14. nagyterem
JÉZUS ÉLETE
13, 15¹⁵, 17³⁰, 20
EGYMILLIO ÉVVEL IDŐSZÁMÍTÁS ELŐTT
22³⁰

Június 15-21. nagyterem
EROTISSIMO
13, 15¹⁵, 17³⁰, 20
ÉJSZAKAI JÖVEVÉNYEK
22³⁰

Június 22-28. nagyterem
A TIZEEDIK ÁLDOZAT
13, 15¹⁵, 17³⁰, 20
ELŐKELŐ ALVILÁG
22³⁰

A mozi a műsorváltoztatás jogát fenntartja

Budapest
VIII., József krt 63.

**Speciálisan kialakított
márkaszervizeinkben
JVC, Siemens,
Grundig, Sony, Fisher
és még sok más
típusú
szórakoztató elektronikai
termék javítását vállaljuk.**

**Hangátalakítás,
áthangolás
a legkorszerűbb
technológiával.**

ELSZÖV
ELEKTROMOS SZÖVETKEZET
Budapest

Bp. VII., Majakovszkij u. 19.
Tel.: 225-252
Bp. X., Pongrácz u. 9.
Tel.: 575-634

FILMVÁS

„Érted, mi a lényeg?... Kalifornia... Los Angelesben nyüzög az egész szórakoztatóipar.

Mit kezdjek egy várossal, amelynek egyetlen előnye, hogy a pirosnál be lehet fordulni jobbra?...”

Woody Allen szavai az Annie Hall című filmből igaznak bizonyultak. Már ami a jobb-ra fordulást illeti... A város egyéb előnyeit néhány napos ott-tartózkodás alatt próbáltuk meg feltárni. A Beverly Hilton Hotel szobáiba tíz napra 240 filmes cég alkalmi irodája költözött. A szállodába – zárkórú rendezvény lévén – csak az Amerikai Filmvásárra akkreditált, illetve 100 dolláros belépőt váltott vendégek léphettek be.

Az első nap tájékozással, anyaggyűjtéssel telt. Estére szállodai szobánk kirakodóvásárhoz hasonlított, minden bútordarabon szebbnél szebb kiállítású broszúrok, katalógusok, újságok és névjegyek heverték. Olvastunk, válogattunk, csoportosítottunk. A legkülönbözőbb műfajú, megjelenési formájú, témájú filmek fantasztikus választékával kellett szembenéznünk. Válogathattunk

FILM MARKET

AMERICAN

LOS ANGELES FEBRUARY 23 - MARCH 3, 1989

40-50 éves francia, olasz klasszikus alkotások vagy a legfrissebb, esetleg még utómunkálatok alatt lévő, de már reklámozott amerikai akciófilmek közül. Házi videóra szülő jogon kívül nyilvános, televíziós, kábeltévé és mozihoz is kínálta a cégek.

Másnap konkrét helyeket kerestünk fel, mindenütt lehetőséget kapva arra, hogy az ajánlott filmekből bemutatókazettákön izellőt kapjunk. A nagyobb filmvállalatok vetítéseket is szerveztek. Szemináriumok, vitafórumok is voltak. Ime néhány című a sokrétűség érzékeltetésére: „Európa 1992: Hollywood barátja vagy ellenfele?” „Moszkva,

SÁRON OS

ANGELESBEN

peresztróka és filmek." „A televíziózás nagy halai felfalják-e a nemzeti csatornákat?”

Mindenütt szívesen láttak bennünket, Magyarországról érkezőket: érdeklődtek a videózás honi helyzete, lehetőség felől. Ilyen dömpingben egyébként igen sok múlt azon, milyen ötletekkel próbálták a vállalkozók becsalogatni potenciális ügyfeleiket. Az egyik helyiség fülbemászó dallamokkal, különleges fényeffektusokkal hívogatólt, a másik már betépsünk pillanatában kíváncsivá tett, vajon milyenek a filmjei annak a cégnek, amelynek reklámot fogás, hogy fogadóemberek véresen guvadó szemü felémetes óriás maszkjában hívogaltja befelé a vásárlókat...

Az első, még viszonylag „csendes” napon mindenütt japán forgalmazókkal találkoztunk, akik láthatóan szisztematikusan, körültekintő japán alappozsgával „dolgozták fel” az információkat. A nagyvilágban hosszú ideig mint eladók tűntek fel a magyarok. Magunkat ajánlottuk, külföldi munkára, pénzre, autóra, utazásra vagyva. Megvolt emellett egy jellegzetes szokásunk: igen gyakran egymás alá ígértünk a küpiacpon. Most ennek épp az ellenkezőjét lehetett tapasztalni. Ilthon még (vagy már) nem funkcionáló igazgatók valójában még nem is létező cég nevében magabiztosan ígérték jócskán a többi magyar vásárló tőlé... A dolog erkölcsi részén túl más kérdés, hogy tényleges üzleti kötés vagy uram bocsá' fizetés esetén mi lesz a helyzet.

Los Angelesben minden nagy videokazetta-kölcsönzöt megnéztünk. Az üzletlér, illetve kínálat megtekintése után tanulmányozhattuk szímlőgépés nyulvántartási rendszerüket is. Bizonyos túréti időtől, késedelem esetén korrekciós és előre meghatározott vételárlát kell kifizetni a kazetták után. Az ősszeget - a hitelkártyaadatok bírtokában - a kazettakölcsönzők csak leemelik az ügyfél vagy klubtag bankszámlájáról. Alkalmunk nyílt találkozni egy videokazetta-kölcsönző hálózat (2800 üzlet Amerika-szerte) főnökével. Vele többek között a boltok elhelyezéseinek fontosságáról, a helyi sajátosságok figyelembevételéről beszélgettünk. Náluk úgynevezett „Mom and Pop” (Mama-Papa) boltok vannak, amelyek kis helyen, viszonylag kis kazettaszámmal, akár családi vállalkozásban működnek, ahol a kazettakölcsönzés alapvető cikke árúsítása mellett akár melléktévékenység is lehet. Ezek a kis üzletek elsősorban a közvetlen környék lakóira támaszkodnak.

A másik a Destination (Célállomás) típusú bolt, amely nagyobb lakóterületet szolgál ki,

és ahová nagyobb körzetből kifejezetten kazettakölcsönzési céllal jönnek az emberek. Vannak városközpontokban vagy bevásárlócentrumokban létrehozott Step-by, azaz Betérő üzletek is, ahol a környék törzsközségén kívül az éppen arra járók, a

közben dolgozók vagy csak bevásárlók is potenciális kölcsönzőrétegnek számítanak. A hatalmas üzlethálózat vezetője kulcsfontosságú tényezőként határozta meg a pull mögött állók megvásárlását is, vagyis azokat, akik a tényleges kölcsönzést segíthetik. Ők személyiségükkel, hozzáállásukkal, szaktudásukkal akár megduplázhadják a kölcsönzési forgalmat.

Alaposan végignéztük a kazettakölcsönzők kínálatát is. A nálunk is jól ismert műfajokon, témákon kívül egészen különleges kategóriákra is felfigyeltünk. Vannak például úgynevezett „hangulat-videók”. Aki szomoru, esős őszi napokon a nyári tenger zúgására vágyik, csak belesz egy kazettát, amelyen lágy zene mellett 50-60 percig nem látni mást, csak a tengert, a víz hullámszását, színeinek változásait. Vagy ha körülményesnek tartjuk, hogy saját diszhalakat tartunk, belesszük az „akvárium-kazettát”, és a képernyőn máris gyönyörködhetünk az úszkáló szebbnél szebb halcskákbán, a legmegfelelőbbben megvilágítva. Etetésükre, tisztán tartásukra nincs gond... De láttunk olyan videóit is, amely egy kandalló közeli képével egy öt hasábfá meggyulladásától elhamvadásáig követi végig a tűz alapos munkáját. Közben halljuk a fa ropogását, látjuk a szikrák pattogását...

ÁRUBÓN ÉS 100,-

KIZÁRÓLAG A
VIDEO MAGAZIN OLVASÓINAK!

ENNEK AZ ÁRUBÓNNAK ÁTADÁSÁVAL
1000 SCHILLING VÁSÁRLÁS ESETÉN MAGAZINONKÉNT ÉS SZEMÉLYENKÉNT
100 SCHILLINGET VISSZATÉRÍTÜNK.

moda pelle
APRA

ELECTRONIC DISCONT

1020 WIEN, TABORSTRASSE 15
1060 WIEN, MARIAHILFER STR. 97
1060 WIEN, OTTO BAUER-GASSE 18

TV-, ÉS VIDEOKÉSZÜLÉKEINK BEÉPÍTETT MAGYAR HANGGAL RENDELKEZNEK

**NAGY VÁLASZTÉK A MÁRKAKÉSZÜLÉKEKBEN !
RENDKÍVÜL OLCSÓ ÁRAKON**

TDK PHILIPS SANSUI
SAMSUNG HITACHI ELIN
Panasonic 3M SANYO
Technics JVC
MAXELL SHARP
FISHER JENIOR
Commodore ATARI
SONY GRUNDIG
PIONEER TOSHIBA
Schnaider
GOLDBERG SALORA

AZ ÁRAKBÓL A 20%-OS ADÓT A HELYSZÍNEEN LEVONJUK